

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ГОДИШЕН ДОКЛАД НА ОМБУДСМАНА ЗА
ДЕЙНОСТТА МУ КАТО НАЦИОНАЛЕН
ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕЗ 2021 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОДНИ ДУМИ	3
РЕЗЮМЕ	5
ЗАЩИТА НА ДЕЦА В КОНФЛИКТ СЪС ЗАКОНА	10
ВЪЗПИТАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ – ИНТЕРНАТ „АНГЕЛ УЗУНОВ“ гр. РАКИТОВО	12
СРЕДНО ПРОФЕСИОНАЛНО ВЪЗПИТАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ – ИНТЕРНАТ (СПВУИ) „ХРИСТО БОТЕВ” – с. ПОДЕМ, обл. ПЛЕВЕН	15
ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА С ПСИХИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ	20
ЗАЩИТА НА ЛИШЕНИТЕ ОТ СВОБОДА В МЕСТАТА ЗА ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАКАЗАНИЯ КЪМ МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО	27
ЗАТВОР – гр. ПАЗАРДЖИК	36
ЗАТВОР – гр. БУРГАС	39
ЗАТВОР – гр. СЛИВЕН.....	43
ЗАТВОР – гр. ВАРНА.....	45
ЗАТВОР – гр. ЛОВЕЧ.....	54
ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА, ТЪРСЕЩИ ЗАКРИЛА	57
ЗАЩИТА НА ДЕЦА И ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА, НАСТАНЕНИ В РЕЗИДЕНТНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ	69
ЦЕНТРОВЕ ЗА НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП ЗА ДЕЦА С УВРЕЖДАНИЯ.....	73
РЕЗИДЕНТНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА	79
ЗАЩИТА НА ЛИЦА, ЗАДЪРЖАНИ В МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ КЪМ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ	93
РЕШЕНИЕ № 13 ОТ 05.10.2021 Г. НА КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	98
ПРАВНА РАМКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА НПМ	102
ФАКУЛТАТИВЕН ПРОТОКОЛ КЪМ КОНВЕНЦИЯТА ПРОТИВ ИЗТЕЗАНИЯТА (ФПКПИ).....	102
ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНА (ЗО).....	102
ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	105
ОБЩА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОМБУДСМАНА КАТО НПМ ПРЕЗ 2021 Г.	106
ПРЕПОРЪКИ И РЕЗУЛТАТИ	110

УВОДНИ ДУМИ

През настоящата 2022 г. Националният превантивен механизъм (НПМ) към институцията на омбудсмана ще отбележи своята 10 годишнина. Функциите на омбудсмана като Национален превантивен механизъм са свързани с прилагането на Факултативния протокол към Конвенцията против изтезанията на ООН и промените в Закона за омбудсмана от 2012 г.

Зачитането на правата на човека, там където те са нарушавани, е мисия. Омбудсманът като национален превантивен механизъм изпълнява своята мисия чрез осъществяване на непрекъснат и независим мониторинг на местата за лишаване от свобода, определяйки потенциалните рискове от изтезания или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне. Тази мисия се реализира и чрез публичното оповестяване на случаи, в които са налице нарушения на правата на човека.

В рамките на този десетгодишен период омбудсманът е осъществил над 700 проверки в местата за изтърпяване на наказание лишаване от свобода, в държавните психиатрични болници и центрoвете за психично здраве, в центрoвете за задържане на бежанци и мигранти, в арестите и в центрoве за настаняване от семеен тип за деца и възрастни, в социално-педагогическите интернати и възпитателните училища. А това значи и толкова публични доклади за констатираните нередности и тройно повече отправени препоръки към отговорните институции, към изпълнителната и законодателната власт.

Много от направените констатации са допълнително проследявани в рамките и на няколко специални доклада на омбудсмана – за оценка на бежанските и миграционните проблеми на Република България (2013 г.), за оценка на състоянието и спазването на правата на децата, настанени в социално-педагогическите интернати и възпитателни училища–интернати в Република България (2015 г.), за състоянието на правата на непридружените деца - бежанци, търсеци или получили закрила (2016 г.), относно здравната грижа за пълнолетни лица с психични заболявания (2018 г.) и др.

Условията на някои места остават традиционно лоши, а в други области на наблюдение е констатиран напредък и положителна промяна. Този напредък е и резултат на независимия мониторинг, препоръките на омбудсмана и дейността на НПМ и на сътрудничество между институциите за гарантиране спазването на правата на човека и постигане на целите на международното и националното законодателство, както и практиките по неговото прилагане.

Ако може да бъде изведена една положителна тенденция от първото десетилетие на работа на НПМ, то това е подобряващата се материална база в системата на затворите към МП – през последните години отчетливо се регистрира траен спад на проблемите с пренаселеността в местата за изтърпяване на наказание. В голямата си част това подобрене се дължи на

продължаващата вече десета година финансовата подкрепа на програма „Правосъдие“ по Норвежкия финансов механизъм 2012 – 2024.

По всички останали теми, обект на проверки от страна на НППМ, за съжаление трайно се регистрират продължаващи вече десета година остри проблеми:

- ✓ **Трайно negliжиране на проблема с детското правосъдие** - все още не са създадени адекватни корекционно-възпитателни услуги, съобразени с водещите стандарти за защита правата и интересите на детето, все още не е приет Законът за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, който е основен двигател на реформата; все още в НПК не е транспонирана Директива 2016/800/ на ЕС относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство;
- ✓ **Трайно недофинансиране и хроничен недостиг на кадри за осигуряване на качествено медицинско обслужване и здравни грижи за лицата във всички категории проверявани обекти** – затвори, психиатрични болници, социално-педагогически интернати, центрове за бежанци и мигранти, както и центрове за настаняване от семеен тип за деца и възрастни;
- ✓ **Дългогодишна липса на адекватна кадрова политика за изграждане и задържане на медицински и здравни специалисти в националната здравна системата;**
- ✓ **Нестартиране изпълнението на Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021 - 2030 година, трайно ниски стойности на показателите /храноден, лекарстводен/, незадоволителна здравна грижа за пациентите в стационарната психиатрична помощ;**
- ✓ **Трайните проблеми в системата на 24-часово задържане в полицейските управления са все още актуални** - лоши материално-битови условия, липса на обслужващи помещения, липса на достъп до вентилация и естествена светлина. В някои от проверените места не се задържат лица, поради липса на щатни бройки и обособени отделни постове за охрана;
- ✓ **Липса на бюджетно финансиране за социални дейности в местата за изтърпяване на наказания към МП** – социалната работа и реинтеграция на лишени от свобода лица продължават да са под въпрос за много от затворите;
- ✓ **Продължаващи проблеми в грижата за непридружените деца,** и др.

Доказателство за важната роля на омбудсмана като НППМ е, че становищата и ежегодните доклади се използват в работата на българския съд.

Ползвам случая да благодаря на всички колеги и експерти, които през годините допринесоха за утвърждаването на НППМ като ефективен инструмент в подкрепа правата на лицата в затворените институции.

ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

РЕЗЮМЕ

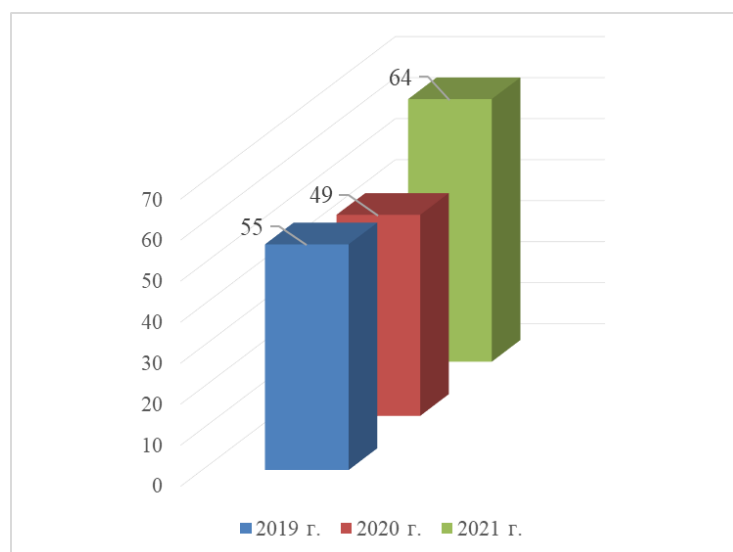
Годишните доклади на НПМ съдържат оценка на състоянието на правата на човека в местата за лишаване от свобода и са насочени както към институциите в Република България, така и към международните организации, и неправителствени сдружения, осъществяващи дейност, свързана със защита на лицата, лишени от свобода.

Докладът за 2021 г. се базира на проверки на място, наблюдения, проверка на документи, срещи и интервюта както с лица, настанени в местата за лишаване от свобода, така и с работещите в тези институции и на получени жалби и сигнали.

Основната дейност на омбудсмана като Национален превантивен механизъм е фокусирана към местата, където се намират лица, лишени от свобода или където са задържани или настанени лица вследствие на акт или със съгласието на държавен орган, които места те не могат да напуснат по собствена воля. В групата на ежегоден мониторинг от страна на НПМ попадат местата за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ към МП, местата за задържане на лица в структурите на МВР, специалните домове за временно настаняване на чужденци към Дирекция „Миграция“ и Регистрационно-приемателните центрове на Държавна агенция за бежанците при Министерски съвет, резидентните социални услуги за деца и пълнолетни лица, държавните психиатрични болници. За някои от цитираните групи засегнати лица мониторингът, осъществяван от омбудсмана, представлява единствена форма на независим контрол относно спазването на техните права.

И през изминалата година НПМ продължи да функционира в режим на повишено внимание към проблемите на лица, настанени в институции в условията на продължаваща **извънредна епидемична обстановка**, която многократно бе удължавана до самия край на 2021 г.

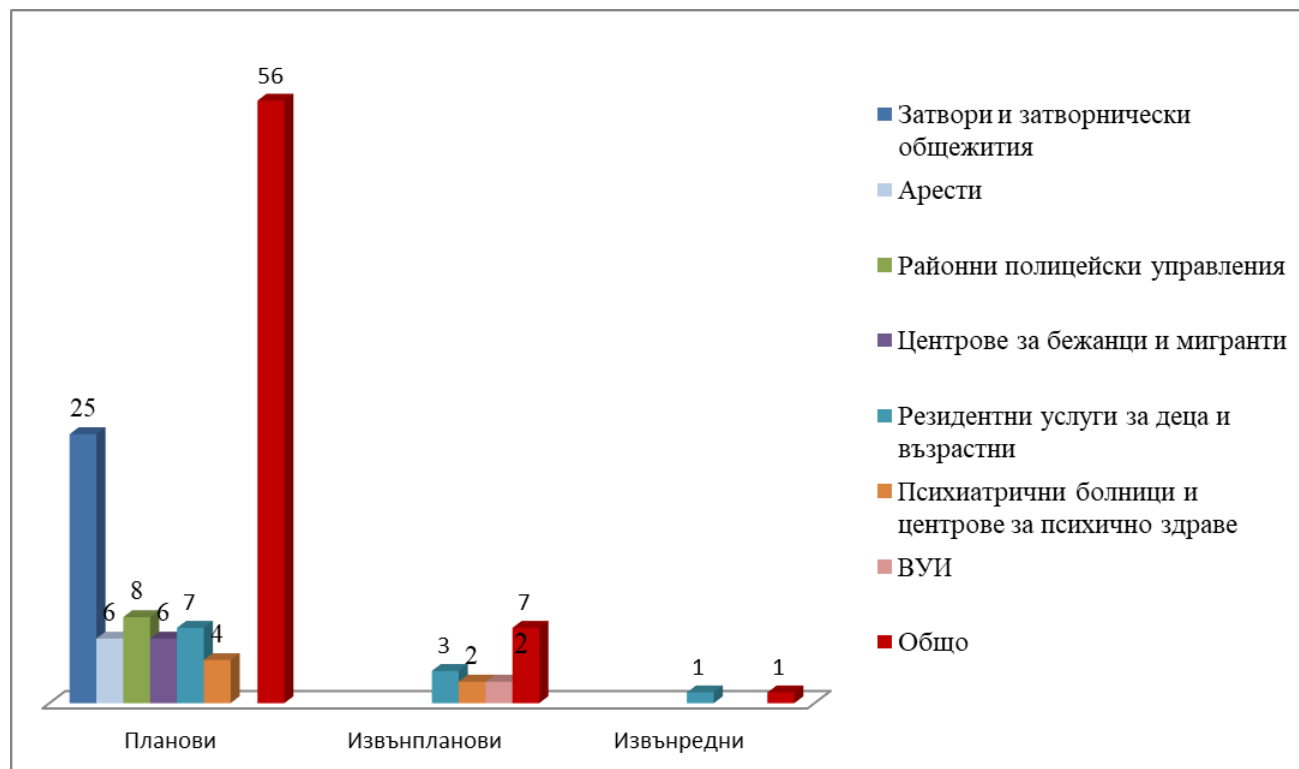
Графика 1 – Брой проведени проверки от НПМ през последните три години

Източник: статистика на омбудсмана на Република България

През 2021 г., въпреки усложнената епидемична ситуация, омбудсманът като НПМ извърши проверки в **64** обекта. Основната цел на проверките беше свързана, на първо място, с оценка на предприетите противоепидемични мерки в затворените институции, както и проследяване изпълнението на дадените при предходни посещения препоръки.

Графика 2 – Брой проведени проверки от НПМ през 2021 г. по категории проверявани органи

Източник: статистика на омбудсмана на Република България

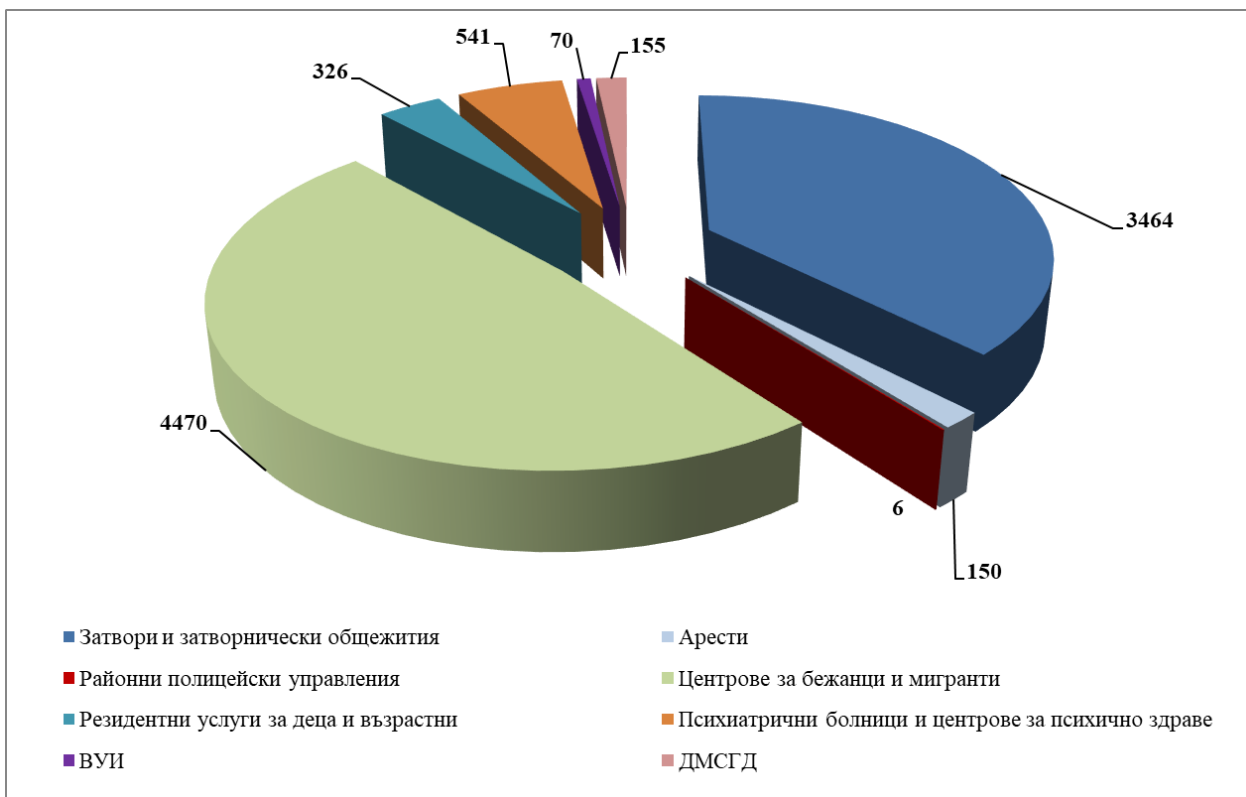
И през 2021 г. продължи тенденцията за голям обем проверки в **местата за изтърпяване на наказания към МП** – затвори (7 бр.), затворнически общежития от открит (11 бр.) и закрит (7 бр.) тип. Проверени са и 6 ареста. Общата критична констатация в този сектор е свързана с идентифицирането на системни проблеми при медицинското обслужване на лишените от свобода, като недостиг на медицински специалисти в почти всички затвори, пренебрегване на оплакванията на лишените от свобода, несвоевременно извеждане на лишените от свобода на външни специалисти за диагностика и лечение, грубо отношение на медицинските специалисти към лишените от свобода и др.

Значително повишение спрямо 2020 г. бележат **проверките в центрoвете за настаняване на бежанци и мигранти** – в проверените общо 8 институции за лица, търсещи закрила са обхванати близо 4470 чуждестранни граждани без статут в Република България. За втора поредна година омбудсманът като НПМ продължава да констатира редица проблеми - за преустановяване на настаняването в СДВНЧ на непридружени деца чужденци и за подобряване на междуинституционалното сътрудничество между СДВНЧ и ДСП по отношение на непридружените деца, задържани в СДВНЧ.

С особена тревога омбудсманът констатира острия проблем в условията на продължаваща епидемична криза с **превишаване капацитета на Сигурната зона в бежанския център в столичния кв. „Военна рампа“** – при проверка през м. август 2021 г. се установиха 221 регистрирани непридружени непълнолетни лица при капацитет на сигурната зона от 100 деца.

През 2021 г. общо **9 128** лица са получили защита от НПМ. През цялата година в условията на извънредна епидемична обстановка омбудсманът продължи да осигурява непосредствен публичен достъп до мобилните телефони на експертите на НПМ с цел ефективна защита на правата на всички граждани, пребиваващи в затворени институции.

Графика 3 – Брой обхванати лица от проверки на НПМ през 2020 г.

Източник: статистика на омбудсмана на Република България

Третата значима група лица, обхваната от проверките на омбудсмана като НПМ включва **хората с психични заболявания** – общо 541 лица, настанени в 5 психиатрични болници и 1 център за психично здраве са обхванати от проверките през 2021 г. Основните проблеми, които НПМ констатира при предоставянето на стационарна психиатрична грижа е **недостатъчно финансиране и липсата на кадрово обезпечение**, основно във фонд „Издържка“ за болниците. Бюджетът е ключов инструмент за управлението на дейностите в психиатричните болници за спазване на правата на пациентите. Налични са нисък храноден (ниско качество на хранителните продукти), нисък лекарствен (лечение с генерици) и неизвършени наложителни ремонтни дейности в болниците. Хроничният недостиг на медицински и немедицински специалисти в болниците, ниското заплащане, пренатовареността

и професионалното прегаряне на персонала са нерешени проблеми от години и всичко това рефлектира върху качеството на грижата за пациентите.

Не по-маловажни са правата и на децата и пълнолетните лица, настанени в резидентни услуги – при общо проверени през 2021 г. 10 институции (с настанени 326 лица) продължават да са валидни критични констатации относно **повтарящата се тревожна тенденция за некачествено предоставяне на грижата за деца с увреждания в центровете от семеен тип.**

Годишният доклад на омбудсмана като НПМ за 2021 г. за съжаление устойчиво откроява и други трайни проблеми. По всички тях са изпратени общо 106 препоръки до различни органи на власт и институции и е проследено предприемането на конкретни мерки за подобряване на условията (подробна справка за отправените препоръки е налична в Приложение 2).

Отвъд статистиката, но на първо място по значение, продължава да стои **нерешен проблемът за правата на децата в конфликт със закона.**

За поредна година омбудсманът като НПМ подчертава, че е **необходимо приемане на национална политика и стратегия за детско правосъдие 2021-2030 г.** Усилията на органите на властта трябва да са насочени изцяло към бързото закриване на институцията за деца в конфликт със закона и създаване на защитна социална система, включваща създаване на мрежа от услуги (интегрирани услуги и възпитателни, психо-социални и защитни мерки и механизми за подкрепа) по отношение на тези деца. Необходимо е също така да се предприемат ефективни законодателни действия за **транспонирането в НПК на Директива 2016/800/ на ЕС относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство.**

През 2021 г. за първи път омбудсманът упражни правото си на конституционна жалба във връзка с права на лицата, задържани като обвиняеми. На основание чл.150, ал.3 от Конституцията, омбудсманът на Република България се обърна с искане към Конституционния съд (КС) да бъде обявена за противоконституционна разпоредбата на чл. 64, ал.2, изр. второ от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК).

Конституционните съдии подкрепиха мотивите на омбудсмана, че разпоредбата на чл.64, ал.1, изр. второ от НПК нарушава правото на защита на гражданите по чл.122 във вр. с чл.56 от Конституцията. Гарантираното с последната конституционна норма право на защита е всеобхватно. То намира специфични проявления в различните сфери на обществения живот и в частност в отделните правни отрасли.

Становището на омбудсмана е, че допълнителното изречение второ, което допуска дистанционно участие на обвиняемите при вземане на мярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство, е в противоречие на конституционно гарантираното право на защита на всеки гражданин, прогласено в чл.56 от Основния закон във връзка с правото на защита във всички стадии на процеса съгласно чл.122, както и на още две основни права на гражданите – правото на лицата да не бъдат подлагани на мъчение, на жестоко, безчовечно или

унижаващо отношение, гарантирано в чл.29, ал.1 от Конституцията, и правото на лична свобода и неприкосновеност, прогласено в чл.30, ал.1 от Конституцията.

Автоматичното и незабавно изправяне пред съд на задържаните по наказателно обвинение лица е важна процесуална гаранция за защита срещу незаконно и произволно задържане, но такава гаранция е и непосредственото възприемане от съда на обясненията на лицето в контекста на конституционното право на защита, което пък е процесуална гаранция за упражняване на всички основни права.

Конституционният съд, развивайки своята практика, е достигнал до заключение, че конституционното право на защита може да се реализира в своята пълнота, само ако пътят до съда не е затворен, тъй като единствено състезателният публичен съдебен процес при равенство на спорещите страни в смисъла по чл. 121 от Конституцията може да осигури разкриването на истината и точното прилагане на закона.

Към тези трайно установени и последователно разгърнати в практиката на Конституционния съд положения относно правото на защита следва да се прибави и специфичното право на обвиняемия да бъде физически изправен пред съдия при първоначалното вземане на мярката за неотклонение задържане под стража.

ЗАЩИТА НА ДЕЦА В КОНФЛИКТ СЪС ЗАКОНА

Развитие на правната рамка и държавната политика

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- *Приемане на нова стратегия за държавна политика в областта на правосъдието за детето 2021-2030;*
- *Реформа в системата за детско правосъдие и оценка на нуждата от функциониране на специализирани съдебни състави за деца;*
- *Отмяна на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, действащ от 1958 г. и приемане на Закона за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица;*
- *Приемане на изменения в НПК, с които се цели транспонирането на Директива 2016/800/ на ЕС относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство;*
- *Закриване в най-кратък срок на интернатите и въвеждане на съвременни и ефективни мерки за работа с децата извършители, включващи възстановително правосъдие и превантивна работа с тях;*
- *Създаване на защитна социална система, включваща мрежа от услуги (интегрирани услуги и възпитателни, психо-социални и защитни мерки и механизми за подкрепа) по отношение на деца, които са в конфликт със закона и техните семейства.*

възпитателни, психо-социални и защитни мерки и механизми за подкрепа) по отношение на деца, които са в конфликт със закона.

Въпреки това, **реформата на детското правосъдие в България продължава да е в начален етап.** Тези институции трябваше да бъдат закрити отдавна, поради факта, че те не

От 2012 г. омбудсманът като Национален превантивен механизъм следи състоянието и спазването на правата на децата, настанени в социално-педагогическите интернати и възпитателните училища – интернати в Република България. През 2015 г. институцията оповести специален тематичен доклад след проверки на съществуващите шест интерната в страната, в който омбудсманът настоя за предприемане на необходимите стъпки за закриване на ВУИ и СПИ поради констатирани унизителни условия на живот.

Въпреки обявената извънредна епидемична обстановка, през 2021 година екипи на омбудсмана извършиха две проверки във ВУИ. НПМ и Дирекция „Права на децата“ констатираха, че част от препоръките, отправени през 2015 г. към Министерство на образованието, са изпълнени. **Закрити са три интерната.** Броят на децата, настанени в останалите три е намалял от 218 на 100 деца. Назначени са психолози, ресурсни учители и медицински персонал. Материалната база е подобрена, но влагането на ресурси (финансови, технически и човешки) в системата на ВУИ и СПИ е нецелесъобразно. Усилията на органите на властта трябва да са насочени изцяло към бързото закриване на тези институции и създаване на защитна социална система, включваща създаване на мрежа от услуги (интегрирани услуги и

отговарят на международните стандарти за деца в конфликт със закона. Те са изградени през 60-те години на миналия век, самите сгради са стари, отдалечени от областните центрове, а децата настанени в тях нямат достъп до качествено образование и медицински грижи. Близките им не могат да ги посещават поради отдалечеността на институциите и липсата на средства. Трудна е последващата реинтеграция на децата. Образователният процес е на много ниско ниво. Настаняването на деца в интернати, особено под 14 годишна възраст може да се отнесе като унизително наказание. Като пример може да бъде посочен Социално – педагогически интернат „Христо Ботев“ – с. Варненци, който не само не е закрит, но по време на онлайн анкета с НПМ, директорът сподели, че „продължава да работи с пълна пара“. Към януари 2022 г. в интерната са настанени 25 деца, като част от тях са на 11 годишна възраст. На голяма част от тях срокът за настаняване е три години - достатъчно дълъг за да бъдат прекъснати връзките с родителите, и достатъчно дълъг за провеждане на изключително трудната последваща реинтеграция на децата.

Все още не е приет Законът за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, който е основен двигател на реформата. Основната концепция на новия закон е свързана с щадящо детско правосъдие. Настаняването на деца в поправителни институции трябва да се прилага като крайна мярка. От изключително значение е създаването на специализирани състави за детско правосъдие, както и закриване на съществуващите интернати и разкриване на нови алтернативи услуги за децата в конфликт със закона, които отговарят на техните интереси и не нарушават правата им. Също така, за полесната реинтеграция на децата в конфликт със закона, трябва да се заложи финансиране за разработване на услуги и програми, предназначени за непълнолетни, особено в областта на професионалното обучение, както и да се прилагат ефективни програми и услуги за превенция, подкрепа и реинтеграция на децата в конфликт със закона.

В частта си за възпитателното въздействие системата за детско правосъдие е консервативна, изградена е върху остаряло и отдавна отхвърлено разбиране за правното положение на децата в конфликт със закона. От една страна, изискванията на Директива 2012/29/ ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления не са въведени в пълнота, въпреки измененията в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) през 2017 г., а от друга страна, **измененията на НПК, с които се цели транспонирането на Директива 2016/800/ на ЕС относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство не са част от вътрешното ни законодателство.**

Най-общо двете директиви - Директивата на Европейския съюз за правата на жертвите (2012/29 / ЕС) и Директивата за процесуалните гаранции за деца (2016/800 / ЕС) имат за цел да се даде възможност на деца жертви на престъпления и деца, които са заподозрени или обвинени в извършване на престъпление да бъдат подкрепяни, защитени и да участват активно в процеса на наказателното правосъдие в съответствие с техните нужди и отчитайки индивидуалните им уязвимости. Тези директиви подчертават важността и задължението на органите да определят нуждите на децата, преди прилагането на каквито и да е мерки от органите на наказателното правосъдие.

Резултати от проведени проверки на НПМ

През януари 2021 г. екипи на НПМ и Дирекция „Права на децата“ извършиха проверки във Възпитателните училища – интернати (ВУИ) – Ракитово и Подем. Проверката обхваща профила на настанените деца и условията на живот, образование и допълнителни дейности, отношение и мерки на закрила по отношение на настанените деца, медицинско обслужване, административен и технически капацитет.

ВЪЗПИТАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ – ИНТЕРНАТ „АНГЕЛ УЗУНОВ“ гр. РАКИТОВО

1. Материални условия

Към момента на проверката по списък във Възпитателно училище – интернат „Ангел Узунув“ – гр. Ракитово бяха настанени 60 момчета, от които реално присъстващи 59 деца.

ВУИ се състои от две основни сгради – в първата са разположени жилищните помещения на децата, кухнята и столовата, а във втората се помещава училището и администрацията. Интернатът е разположен в борова гора на голяма площ, на места липсва ограда, с просторен двор и спортна площадка. В училището се помещават училищните кабинети, физкултурен салон, сензорна стая и компютърна зала. В коридорите на училището и общежитието са разположени камери за видеонаблюдение.

НПМ констатира, че има подобрение на материалната база. Извършен е ремонт на баните и столовата. Стаите на децата все още са с амортизирани мебели и без достатъчно лично пространство. По данни на директора предстои смяна на мебелите.

Екипът на НПМ се запозна със седмичното меню от 18.01.2021 г. до 24.01.2021 г. и констатира, че то е съобразено с изискванията на Наредба № 26 от 2000 г. за здравословно хранене на учениците. Храната на децата се приготвя по рецептурник с разписан калориен състав. Една от препоръките, дадена от НПМ при предходна проверка - в менюто на децата да бъдат включени прясно и кисело мляко, както и пресни зеленчуци, е изпълнена.

2. Образование и обучение

Обучението на децата и младежите е организирано от втори до дванадесети клас. Организирано е само в първа смяна от 8 до 13.30 часа. В следобедните часове учениците имат занимания по интереси в 6 групи, която дейност е подкрепена от проект на Министерството на образованието и науката „Подкрепа за успех“. За изоставащите ученици е осигурена допълнителна подкрепа по български език и литература и по математика. Поради малкия брой на деца в един клас се налага и смесена форма на обучение. Повечето момчета, които са настанени в интерната, преди това не са посещавали редовно училище или са присъствали формално, което се е отразило както на знанията им, така и на мотивацията им за учене. Идват от семейна и социална среда, в която образованието не се счита за ценност и те не са били подкрепяни в този процес. Учителите споделиха, че им се налага в движение да преговарят много уроци и да се опитват да наваксат пропуските на своите ученици. За това използват часовете по самоподготовка.

Като цяло, общообразователната подготовка на учениците не е на добро ниво, особено в смесените класове. Има деца, които трудно четат или пишат, а имат завършен пети или шести клас. По-важното, към което се стремят учителите, е да се формират по-устойчиви навици у децата за учене, както и трудови навици.

Провежда се както колективна, така и индивидуална корекционно-възпитателна работа с малолетните и непълнолетните. Има работилници по трудово обучение, в които децата след осми клас придобиват умения по дървообработване и металообработване. Проблем, за който съобщиха от ръководството на интерната е, че обучението за професионална квалификация по Закона за професионалната квалификация е три години. Повечето момчета не могат да го завършат и да получат съответните удостоверения. Предложението, което се направи, е да се помисли за ускорена програма за обучение на децата, които са със срочна мярка.

В тази връзка, НПМ отправя препоръка към министъра на образованието за изготвяне на 6 месечни програми за придобиване на професионална квалификация извън училищния учебен план, като се отпуснат допълнителни средства от МОН. От изключителна важност е децата да придобият професионална квалификация, тъй като това ще им даде шанс за по-лесна реинтеграция в обществото и намиране на подходяща работа. В отговор на препоръката на НПМ министърът на образованието посочи, че са разработени рамкови програми за придобиване на професионална квалификация за учениците в срок до една година. Въз основа на тези рамкови програми директорът на ВУИ „Ангел Кънчев“ има право да разработи учебен план по част от дадена професия. Един от най-смислените проекти, който е бил реализиран в интерната, е със Сдружение „Ре-акт“, при който е създадена работилница за велосипеди. Пандемията и извънредните мерки във връзка с нея са ограничили изцяло работата на неправителствени организации и доброволци с децата и младежите от интерната и това определено им липсва. Изоляцията е още по-силна и осезаема за тях.

Досиетата на децата и младежите са подредени по класове, като в тях се съдържат данни за нивото на обучение и свидетелствата им от предишното им училище.

По инициатива на директора се осъществява връзка с работодатели, които търсят работници със специалности дървопреработване и металообработване и вече има няколко успешни случая.

3. Медицинско обслужване

В интерната има разкрит Здравен кабинет. Кабинетът, макар и амортизиран, отговаря на изискванията на Наредба № 3 от 27 април 2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата на Министерство на здравеопазването. Наличен е зареден спешен шкаф. В кабинета работи медицински фелдшер на пълен работен ден и е снабден с пълен набор на медицински документи по наредбата, но те не се попълват. На всички деца са направени профилактични прегледи през годината.

За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и на лекар по дентална медицина. В интерната има трима ученици на постоянна медикаментозна терапия – конвулекс, с диагноза – епилепсия. През 2020 г. децата са прегледани от детски психиатър гр. Пловдив. При 12 ученика е диагностицирано: Лека умствена изостаналост до средна степен и в тази връзка за тях е определено ресурсно подпомагане от ресурсен учител в гр. Пазарджик. За всяко дете има разработени индивидуални планове за работа с деца с умствена изостаналост

и планове за допълнителна подкрепа, свързани със затруднения в образователния процес и подпомагане на социалните умения.

При направените интервюта с психолога и фелдшера се установи, че няма деца, които да употребяват психоативни вещества.

4. Администрация и управление

Видно от утвърденото поименно длъжностно разписание, в интерната са назначени 35 служители, от които: 1 директор, 1 помощник-директор, 23 души педагогически специалисти, 10 души административен и помощен персонал.

Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал (през нощта остават двама възпитатели) и приемственост между смените.

5. Мерки за закрила

При предходната проверка от НППМ беше отправена препоръка към директора на ВУИ „Ангел Узунов“ гр. Ракитово да бъде осигурена супервизия на служителите, както и да се наеме външен психолог, който да работи по възстановяване на базиса на доверие между децата и служителите на интерната. В тази връзка НППМ обърна особено внимание на взаимоотношенията между служителите и децата. При проведените интервюта с децата се установи, че психосоциалният климат в интерната е подобрен. Видимо децата имат доверие на служителите. НППМ се запозна с Методическото указание за разработване на Индивидуален план за подкрепа на учениците, свързан с техните индивидуални потребности, както и с част от индивидуалните планове на децата. По данни на психолога, редовно се извършват супервизии на служителите. По време на проверката НППМ присъства при провеждане на анкета сред децата, която има за цел да проучи взаимоотношенията им с педагогически персонал. НППМ установи, че анкетата не е анонимна. В тази връзка препоръчва на администрацията на ВУИ „Ангел Узунов“ при провеждане на последващи анкети, те да бъдат анонимни. След препоръката на НППМ директорът на интерната информира екипа, че вече анкетите се провеждат анонимно.

През януари 2022 г. НППМ проведе онлайн интервюта с 15 деца. Децата споделиха, че редовно се чуват с родителите си, били са в Коледна ваканция. Едно от децата сподели, че е настанено през декември месец 2021 г. Детето е на 14 години, от град Ямбол. Разстоянието от родния град на детето до гр. Ракитово е 250 километра, достатъчно отдалечено от родителите му за да не могат да го посещават. НППМ попита детето, преди да бъде настанено в интерната, работил ли е с него обществен възпитател /това е също мярка, която се прилага спрямо малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви/. Детето отговори, че никой не е работил с него. Това означава, че вместо компетентните институции да работят в посока корекция на поведението на детето в обществото, те предпочитат то да бъде настанено в интернат.

Екипът се запозна и с личните досиета на настанените момчета, които съдържаха съдебно решение, индивидуална програма за корекционно-възпитателна работа и ресоциализация, оценка на потребностите, доклади от местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни и последващи мерки.

СРЕДНО ПРОФЕСИОНАЛНО ВЪЗПИТАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ – ИНТЕРНАТ (СПВУИ) „ХРИСТО БОТЕВ” – с. ПОДЕМ, обл. ПЛЕВЕН

Към датата на проверката настанените деца в интерната са 10 момичета на възраст от 14 до 17 години. Повечето момичета са настанени поради скитничество и бягства от училище. Няма деца, които да са извън интерната и през последните пет месеца няма случаи на бягства.

При посещението на екипа на НПМ, момичетата бяха в клас, като в междучасието се проведе разговор с тях. Това, което прави впечатление е, че момичетата са спокойни, говорят уверено за проблемите си и за постиженията си в спорта, като разказаха за отбора по баскетбол и за медалите, които са спечелили.

1. Материални условия

Материалните условия в Средно професионално възпитателно училище – интернат /СПВУИ/ – с. Подем като цяло са добри, като се полагат видими усилия за поддържане на хигиената и остарялата база.

Училището разполага с две основни сгради. В първата се помещава администрацията и учебните кабинети, а във втората – спалните помещения, кухнята и столовата. Училището разполага и с т.нар. къща „Мечта” – луксозна постройка с луксозно оборудване, изградена със средства, дарени от фондация SES – Германия, която към момента е затворена и не се използва за целите, за които е създадена. Основната причина за това е липсата на средства за нейната поддръжка.

Спалните помещения в общежитието на момичетата се отопляват вечер, поради това, че те почти през целия ден са в училищната сграда или навън. По информация на директора и на момичетата в интерната има два пъти седмично задължително ползване на банята, като по индивидуално желание те могат да я ползват и през другите дни. Прането на личните дрехи и бельо се извършва от самите момичета.

2. Образование и обучение

В СПВУИ – с. Подем децата се обучават от 5 до 10 клас и са със слети паралелки. Класните стаи са добре оборудвани, съществува и модерен компютърен кабинет, който се използва само в присъствието на учител. Няма деца със СОП, като има необходимост за ресурсен учител за едно от момичетата, но майката не сътрудничи в тази насока.

Момичетата уверено разказаха за обучението си и за резултатите, които са постигнали. В интерната учениците се обучават професионално в шивачество, а тези в 9 до 12 клас придобиват квалификация – оператор в шевно производство. Това е рамкова програма, по която се придобива квалификация за 2 години и е Първа степен на професионалната квалификация. Учениците изразиха своето одобрение за новите си умения.

3. Медицинско обслужване

Осигурена е медицинска грижа от лекар, а два пъти седмично посещение прави фелдшер. Към момента на проверката няма бременни момичета, както и деца с хронични заболявания. Все още не е разрешен проблемът с осигуряването на здравен кабинет, като посочената причина е невъзможността на общината да осигури медицински специалист.

Администрацията е обособила помещение за медицински цели, в което се съхраняват лекарства в количества и видове, различни от предвидените за оказване на спешна помощ съгласно Наредба № 3 за здравните кабинети в детските заведения и училищата на Министерство на здравеопазването. Това е в противоречие със здравното законодателство и поставя под въпрос реда за оказване на медицинска помощ в интерната. В помещението има и стоматологичен стол, който се ползва за профилактични стоматологични прегледи.

За всички ученици е направен служебен избор на общопрактикуващ лекар и на лекар по дентална медицина. Лекарят посещава интерната два пъти седмично. Лекарят по дентална медицина работи три пъти седмично в селото. На всички ученички са извършени профилактичните прегледи за година, правени са и проследяващи контролни изследвания. Медицинските документи (епикризи, амбулаторни листа, ЛАК, медицинска бележка при постъпване и др.) на учениците се съхраняват в техните административни досиета. ОПЛ на интерната участва в изработване на хранителното меню за учениците съгласно нормативните изисквания.

При направените интервюта учениците съобщиха, че са доволни от предоставяното им медицинското и стоматологично обслужване в интерната. Не постъпиха оплаквания от храната и от нейното количество. Видно от седмичното меню, то е разнообразно и отговаря на изискванията на наредба № 37/21.07.2009 г. на МЗ.

Няма констатирани случаи на заболявания от COVID- 19.

4. Администрация и управление

Видно от утвърденото поименно длъжностно разписание, в интерната са назначени 16 служители, от които: 1 директор, 5 учители, 3 възпитатели, 1 психолог – на половин щат, 1 счетоводител, 1 домакин, 2 - ма готвачи, общ работник и чистач. Всички учители и възпитатели са с висше образование.

Служителите дежурят по график, осигуряващ денонощно присъствие на педагогически персонал.

По време на посещенията, момичетата свободно контактуваха със своите учители, както и с психолога, което показваше промяна в нагласите към настанените. Годишният бюджет е 449 179 лв., който определено създава големи трудности при издръжката на дейностите. Липсват и целеви средства за извънкласна работа и дейности.

Екипът на интерната сподели, че са разтревожени от неяснотите в реформата и конкретни срокове. Това определено влияе върху мотивацията им, както от несигурността пред която са били изправени екипите на закритите интернати в гр. Завет и с. Керека. Друг съществен въпрос, който повдигнаха е липсата на всякакъв интерес и анализи на тяхната работа, добрите практики и опит, който имат в корекционно-възпитателната работа и който би послужил в процеса на реформата на правосъдието за деца.

5. Мерки за закрила

По време на проверката екипът на НПМ установи, че психосоциалният климат в СПВУИ – Подем е добър. Констатира се промяна от последното посещение на екипа на НПМ през м. септември 2017 г., заедно с консултанта Херман Райдер, който организира експертни

групи с деца, като от тогава промяната е в положителна насока. Констатираното по време на предходни проверки напрежение между персонала и децата и между самите деца е преодоляно. Преустановена е и практиката за налагане на наказания, които не са предвидени в нормативните актове. Момичетата определено се доверяват на персонала, като за това положителна роля е изиграл проекта „Менторство за приобщаване“, който е реализиран и изпълняван от Сдружение „Плевенски Обществен фонд – читалища“, с подкрепата на Фонд Активни граждани. Въведеното менторство в подкрепа на млади хора с девиантно поведение, пребиваващи в институция определено е дало своите резултати по отношение на поведението на момичетата. Менторите са били различни хора, с различни професии, които са създали позитивни връзки с тях. Особено добре са били приети семейните ваканции. Психологът на училището разказа за връзките, които са създадени по време на проекта и развитието на участниците в него.

Не се констатираха случаи на физическа саморазправа между децата. Няма регистрирани вътрешни кражби.

Телефонните разговори са 2-3 пъти седмично, чрез личните им телефони, също така могат да ползват приложенията Фейсбук и Скайп, а всяка вечер могат да ползват и стационарен телефон.

Персоналът на интерната работи активно за социализацията на момичетата след прекратяване на мярката. За съжаление родителите на момичетата не са активни и от тяхна страна определено има оттегляне от родителска грижа. Настанените девойки трудно разбират и приемат изоставянето, като доста често то е причина за тяхното поведение и агресия.

При проверка на предписанията, които са правени при инспекции от компетентните органи, се установи, че последната проверка на Държавната агенция за закрила на детето е била през 2016 г. След прегледа на досиетата екипът на НПМ установи, че по възпитателно дело на едно от момичетата (М.В.), съдът е наложил по-леката мярка „настаняване в СПИ“, но поради липсата на такива институции, детето е настанено във ВУИ. Добра практика е в щата на интерната да бъде включен социален работник, който може да бъде осигурен и в рамките на други програми. В тази връзка екипът препоръчва още по-активно сътрудничество между интерната и отделите за закрила на детето по местоживеене на децата.

Също така проверяващите екипи препоръчват, с цел защита на правата на децата да бъде извършван системен мониторинг върху интернатите от страна на ДАЗД. След препоръката на НПМ ДАЗД извърши проверки във ВУИ „Ангел Кънчев“ гр. Ракиново и СПВУИ „Христо Ботев“ с. Подем, в следствие на което е подоброено взаимодействието между интернатите, дирекции „Социално подпомагане“, местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и пълнолетни и съответните районни прокуратури. Също така екипите на ДАЗД са запознали децата с техните права и отговорности, както и са насочили част от децата да ползват външни социални услуги.

Противоепидемични мерки и стандарти

През 2020 г. екипът на омбудсмана въведе в практиката по наблюдение правата на децата в риск със закона новите специални принципи и стандарти, приети от Върховния комисар по правата на човека, съвместно с УНИЦЕФ и Алианса за закрила на децата при

хуманитарни дейности. Основната цел е да се обърне специално внимание върху проблема с правата на децата, които са изолирани в затворени институции, като се предоставя и необходимият набор от информация за международните правозащитни стандарти и насоки за справяне с кризата, предизвикана от COVID – 19.

Службата на Върховния комисар по правата на човека, УНИЦЕФ и Алианса за закрила на децата при хуманитарни дейности алармират за риск от **непропорционален ефект** върху правата на децата, които са настанени в затворени институции. Държавите са длъжни да гарантират, че човешките права на всяко лишено от свобода дете изцяло се зачитат, защитават и изпълняват.

Основните препоръки на международните организации към държавите са:

1. Въвеждане на мораториум върху задържането и настаняването на деца в затворени институции.
2. Освобождаване на вече задържани деца.
3. Мерки за закрила на здравето и доброто състояние на децата, които се намират в институции от затворен тип.

Трябва да се подчертае, че в същия дух са и насоките на Комитета по правата на детето към ООН, който на 8 април 2020 г. се обърна към всички държави-членки, като отбеляза, че трябва да бъдат планирани специални мерки за защита на децата, чиято уязвимост е допълнително повишена вследствие на пандемията, като деца, лишени от свобода или настанени в институции от затворен тип. Специален акцент е поставен върху правата на тези деца да поддържат редовен контакт със семействата си, който не трябва да бъде прекъсван с въведените ограничителни мерки.

Всяка мярка трябва да бъде преценена като въздействие върху детето, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. Изрично се подчертава, че всяка мярка, в контекста на пандемията COVID – 19, трябва да бъде адаптирана и разбираема за децата, включително за деца с увреждания, деца от уязвими групи и деца с ограничен достъп до интернет.

Омбудсманът на Република България в качеството му на НПМ извърши повторна онлайн анкета през януари 2022 г. с директорите на всички социално–педагогически интернати (СПИ) и възпитателни училища-интернати (ВУИ), в хода на която се установиха следните обстоятелства:

- В изпълнение на противоепидемичните мерки, нито едно дете не е освободено за домашен отпуск през 2020 г., докато през 2021 г. децата са били в лятна ваканция и ваканция по време на Коледа празници. По информация на директорите на интернатите, връзката с родителите се осъществява по Скайп, Фейсбук или по телефон. Децата, които поддържат връзка с родителите си се свързват с тях най-малко веднъж седмично.
- Продължават да се провеждат учебни занятия, както и спортни занятия на открито, провеждат се и тържества при определени празници.

- Към януари 2022 г. няма регистрирани болни деца и служители, като контактът с личния лекар се осъществява по телефона. На децата и служителите са осигурени лични предпазни средства и дезинфектанти.

НПМ и дирекция „Права на децата“ препоръча на министъра на образованието да се предприемат необходимите действия във връзка с преодоляването на психичните последици от социалната изолация при децата в СПИ и ВУИ, която безспорно поражда насилие и агресия. Да се изработят конкретни насоки към директорите и екипите на интернатите относно това как да поддържат психичното здраве на децата. Екипът на НПМ установи, че във ВУИ „Ангел Кънчев“ гр. Ракитово психологът е разработил специална програма за преодоляване на агресивни и депресивни състояния на децата по време на изолация.

В заключение, омбудсманът като НПМ още веднъж държи да подчертае необходимостта от трайно решаване на въпроса със закриване на интернатите и въвеждане на съвременни и ефективни мерки за работа с децата извършители, включващи възстановително правосъдие и превантивна работа с тях.

ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА С ПСИХИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Развитие на правната рамка и държавната политика

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

1. Да стартира изпълнението на Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021 - 2030 година;
- Да се увеличи фонд „Издържка“ на всички ДПБ за 2022 г.;
- Да се преразгледа Правилника за устройството и дейността на лечебните заведения за стационарна психиатрична помощ в частта численост на персонала за преодоляване на наличния дисбаланс в кадровата обезпеченост и гарантиране на равна здравна грижа за всички психично болни в ДПБ;
- Да се извършва системен контрол от регионалните здравни инспекции за спазване на изискванията на Наредба №49 от 18 октомври 2010г., относно изискуемите 6,5 квадратни метра на едно болнично легло;
- Да се извършат необходимите ремонтни дейности във всичките ДПБ;
- Да се предприемат действия по извеждане на трайно настанените пациенти във всички ДПБ и преместването им в подходящи социални услуги.

На 23.04.2021 г. с Решение на № 388 на МС е приета Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021 - 2030 година. До момента изпълнението на стратегията не е стартирало и заложените дейности за 2021 година в Плана за действие към национална стратегия не са изпълнени поради липса на финансиране от МЗ, ЕСИФ и МВР.

През 2021 година МТСП направи оценка на потребностите на пациентите в ДПБ и около 10% от тях са оценени като годни за извеждане от болниците и настаняване в социални услуги в общността, което е част от програмата за деинституциализация в Р. България.

Основните проблеми, които НПМ констатира при предоставянето на стационарна психиатрична грижа е недостатъчно финансиране и липсата на кадрово обезпечение, основно във фонд „Издържка“ за болниците. Бюджетът е ключов инструмент за управлението на дейностите в психиатричните болници за спазване на правата на пациентите. Налични са нисък храноден (ниско качество на хранителните продукти), нисък лекарствен (лечение с генерици) и неизвършени наложителни ремонтни дейности в болниците. Хроничният

недостиг на медицински и немедицински специалисти в болниците, ниското заплащане, пренатовареността и професионалното прегаряне на персонала са нерешени проблеми от години и всичко това рефлектира върху качеството на грижата за пациентите.

Качеството на предоставяната здравната грижа за лицата с психични заболявания остава трайно незадоволително. Сред основните проблеми остава и старата материално-техническа база на болниците, както и отдалечеността на повечето от тях от населените места. В част от болниците битовите условия за живот са крайно лоши в болничните стаи, а те са пренаселени.

Подобна ситуация се определя от НПМ, като унизително и нечовешко отнасяне към лицата с психични заболявания.

Сигурността на пациентите не е гарантирана в еднаква степен в проверените лечебни заведения. Констатира се бягство на пациент, не се спазва редът за фиксация на пациенти, а в изолаторите са налични две и повече легла, което на практика обезсмисля изолирането. Продължава и практиката социални пациенти да остават за гледане в болничните заведения за дълъг период от време поради липса на подходящи социални услуги.

Резултати от проведени проверки на НПМ

ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА БОЛНИЦА – ГР. ПАЗАРДЖИК

ДПБ – гр. Пазарджик е единствената акредитирана държавна психиатрична болница с отлична оценка за цялостна медицинска дейност за срок от 5 години, съгл. Заповед №РД-17-150/15.06.2018г. Тя е база за обучение на специализанти по Наредба №1 от 2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването. Разполага със 100 легла, като към момента съгласно заповед на министъра на здравеопазването 10% от тях са отделени за пациенти с COVID-19 инфекция. Болницата е разположена непосредствено до МБАЛ – гр. Пазарджик, което позволява използване на пара-клиничните звена на МБАЛ и осигурява своевременно лечение на придружаващи заболявания на психично болни пациенти. Болницата се нуждае от основен ремонт и ръководството на болницата е правило искане до МЗ за отпускане на 50 000 лв. за капиталови разходи, но те не са предоставени. Бюджетът за фонд „Издържка“ на ДПБ - гр. Пазарджик не е променен/актуализиран от години, а част от средствата се отделят за предотвратяване и ограничаване разпространението на COVID-19.

Следва да се отбележи, че бюджетът за персонал на ДПБ – гр. Пазарджик е един от ниските сред психиатричните болници. Въпреки средносрочните прогнози, които се предоставят в Министерство на здравеопазването по два пъти всяка година, не са вземани предвид средствата за обезщетение на персонал по чл. 222 и чл. 224 от Кодекса на труда, които се изплащат при прекратяване на трудовото правоотношение поради придобиване правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

В ДПБ – гр. Пазарджик се осъществява Програма за лечение на лица, зависими към опиоиди с общ капацитет - 50 места. Програмата се финансира от бюджета на ДПБ – гр. Пазарджик, за разлика от тези на центровете за психично здраве, които се финансират по Методика за субсидиране на лечебните заведения. **НПМ препоръчва да се актуализира бюджета на ДПБ – гр. Пазарджик за изпълнението на Програмата за лечение на агонисти-антагонисти на лица зависими към опиоиди - 50 места с равностойността на средствата отпускани по Методика за субсидиране на лечебни заведения.**

Болницата има обща численост на персонала 71 бр., от тях лекари 11, специалисти по здравни грижи 27 и друг персонал 33. Свободни са по една длъжност за лекар, за специалист здравни грижи, за психолог и за санитар. Работните заплати на служителите в болницата са едни от най-ниските в сравнение с другите ДПБ. По справка нивото на месечната заплата за лекар - началник отделение е 1690 лв., за старша медицинска сестра - 1350 лв., медицинска сестра - 1160 лв., санитар - 780 лв. и психолог -1400 лв.

За периода от 01.01.-13.05.2021г. за лечение в болницата са настанени 195 пациента - доведени по спешност 60, настанени с постановление на Районна прокуратура 37, настанени на задължително лечение по Закона за здравето 3, настанени за принудително лечение по чл.89 от НК 1, починали са 4 пациента, извършена е 1 аутопсия. Издадени са медицински удостоверения на 939 души. Направени са 30 процедури електроконвулсивна терапия.

Директорът на болницата съобщи, че продължава да има затруднение при изписване на социални пациенти, които са средно около 7-8 на година и остават в болницата за повече от 4 месеца. **НПМ отново констатира хроничен недостиг на социални институции за настаняване на лица с психични заболявания, както и недостиг на дневни центрове за лица с психични заболявания.**

В болницата няма регистрирани бягства за годината. Лечение се провежда след подписване на информирано съгласие от пациента или попечителя. Храненето на пациентите е на кетъринг с възможност за диетично меню.

ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА БОЛНИЦА - С. ЦЕРОВА КОРИЯ

Държавната психиатрична болница – с. Церова кория е с капацитет от 140 легла, като към датата на извършената проверка бяха настанени 110 пациенти. Смъртните случаи към 24.06.2021 г. са 4 души. На задължително лечение са настанени 24 души в периода от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г.

При извършената проверка се констатира добро състояние на материално-техническата база в лечебното заведение. Със средства от МЗ и дарения през годините са извършени основен ремонт на болнична сграда, кухненски блок, парен котел, болнична лавка, изградена е болнична ограда и е извършен основен ремонт на покрива и подпокривното пространство. В лечебното заведение има добре развита дейност по трудотерапия и психо-социална рехабилитация на пациентите. **В отделенията екипът на НПМ констатира пренаселеност.** Всички стаи бяха с по 6 легла и трудно могат да се разминат двама пациенти, нарушава се тяхното жизнено пространство, затруднено е обгрижването на пациентите от персонала. При проверката в едно от женските отделения се усещаше неприятна миризма, идваща от пациентките. **НПМ препоръчва да се подобри обгрижването на пациентите и броят на леглата да се приведе в съответствие на изискванията на Наредба № 49 на МЗ.**

Негативна е констатацията на екипа, свързана с хранодена на пациентите, който е в размер на 2,36 лв. През 2012 г. храноденът е бил 2.27 лв., - увеличението към 2021 г. е на стойност само 9 стотинки. Според калкулатора на инфлацията към Националния статистически институт от месец януари 2012 г. до месец август 2021 г. инфлационният индекс на потребителските цени е 14.4%, **Един лекарствен за 2021 г. е 1.20 лв., а през 2012 г. лекарстводенът е 2.83 лв., т.е. след седем години стойността на лекарствената е намалял почти наполовина.** За пореден път НПМ подчертава, че такива минимални финансови средства за стационарно лечение на психично болен напълно възпрепятстват полагането на качествени медицински грижи. Бюджетът на фонд „Издръжка“ продължава да е един и същ за 2018 г., 2019 г., 2020 г. и 2021 г. – 500 000 лв. Според НПМ това е крайно недостатъчно за предоставяне на качествена здравна грижа за психично болните.

По данни от Анализа за дейността на ДПБ – с. Церова кория от януари до юли 2021 г. са преминали 281 пациенти за стационарно лечение, при среден престой 59 дни. Използваемостта на леглата е 78%.

В състава на лечебното заведение към юли 2021 г. са разкрити 75 щатни бройки - от тях 10 лекари (осем от тях са психиатри), 25 специалисти по здравни грижи и друг помощен персонал – 41 бр. Констатацията на проверяващия екип на НПМ е, че и в тази болница, медицинският персонал по щат не отговаря на изискванията на Наредба №24 от 07.07.2004 г. за утвърждаване на медицински стандарт „Психиатрия”.

В ДПБ – с. Церова кория има 8 пациенти, които пребивават повече от година. Книгата за взетите мерки за временно физическо ограничаване не се попълва правилно. В болницата са осигурени лични предпазни средства и дезинфектанти за борба с COVID-19 инфекция. В отделенията на ДПБ - с. Церова кория са обособени стаи, където се настаняват и поставят в изолация новоприети пациенти и ежедневно се следи соматичното им състояние. За новоприетите пациенти са осигурени прибори за еднократна употреба за времето на изолация. Осигурен е контакт между пациентите и техните близки по телефон.

ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА БОЛНИЦА – ГР. БЯЛА

Държавната психиатрична болница (ДПБ) – гр. Бяла е с капацитет от 270 легла, като към датата на проверката бяха настанени 173 пациенти. Смъртните случаи от началото на годината до 23.06.2021 г. са 5 души, на задължително лечение са настанени 17 души, а броят на пациентите настанени на принудително лечение по чл.89 от НК е 3.

Екипът на НПМ констатира, че препоръките дадени от предходната проверка през 2020 г. не са изпълнени. Не е издаден документ с определени нива на компетентност на отделенията в болницата в съответствие с медицински стандарт „Психиатрия”, не е изпълнена изцяло препоръката да бъдат ремонтирани всички отделения в болницата.

В болничните стаи на неремонтираните отделения битовите условия в болничните стаи са крайно лоши. **Констатира се пренаселеност в стаите** (настанени по 5 - 6 пациенти, без осигурено необходимото лично пространство и възможност за придвижване, включително такива с инвалидна количка). **Броят на баните и тоалетните продължава е недостатъчен спрямо броя на настанените пациенти, самите те са в мизерно състояние.** НПМ препоръчва да се извърши спешен ремонт, да се подобри грижата за пациентите и броят на леглата да се приведат в съответствие с изискванията на Наредба № 49 на МЗ.

През първата половина на 2021 г. през болницата са преминали 511 пациенти, при капацитет на болница от 270 легла. Продължава да има и трайно настанени пациенти - 22 души.

По данни от Анализа за дейността на ДПБ – гр. Бяла за 2021 г. храноденът е 2.50 лв., а лекарстводенът е 2.00 лв. Въпреки това средствата за издръжка на един пациент са крайно недостатъчни. За 2017 г., 2018 г., 2019 г., 2020 г. и 2021 г. фонд „Издръжка“ е един и същ и не е увеличаван – 629 600 лв., При това положение **НПМ отново подчертава, че финансовите средства за издръжката на пациент са крайно недостатъчни за предоставяне на качествена здравна грижа за психично болните.**

През 2021 г. са назначени двама лекари. Общият брой на персонала е 132 служители, от които 3 ръководители, 8 висш медицински персонал и 33 среден медицински персонал. При извършената проверка проверяващият екип констатира недобра обезпеченост с медицински специалисти в ДПБ – гр. Бяла. Болницата изпитва недостиг на лекари със специалност психиатрия и на медицински сестри с квалификация по „Управление на здравни грижи”.

В ДПБ - гр. Бяла се спазват противоепидемичните мерки във връзка с пандемията от COVID-19 инфекция. Осигурени са достатъчно количество дезинфектанти, лични предпазни средства и бързи тестове за осъществяване на тази дейност. .

ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА БОЛНИЦА – С. ЦАРЕВ БРОД

При извършената проверка в отделните структури на ДПБ – с. Царев брод се констатира като цяло добро състояние на материално-техническата база. **Препоръката на екипа на НПМ да се извърши цялостен ремонт на болнични стаи и санитарни помещения е изцяло изпълнена.** Същите разполагат с видеонаблюдение, а проверката установи, че при нужда, пациентите се изолират за около 2 часа. Болничната кухня е в добро състояние, а отоплението е осигурено чрез локално парно на газ.

В състава на лечебното заведение към датата на проверката са разкрити 181 щатни бройки - от тях 14 броя за лекари, 63 специалисти по здравни грижи, 4 психолога, 1 рехабилитатор и 1 лаборант. Свободни са 2,50 лекарски бройки и 6 бр. за медицински сестри.

В ЛЗ е осигурено 24-часовото медицинско обслужване на пациентите, като нощните смени се поемат от един дежурен лекар и 5 медицински сестри – по една за всяко от отделенията, както и 5 санитарни. Към момента на настоящата проверка в ЛЗ за лечение са настанени 154 пациента, като през първото полугодие на 2021г. през болницата са преминали 462 пациента. Двама пациенти са починали. Заболяванията от групата на шизофренните разстройства представляват най-голям процент в ДПБ - Царев брод, като следват Афективните разстройства и Синдрома на алкохолна зависимост. Голяма част от пациентите в ЛЗ се приемат за пореден път, болничният престой е продължителен, а поради спецификата на заболяванията често ДПБ поема и социални функции. При всеки новопостъпил пациент се прави оценка на суицидният риск и агресивността, които веднъж регистрирани се мониторира през целия период на обслужване в ЛЗ.

Всички консултации за соматични заболявания на пациенти в лечебното заведение се извършват по силата на договор с МБАЛ – Шумен. Клинико-лабораторни изследвания се извършват в лаборатория, която се намира в структурата на ДПБ – Царев брод, но която не е регистрирана съгласно действащата нормативна уредба и не притежава сертификат за дейност, както и с лекар с призната медицинска специалност по Клинична лаборатория.

През последните години бюджетът на фонд „Издържка“ не само че не е увеличен, а е намален. Издържка за храна през 2019 г. е била 132 329 лв., през 2020 г. е била 112 220 лв., а към 30.06.2021 е 51 523 лв., което обуславя не доброто хранене. Намалява и издържката за медикаменти - през 2019 г. е 81 788 лв., през 2020 г. е 65 957 лв., а към 30.06.2021 е 32 423 лв. **В ДПБ – с. Царев брод пациентите се лекуват основно с генерични продукти и се готви с нискокачествени хранителни стоки.**

НПМ констатира, че има бягство на пациент от болницата, ден преди самата проверка. Пациентът е обявен за издиране, а екипът на НПМ препоръчва, да се изяснят обстоятелствата около бягството на пациента от ДПБ – с. Царев брод за да не се допускат подобни случаи.

При проверката на изолатора на Женско остро отделение се установи наличието на меки връзки за фиксация на пациенти. Прави впечатление, че изолаторът е с две легла, което опорочава процедурата за изолация. Всички пациентите се лекуват след запознаване с условията за хоспитализация. На пациентите е осигурен достъп до телефон за разговор с близките под надзор на персонала.

ЦЕНТЪР ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ – ВЕЛИКО ТЪРНОВО ЕООД

Лечението на пациентите с психични заболявания се осъществява в следните обособени блокове:

- Консултативно-диагностичен блок (КДБ) с приемно-диагностично отделение, състоящо се от следните кабинети: приемно-консултативен, детско-юношески, районни кабинети за домашен патронаж, логопедичен, клинична психология, регистър за лица с психични заболявания, специализирани кабинети; дневен стационар с 30 легла и средна степен на зависимост от грижи.

- Стационарен блок с три отделения – Първо отделение за лечение на остри психози с тежка социална дисфункция – мъже (30 легла, от които 2 спешни (изолатор); Второ отделение за лечение на остри психози с тежка социална дисфункция – жени (28 легла, от които 2 спешни (изолатор); Трето отделение за лечение на зависимости със социална дисфункция и социално-трудова рехабилитация (22 легла);

При извършената проверка се констатира много добро състояние на материално-техническата база. На проверяващия екип бяха предоставени протоколи от РЗИ за извършени редовни, планови проверки в ЛЗ по отношение на санитарно-хигиенния и дезинфекционния режим.

В съответствие с изискванията на медицински стандарт „Психиатрия” ЦПЗ разполага с ЕКГ апарат на територията си, както и с възможност за поставяне на психиатрични пациенти в състояние на изолация (по две легла в острите отделения).

В състава на лечебното заведение към 31.12.2020 г. са разкрити 74 щатни бройки. Медицинските услуги и дейности в Консултативно-диагностичен блок се осъществяват от 12 лекари, 5 медицински сестри/фелдшери, 3 психолози, 1 логопед, 2 социални работници, 1 регистратор-информатор и 1 санитар. Медицинските услуги и дейности в стационарния блок се извършват от лекари – 6.25, медицински сестри/фелдшери – 20 и санитари – 18. Видно от щатното разписание на ЛЗ, свободни са 3.25 места – 1.25 за лекари ординатори и 2 места за санитари.

Съгласно работните графици в лечебното заведение е осигурено 24-часово медицинско обслужване на пациентите, като нощните смени се поемат от един дежурен лекар и три медицински сестри – по една за всяко от отделенията.

В „ЦПЗ – Велико Търново“ ЕООД се извършват следните дейности - спешна психиатрична помощ, диагностика и лечение на лица с психични разстройства, периодично наблюдение и консултация на лица с психични разстройства и домашен патронаж, психотерапия и психо-социална рехабилитация, психологична и психиатрична експертна дейност, създаване и поддържане на регионална информационна система на лица с психични разстройства за нуждите на регистъра по чл. 147 а, ал. 1 от ЗЗ, промоция, превенция и подобряване на психичното здраве на населението, информиране на обществеността по проблемите на психичното здраве, научноизследователска дейност в областта на психичното здраве, откриване на легла за диагностичен и лечебен престой и предоставяне на социални услуги по реда на Закона за социалното подпомагане.

Стационарните отделения и дневният стационар разполагат общо към датата на настоящата проверка със 130 легла и осъществяват програми за грижи в съответствие с изискванията на действащата нормативна база.

Към момента на проверка за лечение са настанени 76 пациенти. До месец март 2021 г. в ЛЗ (стационарен блок и дневен стационар) са преминали общо 611 пациенти. Към 01.07.2021 г. лекарстводенът в ЛЗ е 2.02 лв., а храноденът – 2.87 лв. От началото на годината до 01.07.2021 г. няма починали пациенти. Справка за преминали болни настанени на задължително стационарно лечение и принудително лечение в „ЦПЗ-В.Търново“ ЕООД за период от 01.01.2021 г. до 01.07.2021г. показва, че на задължително лечение са настанени трима болни на основание чл.162, ал.2 от Закона за здравето.

При постъпването в „ЦПЗ – Велико Търново“ пациентите подписват Декларация за информирано съгласие за хоспитализация и лечение, като е налична и Декларация за отказ от лечение, която пациентът доброволно може да разпише и да прекрати лечението си в ЛЗ.

При проверка на реда за отпускане и прилагане на лекарствени средства в „ЦПЗ – Велико Търново“ екипът на НПМ констатира, че се спазват всички изисквания на действащата нормативна уредба. Във всяко от 3-те отделения са оборудвани спешни шкафове с необходимите лекарствени продукти при спешно възникнали състояния и инциденти.

По време на проверката екипът на НПМ установи пациент, който е фиксиран. Тази процедура не беше регистрирана съгласно Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства.

ЗАЩИТА НА ЛИШЕНИТЕ ОТ СВОБОДА В МЕСТАТА ЗА ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАКАЗАНИЯ КЪМ МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Развитие на правната рамка и държавната политика

Качеството на здравната грижа в местата за лишаване от свобода остава незадоволително. Министерство на правосъдието не извърши дългоочакваните промени в ЗИНЗС за реформиране на здравния сектор. Идентифицират се системни проблеми при

медицинското обслужване на лишените от свобода, като недостиг на медицински специалисти в почти всички затвори, пренебрегване на оплакванията на лишените от свобода, несвоевременно извеждане на лишените от свобода на външни специалисти за диагностика и лечение, грубо отношение на медицинските специалисти към лишените от свобода и др.

Основни препоръки

- *Да се предприемат стъпки за изменение на ЗИНЗС в частта „Медицинско обслужване“ с насоченост към националната здравна система;*
- *Да се подобри системата за финансиране на социалните и здравните работници, чрез въвеждането на нова кадрова политика*
- *Да се въведе работещ механизъм за гарантиране конфиденциалността на медицинските прегледи на лишените от свобода и арестантите,*
- *Да се подобри контролът относно коректната и своевременна регистрация на случаите на упражнена физическа сила;*
- *Да се предприемат усилия за решаване на проблема с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода;*
- *Медицинските специалисти на затворите да спазват изискванията на Наредба № 2 от 22 март 2010 г. и диспансеризират хронично болните лишени от свобода.*

В почти всички затвори не се прави диспансеризация на хронично болните лишени от свобода по Наредба № 2 от 22 март 2010 г. за условията и реда за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода. Качеството на диетичното хранене в затворите е обект на постоянно недоволство от страна на лишените от свобода през годините. Тук следва да се отбележи, че в края на 2021 година ГДИН измени диетичното хранене в съответствие с новата наредба на Министерство на здравеопазването. Санитарно – хигиенните условия в затворите остават незадоволителни. През летния сезон, за поддържане личната хигиена и ползване на вентилатори се наблюдава различен режим, както и за ползване на топла вода и електричество в затворите. В тази връзка НПМ препоръчва на ГДИН да удължи времето за ползване на топла вода и електричество през летния сезон в местата за лишаване от свобода.

Условията на труд в местата за лишаване от свобода се наблюдават от Служба по трудова медицина, определена от ГДИН, която веднъж годишно посещава обектите, което е недостатъчно за проследяване на даваните препоръки.

През 2021 г. в проверените обекти се констатира спазване на противоепидемичните мерки срещу COVID-19 инфекция. ГДИН своевременно адаптира издаваните от МЗ заповеди за изпълнение в пенитенциарната система. Дирекцията проведе навременна информационна кампания сред лишените от свобода за ваксинация срещу COVID-19 инфекция и повече от 1/3 от лишените от свобода в затворите са ваксинирани.

Със Заповед № ЛС-04-587/28.10.2021 г. на зам.-министъра на правосъдието, се въведоха допълнителни правила за достъп, които ограничиха правата на лишените от свобода, задържаните под стража и посетителите при провеждане на свиждания и не бяха съобразени с обективното състояние и възможностите на системата в местата за лишаване от свобода. Омбудсманът в качеството си на НПМ своевременно реагира като изрази своето становище, че механичното прилагане на Заповед № РД-01-856/19.10.2021 г. на министъра на здравеопазването, допълнена със Заповед № РД-01.861/21.10.2021 г. е неправилно, неприложимо и отправи препоръка към Министерство на правосъдието да бъде преразгледана и изменена Заповед № ЛС-04-587/28.10.2021 г., с оглед недопускане нарушаване на правата на лицата, настанени в местата за лишаване от свобода при спазване на здравните противоепидемични мерки в съответствие със спецификата на системата.

Екипът на НПМ установи, че за лишените от свобода Министерство на правосъдието прави двойно финансиране на здравното обслужване. Съгласно чл.128, ал.2 от ЗИНЗС, за всички лишени от свобода се внасят здравноосигурителни вноски от момента на задържането им, като придобиват статус на здравноосигурени лица с непрекъснати здравноосигурителни права. Вноските са за сметка на държавния бюджет и се превеждат чрез Министерството на правосъдието. От друга страна МП има своя здравна система. Съгласно чл.129, ал.1 от ЗИНЗС, медицинското обслужване на лишените от свобода се осъществява в медицински центрове и специализирани болници за активно лечение, разкрити към местата за лишаване от свобода по реда на чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения. Съгласно ал.2, лечебните заведения по ал. 1 са част от националната система за здравеопазване и медицинската помощ, която се осъществява в тях, съответства на общите медицински стандарти.

НПМ отново препоръчва на МП да измени ЗИНЗС в частта за медицинско обслужване с насоченост към националната здравна система. Да се преустанови двойното финансиране за медицинско обслужване на лишените от свобода, веднъж съгласно чл. 128 от ЗИНЗС по реда на НЗОК и втори път, съгласно чл. 129 от ЗИНЗС, чрез поддържане на собствена здравна система. Да се търси подобряване на качеството на медицинското обслужване и чрез подобряване условията на труд на медицинските специалисти.

Във връзка с изпълнението на заложените цели и задачи в Стратегия за развитието на пенитенциарната система в Република България за периода до 2025 г., омбудсманът поиска подробна информация относно изпълнението на т.9.5. и т. 11.1. от Стратегията (*стартиране изграждането на пилотен затвор с център за обучение на персонала на ГДИН и териториалните ѝ служби; разработване и пристъпване към реализация на крупни инфраструктурни обекти – нов затвор с достатъчно капацитет в гр. София или околностите; нов арест; нова административна сграда за ГДИН*). С писмо с рег. №1222/03.02.2021 г. от ГДИН посочват: „Предоставен е поземлен имот от Министерство на

вътрешните работи на Министерство на правосъдието за изграждане на нова административна сграда на ГДИН в гр. София, кв. Враждебна. През 2021 г. ще стартира проектиране на нов арест и административна сграда на кв. Враждебна, за което от бюджета на ГДИН за капиталови разходи са заложили средства в размер на 350 000 лв.“ НПМ оценява предоставената информация като крайно недостатъчна, предвид зададените конкретни въпроси. През 2021 г. работата, касаеща затвора – гр. София и прилежащите му общежития продължи. Отново беше изпратено искане до Министерство на правосъдието да бъде предоставена подробна информация за предприетите действия и изпълнението на заложените цели в т.9.5. и т.11.1. от Стратегията през 2021 г., като бъде предоставен и разработеният идеен и инвестиционен проект за изграждане на пилотен затвор свързан с учебен център и предходно отделение (half way house) в Самораново и документацията, касаеща обявената обществена поръчка и избор на изпълнителя за изграждане (СМР) на пилотен затвор.

Резултати от проведени проверки на НПМ

През 2021 г. НПМ извърши проверки в седем затвора, два поправителни дома за непълнолетни младежи/девойки (гр. Враца и гр. Сливен), шестнадесет затворнически общежития, шест ареста и осем районни управления към Министерство на вътрешните работи.

От проведените инспекции на условията за живот в общо 31 места за лишаване от свобода към Министерство на правосъдието се наблюдава положителна тенденция за подобряване на битовите условия и намаляване на броя на настанените лица.

Продължава да е налице дългогодишният проблем с наличието на **хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода**, като това беше констатирано във всички проверени обекти. Националният превантивен механизъм многократно е оценявал същия като грубо нарушение на чл.3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража и в тази връзка е отправял множество препоръки, в предходни свои доклади, за справяне с този проблем.

Без да бъдат включени в списъка с разрешени вещи имаше период, когато препарати за борба с хлебарки и дървеници се продаваха в лавките на ДП „Фонд затворно дело“. Тогава нямаше толкова оплаквания, защото имаше възможност лишените от свобода да вземат самостоятелни мерки. В тази връзка омбудсманът на Република България, в качеството си на Национален превантивен механизъм, е отправял препоръка към министъра на правосъдието да бъде разрешено ползването на такива препарати от лишените от свобода, като бъде допуснато тяхното закупуване и използване.

През 2021 г. НПМ отново се обърна към ГД „Изпълнение на наказанията“ с искане да бъде предоставена информация относно взетите мерки за отстраняване на системния и задълбочаващ се проблем с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода.

С писмо с рег. № 11522/11.11.2021 г. от ГДИН се посочва, че: „По отношение на разширяването на списъка с разрешени вещи с цел да бъдат включени препарати за борба с инсектициди, същите са биоциди и дейностите по дезинфекция, дезинсекция и дератизация се

извършват само от лица, притежаващи необходимата квалификация, съгласно изискванията на Наредба № 1 от 5 януари 2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации“; „Обработките по дезиксекция и дератизация /ДД/ в териториалните служби на ГДИН през 2021 г. са извършвани съгласно сключен договор № 650/20.01.2021 г. с фирма ДЗЗД „ФАВОРИТ МЕНИДЖМЪНТ“ за извършване на дезиксекция и дератизация в сградите на ГД „Изпълнение на наказанията“ и териториалните ѝ служби. Договорът е сключен за 36 месеца от датата на подписването му. Съгласно договора обработките по дезинсекция се извършва осем пъти годишно или двадесет и четири пъти за целия срок на договора. Дератизация се извършва два пъти годишно или шест пъти за целия срок на договора. Обработки се извършват по график при възникване на необходимост, при регистрирано наличие на инсекти или гризачи до 12 часа от подаване на заявката. До момента в териториалните служби на ГДИН са извършени шест обработки, като в настоящият месец /ноември/ се извършва поредната обработка“.

При извършваните проверки през 2021 г. е констатирано, че **наличните дюшеци в спалните помещения, във всички места за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ са амортизирани, морално остарели и хигиенно ненадеждни**, на които е невъзможно да се спи. В складовете на затворите от години не са доставяни нови дюшеци. При необходимост старите дюшеци се кърпят, дезинфектират и се ползват години наред. Същите са неудобни за спане, което налага лишените от свобода да поставят по 2-3 дюшека на легло. В тази връзка беше отправена препоръка към ГДИН и предприемане на действия за закупуване на нови дюшеци за лишените от свобода. До момента тази препоръка все още не е изпълнена.

Несъмнено гореописаните проблеми ще продължат да бъдат във фокуса на проверките на НПМ и през настоящата година.

Като особеност през одитирания период се наблюдава увеличаване на оплакванията за **употреба на физическа сила** и неточната регистрация на случаите в Регистъра за травматични увреждания от медицинските специалисти. По всеки един получен сигнал екипът на НПМ извърши проверка. За всяка употреба на сила и помощни средства следва да бъдат изготвени изискуемите по закон доклади от служителите на НОС, съгласно чл.118, ал.2 от ЗИНЗС. В действителност, във всички проверени места за лишаване от свобода са налични Регистър за употреба на сила и помощни средства и Регистър за травматични увреждания, които обаче не се попълваха надлежно в някои от проверените обекти. При наличие на данни за неправомерна употреба на сила и помощни средства се извършва и вътрешна проверка от администрацията на пенитенциарното заведение, а съгласно чл. чл.119г, ал.4 от ППЗИНЗС, при констатиране на травматични увреждания медицинските специалисти предприемат незабавни действия за уведомяване на съответната прокуратура и за изпращане на относимите документи и фотоснимки. През годината, при внезапна проверка на НПМ в затвора – гр. Ловеч, се установи нарушение на медицинския фелдшер, във връзка с регистрация на случай на лишен от свобода с видими белези от нанесен побой от надзорно-охранителния състав, установен при извършено в следствие разследване. Служителите от НОС и медицинския фелдшер бяха дисциплинарно наказани. При проверка на медицинските документи в затвора – гр. Бургас, в Регистъра за травматични увреждания не фигурираха лишени от свобода, които при направените интервюта в корпуса на затвора съобщиха, че им е бил нанесен побой от служители от надзорно-охранителния състав, на конкретни дати. За тези случаи началникът на затвора информира НПМ, че има образувано дисциплинарно производство по един от тях. За останалите два

случая ще бъде направена проверка, след приключването на която, екипът на НПМ ще бъде уведомен за предприетите действия.

НПМ има множество оплаквания от лишени от свобода и адвокати за упражняване на физическа сила, в това число и от санитарите в СБАЛЛС – гр. София. При проверка в Регистъра за травматични увреждания на болницата, всички регистрирани случаи са за самонаранявания или сбивания между лишените от свобода. НПМ счита, че има проблем с употребата на физическа сила в СБАЛЛС. Пример: Майка на лишен от свобода съобщава, че синът ѝ се обадил от болницата, че е бит от надзирател, но не желае да се извършва проверка, за да няма неприятности след това.

Друг системен дефицит, който НПМ констатира през годините, е липсата на бюджетно финансиране на адекватни дейности при работата на социалните работници и ресоциализацията на лишените от свобода.

В свои предишни доклади Националният превантивен механизъм е отбелязвал, че поради големия брой лишени от свобода, настанени във всяка затворническа група в цялата система за изпълнение на наказанията, е налице отрядна организация при изпълнение на присъдите. Това води до прекомерна натовареност на социалните работници, поради което индивидуалните планове са формални, а оценката, свързана със замяна на режима, преминаване в общежитие от открит тип и условно предсрочно освобождаване неизбежно са съпътствани от субективизъм. В тази връзка въведеният с последните изменения на ЗИНЗС съдебен контрол неминуемо е повлиян от становището на администрацията.

Наблюденията през изминалата 2021 г. са за липса на пренаселеност в пенитенциарната система, водещо и до намаляване натовареността на социалните работници. Остава обаче проблемът с реалното индивидуално изпълнение на присъдите на лишените от свобода. **По данни на лицата, липсата на работа от страна на социалните работници с тях води неминуемо до непроменяне на оценките, свързани със замяна на режим, преместване в общежитие от открит тип или условно предсрочно освобождаване.** След множество проверени затворнически досиета от НПМ се оформя становище за бланкетно изготвяне на последващото препланиране изпълнението на присъдата и цялостно изготвяните оценки на риска. През отчетния период, видно от изготвяните доклади за дейността на пенитенциарните заведения, се наблюдава висок процент /около 80%/ на отхвърлените от съда молби за условно предсрочно освобождаване. Решенията на съда основно се базират на получените негативни становища от администрацията на затвора, в които се посочва непоправянето и непревзпитанието на лишените от свобода.

Продължиха оплакванията относно **високите цени в затворническите лавки**, както и **липсата на работни места за лишените от свобода**. Продължава се с недобрата практика да се провеждат обществени поръчки за доставка на хранителни продукти в лавките, вместо да се премине на преки доставки от търговци по места. Създадени са изкуствено високи цени, а монополът се засилва чрез списък от вещи, които могат да се закупят само от лавката и не могат да се внасят при свиждане.

ЗАТВОР – гр. ВРАЦА

Към Затвора – гр. Враца функционират Поправителен дом за непълнолетни младежи, затворническо общежитие от открит тип „Враца“, затворническо общежитие от закрит тип „Бойчиновци“ и арест – гр. Враца.

А) Условия на живот

Затворът е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2019 г. През настоящата година беше констатирано, че няма съществени промени в материалната база от последното посещение.

По време на извършената проверка в корпуса на затвора общият брой на лицата, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ е 245, като капацитетът на база 4 кв. м. е 336. Администрацията на затвора има данни относно налични квадратни метри за всяко едно от помещенията и явно стриктно спазва законовите изисквания за полагаема жилищна площ на всяко едно от задържаните лица.

Над 60 % от лишените от свобода полагат доброволен неплатен труд на основание чл.80 от ЗИНЗС. Средно 40 лишени от свобода на месец полагат доброволен труд. Работата е свързана преди всичко с хигиенизиране на определени райони в ЗОЗТ и извършване на ремонтно-строителни дейности, поддържане на зелените площи. През месеците февруари и началото на март във връзка с преместване на ЗООТ „Керамична фабрика“ на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“ са осъществени ремонтни дейности на третия етаж на общежитието, където са се включили немалка част от лишените от свобода. Пет лишени от свобода работят по щата на ЗОЗТ „Бойчиновци“.

Поправителният дом за непълнолетни младежи е открит през 2018 г. в ремонтирана сграда. Към деня на проверката констатираме, че сградата се нуждае от основен ремонт, необходимо е да бъде подменена подовата настилка в цялата сграда. Във всички спални помещения има влага и мухъл.

Въпреки различния статут на задържаните лица, в поправителния дом не е организирано делението на открит и закрит тип.

Следва да бъде отбелязано, че ППЗИНС не прави съществена разлика в режима на непълнолетните, като единствената разлика между „строг“ и „общ“ режим от една страна (чл. 204 ППЗИНС) и „лек“ режим от друга (чл. 205 ППЗИНС), е придвижването на територията на дома с или без придружител. Спалните помещения, независимо от режима, се заключават през нощта. Архитектурата на сградата в Поправителния дом води до апартаментно, а не коридорно заключване. Тоест, лицата са обособени на няколко малки групи, съобразно възможностите на сградния фонд.

Когато изтърпяващите наказание непълнолетни деца навършат пълнолетие, те биват преместени за доизтърпяване на наказанието си в общежитие от открит тип, а тези на строг режим или с остатък 5 години - в закрит тип, съобразно изискванията на чл. 194 от ЗИНЗС. Това води до парадокс - навършилият пълнолетие и изтърпяващ наказанието в открит тип с определен общ режим ще се движи без придружител на територията на общежитието, а ненавършилият пълнолетие с общ режим ще се движи с придружител на територията на поправителния дом. Причина за парадокса е и в понятието „общ режим“, който има едно

съдържание в закрит тип и друго съдържание в открития тип от местата за лишаване от свобода, тоест коридорно заключване през деня в закрития тип и свободно движение на територията на общежитието в открит тип. В случая понятието „общ режим“ за непълнолетния явно е приравнен към общ режим за пълнолетен в закрит тип.

НПМ отбелязва, че при последващи изменения на ППЗИНС е наложителна обществена дискусия по този проблем с оглед евентуално приравняване на този режим към открития тип, тоест свободно придвижване на територията на поправителния дом без придружител за непълнолетни с лек и общ режим.

Със Заповед № ЧР-05-46/24.02.2020 г. на зам.-министъра на правосъдието е закрито затворническо общежитие от открит тип „Керамична фабрика“ и е разкрито общежитие от открит тип /ЗООТ/ „Враца“ на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“. Лишените от свобода настанени в ЗООТ „Керамична фабрика“ са преместени в гр. Бойчиновци, като в една сграда на втори жилищен етаж е ЗОЗТ „Бойчиновци“, а на третия жилищен етаж е ЗООТ „Враца“. Тази организация създава напрежение в лишените от свобода, настанени в открития тип, тъй като същите не могат да излизат на работа. В гр. Бойчиновци липсва възможност за работа, а самото затворническо общежитие е отдалечено от гр. Враца, което е и пречка външни фирми да наемат лишените от свобода за работа от ЗООТ „Враца“. В същият момент е закрито училището, което е било на третия етаж. Ако лишените от свобода желаят да учат следва да адресират молба до началника на затвора – гр. Враца, след което биват премествани в корпуса на затвора, за да посещават училището там.

С оглед предоставената информация от Министерство на правосъдието в изпълнение на заложените цели и задачи в Стратегия за развитието на пенитенциарната система в Република България за периода до 2025 г., екипът констатира, че в близост до затвора – гр. Враца има неизползваем сграден фонд, който се предвижда да бъде реконструиран и на негова територия да бъде изградено ЗООТ „Враца“, което в момента се помещава в сградата на ЗОЗТ „Бойчиновци“. Това обаче е едно бъдещо несигурно събитие, тъй като вече две обществени поръчки са провалени, поради липса на достатъчно финансиране.

Предвид това Националният превантивен механизъм се обърна към Министерство на правосъдието за получаване на допълнителна информация какви действия са предприети и/или ще бъдат предприети за ускоряване на процедурата по изграждане на ново общежитие от открит тип и преместването на лицата от ЗООТ „Враца“, които в момента изтърпяват наказанието си на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“.

С писмо с рег. № 7105/13.07.2021 г. от страна на ГД „Изпълнение на наказанията“ беше посочено, че: „Към настоящия момент от страна на Министерство на правосъдието са предприети мерки за изграждане на ново общежитие от открит тип и преместването на лицата от ЗООТ „Враца“, които в момента изтърпяват наказанието си на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“, като е открита процедура за избор на изпълнител за смяна на предназначението и оборудване на общежитие от открит тип в бивша сграда на служба метеорология и стандартизация в гр. Враца“.

Националният превантивен механизъм ще продължи да следи изграждането на новото общежитие от открит тип „Враца“ и през следващата 2022 година.

През 2018 г. на територията на стария Поправителен дом за непълнолетни младежи в гр. Бойчиновци е разкрито ЗОЗТ „Бойчиновци“. Няма съществена промяна от последното

посещение на Националния превантивен механизъм в това затворническо общежитие през 2019 г. Липсва пренаселеност и битовите условия са добри. Отново бяха получени оплаквания за наличие на хлебарки и дървеници. Баните, намиращи се на етаж, се нуждаят от ремонт. Поставените проблеми бяха свързани с липсата на възможност за полагане на труд. Отново констатираме, че територията и сградният фонд дават възможност за развитие на това общежитие. Има негоден сграден фонд, като евентуалното му събаряне би дало възможност за полагане на доброволен труд. Екипът ни дори констатира, че събаряне е започнало, но след това по необясними причини тази дейност е спряна.

Националният превантивен механизъм е отправял в предишни свои доклади препоръки до Държавно предприятие „Фонд затворно дело“ за развитие на трудовите дейности в ЗОЗТ „Бойчиновци“ и през настоящата проверка отново повтори **препоръката си към изпълнителния директор на ДПФЗД да предприеме необходимите действия за събаряне на неизползваемия сграден фонд, като бъдат наредени мерки за развитие на трудовата дейност след консултация с ръководството на затвора – гр. Враца и ЗОЗТ „Бойчиновци“.** Все още няма отговор по дадената препоръка.

В деня на посещението в Ареста – гр. Враца бяха задържани 27 лица. Капацитетът на ареста е за 60 задържани. Този арест обслужва и област Монтана.

Битовите условия за отлични, като единствената забележка, която може да се направи е неговата недостъпност за лица с увреждания. Няма съществена промяна по констатациите от предишни проверки. Има помещение за настаняване на жени и непълнолетни, както и помещение за провеждане на адвокатско свиждане.

Арестът се помещава на най-горния етаж на СУ „Мито Орозов“, където от първи до четвърти етаж учат лишените от свобода. Екипът ни констатира, че по време на престой на открито лицата – задържани в ареста имат контакт с учащите лишените от свобода.

В тази връзка екипът на НПМ отправи препоръка към началника на затвора – гр. Враца да бъдат взети мерки за предотвратяване на контакта между задържаните лица в ареста и учащите лишени от свобода в СУ „Мито Орозов“ към затвора – гр. Враца.

В получения отговор от администрацията на затвора – гр. Враца е посочено, че е извършен допълнителен инструктаж на служителите от надзорно-охранителния състав да не се допуска по никакъв повод контакт между задържани лица в ареста и лишени от свобода от училището към затвора – гр. Враца, както при конвоиране, така и при провеждане на престой на открито.

Б) Медицинско обслужване

Медицинското обслужване на затвора – гр. Враца, арест – гр. Враца и Поправителния дом за непълнолетни младежи – гр. Враца се осъществява от Медицинския център /МЦ/ на затвора. В медицинския център работят 3 медицински сестри на 8-часов работен ден и служебен лекар на половин работен ден, три пъти седмично. В МЦ работи кабинет по дентална медицина с график два пъти седмично, като в него се обслужват и лишени от свобода от ЗООТ „Враца“ и ЗОЗТ „Бойчиновци“.

Установи се, че не при всички лишени от свобода с решение на ТЕЛК е издадена Рецепторна книжка за хронично болни по реда на НЗОК. Съгласно Наредба № 2 от 22 март

2010 г. за условията и реда за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода, чл.12. (4), диспансеризацията на хронично болните се извършва по ред, определен от министъра на здравеопазването. Не се изпълнява препоръката лишените от свобода от затвора – гр. Враца да се превеждат в ЗОЗТ „Бойчиновци“ с изготвени медицински документи /Здравна карта/, изготвени при първичния медицински преглед. Съгласно ЗИНЗС, Чл. 128. (1) (Доп. - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) При изпълнение на наказанието лишаване от свобода се създават условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишените от свобода. За всеки лишен от свобода се създава медицинско досие, което съдържа информация и постоянно поддържани данни за здравословното му състояние. При преместване на лишения от свобода в друг затвор медицинското досие се изпраща незабавно на приемащата териториална служба.

В МЦ се води Регистър на травматичните увреждания и до момента на проверката сред регистрираните случаи няма такива с травматични увреждания от неправомерно упражнена физическа сила на служители от надзорно-охранителния състав.

Санитарно-хигиенните условия в килиите и санитарния възел на стационара към МЦ са незадоволителни, той се намира в приземен етаж и има недостиг на дневна светлина. **НПМ препоръчва да се търси възможност за изместване на стационара на МЦ.** При проверката постъпват оплаквания от лишени от свобода от затвора за неотпускане на назначен медикамент „Клонарекс“; друг лишен от свобода с диагноза „Двустранна асептична некроза на ТБС“, съобщава, че няма парични средства за поставяне на изкуствени стави, които не се заплащат от НЗОК; лишен от свобода съобщава за непроведено изследване и др. Оплакванията са проверени и разрешени по време на проверката.

От настанените в Поправителния дом за непълнолетни младежи и ареста няма оплаквания от медицинската грижа.

Епидемиологичната обстановка в затвора към момента на проверката се характеризира с един лишен от свобода и една задържана с COVID-19 инфекция, доказани с бърз антигенен тест, без клинична симптоматика. Осигурени са достатъчно килии за провеждане на изолация и карантина. При срещата с лишените от свобода и задържаните в ареста се установи, че всички са запознати с възможността да бъдат ваксинирани с ваксини по техен избор и да се консултират с лекаря на затвора. НПМ отчита действията на ГДИН и администрацията на затвора като много добри за изпълнението на Националния план за ваксиниране срещу COVID-19 на Република България, в условията на пенитенциарната система.

В медицинския кабинет на ЗОЗТ „Бойчиновци“ работи медицинска сестра на осемчасов работен ден. Общопрактикуващият лекар /ОПЛ/ на общежитието обслужва само лишените от свобода от ЗОЗТ „Бойчиновци“, докато лишените от свобода от ЗООТ „Враца“ се обслужват от ОПЛ на затвора – гр. Враца. И двете общежития са в една сграда в гр. Бойчиновци. Тази организация на медицинското обслужване затруднява своевременността на медицинската помощ на лишените от свобода от ЗООТ „Враца“. Едновременно с това в пациентската листа на ОПЛ на ЗОЗТ „Бойчиновци“ все още фигурират деца от Поправителен дом за непълнолетни младежи, който е преместен от гр. Бойчиновци в затвора – гр. Враца преди повече от четири години.

НПМ отново препоръча на сектор „Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода“ на ГДИН да оказва методична помощ по организацията на медицинското обслужване в затвора – гр. Враца.

При проведените интервюта лишен от свобода съобщава, че е бил бит от служители от надзорно-охранителния състав. Проверката на място показва, че е прегледан от двама медицински специалисти в ЗО, вписан е в Регистъра за травматични увреждания и е изведен за освидетелстване от лекар по съдебна медицина след като съпругата му е заплатила прегледа. Становището е, че не може да се установят убедителни данни за травматични увреждания. Друг лишен от свобода съобщава, че му е отказано прекъсване по чл. 447, т.3. от НПК от ЛКК на СБАЛЛС София на основание, че няма посочено лечебно заведение за провеждане на лечението. **НПМ счита, че ЛКК на затвора – гр. София следва да уведомява медицинския център на затвора за необходимите документи при даване на становище по реда на чл. 447 от НПК.** Екипът на НПМ получи оплаквания, че се чака дълго време за лечение при лекаря по дентална медицина в затвора – гр. Враца.

При проверка в килиите се наблюдава наличие на хранителни продукти, включително и яйца, които не следва да се продават в лавките на затворите. Това е дългогодишен проблем за всички затвори и **НПМ препоръчва на ГДИН при необходимост да се разшири списъка на хранителни продукти в лавките, като се продават само разрешените продукти и се осъществява системен здравен контрол на обектите.** Не се потвърдиха оплакванията за ограничена възможност за къпане на лишените от свобода. По наличен график е възможно работещите лишени от свобода да се къпят ежедневно, а останалите два пъти седмично. Осигурена е възможност за диетично хранене на лишените от свобода, спазващи определена диета.

ЗАТВОР – гр. ПАЗАРДЖИК

Към Затвора – гр. Пазарджик функционира затворническо общежитие от открит тип „Пазарджик“ и арест – гр. Пазарджик.

А) Условия на живот

Затворът е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2018 г. Тогава е констатиран започнат цялостен ремонт на корпуса.

Към денят на проверката ремонтът е приключил. Продължаваше изграждането на нова сграда на училището – филиал на СУ „Поп Минчо Кънчев“ към затвора – Стара Загора.

Проверяващият екип получи оплаквания от лишените от свобода за пренаселеност в спалните помещения.

След извършения цялостен ремонт е направена реконструкция на спалните помещения. Екипът на НПМ изиска справка за броя и размерите на спалните помещения по отделения и монтираните легна. В помещенията, където имаше твърдения за пренаселеност, Националният превантивен механизъм извърши ново замерване, при което се установи, че квадратурата отговаря на тази в предоставената справка. По тази причина твърденията на лишените от свобода за пренаселеност бяха приети за неоснователни.

Въпреки извършения цялостен ремонт, в някои помещения имаше влага и мухъл по стените и в санитарните възли. Все още не е ремонтирана кухнята на затвора.

Екипът на Националния превантивен механизъм отправя препоръка към началника на затвора – Пазарджик за цялостен ремонт на кухнята на затвора и подмяна на електроуредите.

В домакинския щат на затвора са включени 42 лишени от свобода.

За работа във фирми, сключили договор с ДП „Фонд затворно дело“ средно на ден са включени около 94 лишени от свобода. На доброволен труд по реда на чл. 80 от ЗИНЗС средно на ден се включват 27 лишени от свобода.

От 01.01.2019 г. затворническо общежитие от открит тип „Средна гора“ е закрито, като лишените от свобода са преместени в ЗООТ „Пазарджик“. По данни на администрацията на затвора не се предвижда изграждането на ново затворническо общежитие.

В деня на проверката в ЗООТ „Пазарджик“ бяха настанени 67 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“, пет от които бяха на работа на външни обекти. Капацитетът на общежитието на база 4 кв. м. е 60 лица.

По данни на администрацията, с цел увеличаване капацитета на общежитието е извършен частичен ремонт на сградата, но това не е достатъчно, за да бъдат осигурени необходимите 4 кв.м. на всеки затворник.

За 2020 г. в ЗООТ „Пазарджик“ са постъпили 109 лишени от свобода, от които 94 категория „открит тип“, постъпващи за първи път в затвора и 15 прекатегоризирани със заповед на началника на затвора.

Материално-битовите условия в това общежитие не са добри, столовата се нуждае от спешен ремонт. По време на проверката се извършваше ремонт на санитарните възли.

В тази връзка, Националният превантивен механизъм отправя препоръка към министъра на правосъдието за отпускане на средства за извършване на цялостен ремонт на ЗООТ „Пазарджик“.

В получения отговор от ГДИН се посочва, че при утвърждаване на бюджета за 2022 г. и определяне на приоритетните ремонтни дейности в местата за лишаване от свобода, по възможност ще бъдат осигурени средства за ремонт на целия сутерен на корпуса на затвора – гр. Пазарджик, в това число и основно реновиране на кухненския блок. Предвиждат се и извършване на конкретни строителни дейности в ЗООТ „Пазарджик“.

От месец февруари 2017 г. е открит Арест – Пазарджик, който действа на територията на затвора – гр. Пазарджик. Капацитетът е за 35 места, като в деня на проверката имаше 14 задържани лица.

Налично е помещение за задържане на жени и за задържане на непълнолетни. Всяко помещение разполага със собствен санитарен възел.

Води се необходимата документация. Има обявен правилник за вътрешния ред.

Б) Медицинско обслужване

Проверката установи, че няма промяна в кадровото обезпечаване на медицинския център /МЦ/ на затвора и той е осигурен с кадри за извършване на дейността. В МЦ идват и външни медицински специалисти за провеждане на прегледи на място: кардиолог, невролог, психиатър и др.

МЦ обслужва лишените от свобода от затвора и затворническото общежитие, както и задържаните в ареста, който е разкрит в затвора. От проверените регистри на травматични увреждания е видно, че няма регистрирани случаи на травматични увреждания на лишени от свобода, нанесени от надзорно-охранителния състав.

При проведените интервюта се констатира недоволство при немалоко от интервюираните: лишеният от свобода Г. Р. с луксация на лява китена става събщи, че не му е проведено лечение. При проверка в МЦ се установи, че медицинските специалисти са преценили, че няма какво повече да бъде направено; лишеният от свобода Р. Й. събщи за болки в левия глезен, затруднено придвижване и липса на внимание от медицинските специалисти. Проверката в МЦ показва, че лицето не се е оплаквало до момента за този проблем и ще бъде прегледано; лишеният от свобода А.К. посочи, че от месец не може да му бъде поставена диагноза, има опасващи болки в гръбначния стълб, не може да спи, не се храни и често повръща. При проверка в МЦ за него беше съобщено, че действително не е уточнено здравословно му състояние и предстои да му бъде направена Ро-графия на гръбначен стълб и на бял дроб.

От проведените интервюта се установи също, че лишените от свобода са запознати с възможностите за провеждане на ваксинация срещу COVID-19 инфекция.

В ареста на затвора не постъпиха оплаквания от задържаните за медицинското обслужване.

При проверката в затворническите общежития от открит тип към затвора, по-голяма част от лишените от свобода бяха на работа. Само един от тях подаде оплакване за качеството на оказаната му здравна грижа в медицинския център на затвора.

Проверените менюта на кухнята на затвора показаха, че храната се приготвя по утвърдени диети и калориен баланс за седмицата.

Медицинският център е обезпечен с бързи антигенни тестове за COVID-19. Създадена е възможност за изолиране на новонастанени задържани в ареста на затвора.

В ЗООТ „Пазарджик“ санитарно-хигиенните и битови условия за живот на лицата са неприемливи и извън допустимите здравни норми.

ЗАТВОР – гр. БУРГАС

Към Затвора – гр. Бургас функционират затворнически общежития от открит тип „Строител“, „Житарово“ и „Дебелт 1“, затворническо общежитие от закрит тип „Дебелт“ и арест – гр. Бургас.

А) Условия на живот

Затворът е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2020 г. Няма съществена промяна от последното посещение. В деня на проверката в корпуса на затвора бяха настанени 234 лица. В проверените спални помещения се спазваше изискуемата жилищна площ, спрямо броя на настанените лица, но същите не отговарят на изискванията поради наличие на влага и мухъл, макар през настоящата година да е извършен козметичен ремонт. Провереният екип получи множество оплаквания за наличие на хлебарки и дървеници.

В зоната за повишена сигурност материално-битовите условия също не отговарят на европейските изисквания за третиране. И тук се наблюдава влага и мухъл по стените, както и констатирано от екипа на НПМ наличие на хлебарки. В спалните помещения има изградени самостоятелни санитарни възли.

В деня на посещението в ЗООТ „Строител“ бяха настанени 72 лишени от свобода, като капацитетът на общежитието е запълнен. Няма промяна от посещението на Националния превантивен механизъм през 2020 г.

Състоянието на сградния фонд е явно влошено. Спалните помещения на приземния етаж, от задната страна на общежитието, са пренаселени. В цялост спалните помещения са малки и не отговарят на европейските изисквания за настаняване на лица.

След посещението на НПМ през 2020 г., екипът отправи препоръка към главния директор на ГДИН да бъде извършен ремонт на спалните помещения в това затворническо общежитие.

С писмо от 15.01.2021 г. от страна на ГДИН до омбудсмана е посочено, че: „В ЗООТ „Строител“ е предвиден цялостен ремонт на общежитието чрез финансиране по Норвежкия финансов механизъм, като по този начин ще бъде преведено съгласно изискванията на европейските стандарти. Предстои започването на ремонтните дейности през 2021 г.

По данни на администрацията на затвора през 2021 г. е предвиден ремонт на цялото общежитие. Има неизползваем сграден фонд, който също ще бъде реконструиран, като по този начин ще бъде увеличен капацитетът на това затворническо общежитие. Към деня на проверката ремонтните дейности все още не бяха започнали.

При посещението на НПМ през 2020 г. в ЗООТ „Житарово“ беше направена препоръка към ГДИН за цялостен ремонт на спалните помещения в това затворническо общежитие, която обаче не е изпълнена. С писмо от 15.01.2021 г. от страна на ГДИН е посочено, че: „По отношение на ЗООТ „Житарово“ е необходим основен ремонт на жилищните зони, изискващ задълбочен анализ на състоянието на сградния фонд и възможностите за обновяване или цялостна реконструкция. Наложително е изготвянето на идеен проект, количествено-стойностни сметки и финансиране на изпълнението им, съобразно предписанията на съответните строителни експерти“.

В деня на проверката в ЗООТ „Житарово“ имаше 86 лишени от свобода, от които 74 са ангажирани в трудова дейност. Само 9 лица не са ангажирани в трудова дейност. През 2020 г. беше започнал ремонт на столовата, който към деня на посещението е приключил. В кухнята се спазва добра хигиена, но електрическите уреди се нуждаят от смяна.

В 1^{во} спално помещение бяха настанени 37 лишени от свобода, като същото е разделено на две. Настилката е талашит, а тоалетните са в ужасно състояние. В 3^{то} спално помещение имаше 22 лишени от свобода, настилката е с плочки. Санитарният възел се нуждае от ремонт.

В 8^{мо} спално помещение са настанени трима лишени от свобода. Това помещение не разполага със самостоятелен санитарен възел, което налага през нощта лицата да използват кофи, тъй като спалните помещения се заключават.

Във втора жилищна зона се настаняват лишени от свобода със здравословни проблеми. Имаше 5 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. Тази зона се състои от едно общо помещение, настилката е на бетон и балатум. Има самостоятелен санитарен възел, в лошо състояние.

Екипът на НПМ оценява условията в ЗООТ „Житарово“ като нарушение на чл.3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.

На основание чл.46 от ЗИНЗС, НПМ отправи препоръка до министъра на правосъдието да бъде реконструирано ЗООТ „Житарово“ с оглед привеждането му в съответствие с европейските изисквания, касаещи местата за лишаване от свобода.

В писмо с рег. № 11987/23.11.2021 г. от страна на ГДИН е посочено, че през 2021 г. по заявка са доставени строителни материали за ЗООТ „Житарово“ и са извършени частични ремонти, които ще продължат и през 2022 г., през следващата година ще бъдат подменени подови настилки в спалните помещения на лишените от свобода. По отношение на ЗООТ „Строител“ е предвидено изграждането на изцяло ново общежитие чрез финансиране по Норвежкия финансов механизъм, в момента на етап изготвена документация за СМР и през 2022 г. предстои сключване на договор с изпълнител.

Националният превантивен механизъм ще проследи изпълнението на горепосочените дейности и през 2022 г.

Със заповед № ЛС-04-25/15.01.2018 г. на министъра на правосъдието е създадено Затворническо общежитие „Дебелт 1“.

В деня на посещението в ЗОЗТ „Дебелт“ бяха настанени 289 лица, а в ЗООТ „Дебелт 1“ – 74.

В годишния доклад на омбудсмана като Национален превантивен механизъм през 2020 г. беше повторена препоръка към министъра на правосъдието да бъдат взети необходимите мерки за спазване разпоредбата на чл.71а от ППЗИНЗС в ЗООТ „Дебелт 1“, тъй като същото се намира в сградата на ЗОЗТ „Дебелт“.

С писмо с рег. № 2256/02.03.2021 г. от ГДИН изразиха следното становище: „В корпус „С“ чрез доброволен труд на лишени от свобода се извършват строителни дейности по довършване на вътрешното разпределение на сградата. След приключването на тези дейности, сградата ще се използва за временно настаняване на лишените от свобода от ЗООТ „Строител“ – открит тип за времето на извършване на цялостна реконструкция на това общежитие. След

приключване на реконструкцията на ЗООТ „Строител“ и връщането на лишените от свобода в него, корпус „С“ ще бъде освободен и в него ще се настанят лишените от свобода от ЗООТ „Дебелт 1“. Освободеният от тях втори етаж на корпус „В1“ ще се използва за разширяване на капацитета за настаняване на лишени от свобода от закрит тип, който е недостатъчен към настоящия момент“.

Разпоредбата на чл.71а от ППЗИНЗС регламентира: „Лишените от свобода могат да се движат в района на затворническото общежитие от открит тип самостоятелно или на групи без придружител“.

При настоящата проверка, НПМ установи, че лишените от свобода в ЗООТ „Дебелт 1“ се придвижват свободно и самостоятелно във всички помещения, които са определени за тях /втори етаж на корпус „В1“/. Изработена е метална врата, монтирана като изход към двора от стълбищната клетка в корпус „В1“, до който имат достъп само лишените от свобода от открит тип. Това дава директен достъп до мястото за престой на открито, намиращо се западно от корпуса. Определеното време за непрекъснат достъп за отрития тип е от 08:30 ч. до 17:30 ч. Изграденото място за престой на открито се състои от две маси със столове и малък навес.

Сегашната ситуация поражда и голямо напрежение сред настанените лица в открития тип.

Макар НПМ да отчита действията на компетентните институции, оценява същите като недостатъчни и отново отправи **препоръка към министъра на правосъдието за вземане на мерки, в най-кратък срок, за спазване на разпоредбата на чл.71а от ППЗИНЗС по отношение на лицата настанени в ЗООТ „Дебелт 1“.**

В тази връзка, от страна на ГДИН беше посочено, че в ЗООТ „Дебелт 1“ са взети необходимите мерки за спазване на разпоредбата на чл.71а от ППЗИНЗС. Същевременно се работи по усвояването на корпус „С“ в ЗООТ „Дебелт“, където ще бъдат настанени лишени от свобода от открит тип при спазване на всички законови норми.

През месец март 2015г. е открит следственият арест, който действа на територията на затвора – гр. Бургас. След месец август 2016г. арестът преминава на административно подчинение на затвора.

Налични са 9 арестни помещения с 36 места за настаняване на обвиняеми и подсъдими, които отговарят на европейските изисквания за място за задържане. В деня на проверката имаше 50 задържани. Наблюдава се постоянна пренаселеност в ареста. Всички арестни помещения се нуждаят от ремонт.

Арестът разполага с Регистър за употреба на сила и помощни средства, Регистър за спешни случаи, Регистър за извеждания, както и със стая за провеждане на адвокатско свиждане.

Екип на НПМ препоръча на министъра на правосъдието да бъде извършен ремонт на помещенията в Арест – гр. Бургас.

Във връзка с тази препоръка от ГДИН уведомяват Националния превантивен механизъм, че през 2022 г. се предвижда продължаване на ремонтните дейности в Арест – гр. Бургас, както и да бъде увеличен броя на помещенията за настаняване на задържани лица чрез реорганизация на разположението на отделни зони на първия етаж от корпуса на затвора.

Б) Медицинско обслужване

В медицинския център на затвора работят служебно определен ОПЛ (за всички лишени от свобода в корпуса, общежитията и ареста), медицински фелдшер и една медицинска сестра. В ЗОЗТ „Дебелт“ на място работи медицински фелдшер. На задържаните в ареста (който се помещава в затвора) се осигурява медицинска помощ от специалистите на затвора. Трайно незаета остава една щатна бройка лекар – управител на МЦ, което се отразява негативно върху качеството на медицинската грижа в затвора.

Прегледи за удостоверяване на здравословното състояние на лишените от свобода при извършване на конвой се извършват от медицинската сестра и се изразяват в задаване на въпроса „има ли лишеният от свобода оплаквания?“. Продължават и оплакванията на лишените от свобода за грубо отношение от страна на медицинския фелдшер на затвора, както и затруднения достъп до ОПЛ.

През настоящата година в затвора –гр. Бургас е направено изследване на лишените от свобода за хепатит тип „С“, организирано от ГДИН. Ваксинирани против COVID-19 инфекция лишени са около 1/3 от лишените от свобода. При проверка на медицинските документи, в Регистъра за травматични увреждания не фигурират лишени от свобода, докато при направените интервюта в корпуса на затвора лишени от свобода съобщават, че са бити от служители от надзорно-охранителния състав на дати: 26.06.2021 г., 29.06.2021 г. и 03.06.2021 г. Те не фигурират в Регистъра за травматични увреждания на МЦ, но има образувано производство по един от случаите.

В корпуса на затвора лишените от свобода основно се оплакват от лоши хигиенно-битови условия - хлебарки, дървеници, амортизирани и морално остарели дюшеци, на които е невъзможно да се спи. НПМ не само в този затвор констатира, че дюшеците са амортизирани, морално остарели и хигиенно ненадеждни.

В ЗОЗТ „Дебелт“ са получени оплаквания от лишените от свобода, които екипът на НПМ се опита да изясни на място. Пример: На лишен от свобода с ампутация на горен крайник му е изтекло ТЕЛК решение. Медицинският фелдшер и ИСДВР ще организират преосвидетелстването му. Лишен от свобода има изтекло направление за алерголог. Медицинският фелдшер съобщава, че направлението ще бъде преиздадено и ще бъде изведен за консултация; лишен от свобода със слухови проблеми - медицинският фелдшер съобщава, че не е запозната с проблема и при необходимост лицето ще бъде изведено за консултация и др.

В ЗООТ „Житарово“ НПМ разговаря с лишен от свобода с незараснала фрактура на дясно бедро - опериран преди 3 месеца, с поставен кюнчер. Не е рехабилитиран и не е консултиран от тогава с ортопед-травматолог. НПМ препоръчва лишеният от свобода Д.С. да бъде консултиран с ортопед-травматолог и да бъде проведено рехабилитационно лечение. Лишен от свобода от ЗООТ „Житарово“ показва, че целият му гръб е нахапан от дървеници само за една нощ престой в общежитието.

ЗАТВОР – гр. СЛИВЕН

Към Затвора – гр. Сливен функционират Поправителен дом за непълнолетни девойки, затворнически общежития от открит тип „Сливен“ и „Рамануша“ и арест – гр. Сливен.

А) Условия на живот

Общият капацитет на затвора, на база 6 кв.м. за единично настаняване и 4 кв.м. за многочислено настаняване е 341 лишени от свобода и задържани лица в това число ЗООТ „Сливен“, ЗООТ „Рамануша“, Поправителен дом за непълнолетни девойки и отделение за лишени от свобода - мъже. Затворът разполага и с приемно отделение с капацитет 35 лица и отделение с повишено ниво на сигурност с общ капацитет 34 лица.

Поправителният дом за непълнолетни е разположен на един етаж и включва 10 жилищни помещения. Капацитетът му е 31 девойки. В деня на посещението имаше само едно настанено лице.

Затворът в гр. Сливен е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2018 г. В деня на проверката имаше 111 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. Материално-битовите условия са добри.

Към затвора – гр. Сливен функционират Цех за направа на венци, Цех за домакински почистващи средства и Шивашки цех. Санитарният възел в Цеха за направа на венци е в много лошо състояние, поради което НПМ отправи препоръка към началника на затвора за извършване на ремонт на това помещение.

Сградата на ЗООТ „Сливен“ се състои от два жилищни етажа. Материалните условия са задоволителни, но санитарните възли и на двата етажа се нуждаят от ремонт.

В деня на проверката бяха настанени 47 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“, като повечето от тях са трудово ангажирани.

НПМ препоръча на началника на затвора да бъде извършен ремонт на санитарните възли в ЗООТ „Сливен“.

В едноетажната сграда на ЗООТ „Рамануша“ има 11 жилищни помещения, с капацитет 44 лица. Броят на настанените лица в ЗООТ „Рамануша“ беше 32. Почти всички лица са трудово ангажирани. Материалните условия в това общежитие не са добри. Спалните помещения се нуждаят от ремонт. Същите са оборудвани с печки на дърва и въглища, осигуряващи отоплението през зимния сезон. Санитарните възли също се нуждаят от ремонт.

В тази връзка, екипът на НПМ отправи препоръка към Главния директор на ГДИН да бъде разгледана възможността и да бъдат отпуснати средства за изграждане на нова отоплителна система в ЗООТ „Рамануша“, както и да бъде извършен ремонт на санитарните възли в това затворническо общежитие. Във връзка с изпълнението на тази препоръка от администрацията на затвора – гр. Сливен посочват, че ще бъде изготвено мотивирано предложение за проектиране и изграждане на отоплителна инсталация на

територията на ЗООТ „Рамануша“, което ще бъде изпратено за одобрение на УС на ДП „Фонд затворно дело“.

През 2019 г. е изграден нов арест на територията на затвора – гр. Сливен. Към деня на проверката имаше 24 задържани лица. Налични са две обособени карета за престой на открито, в които има наличен телефон за провеждане на телефонни разговори от задържаните лица. Материалните условия в ареста за добри.

Б) Медицинско обслужване

Медицинският център на затвора – гр. Сливен е обезпечен с кадри за дейността си, като на място се осъществяват прегледи от други медицински специалисти при необходимост. Медицинският център обслужва лишените от свобода в затвора и общезитията, както и задържаните в ареста. Води се обща медицинска документация, включително и Регистър за травматичните увреждания. Възприета е практиката хомосексуални двойки да се настаняват в самостоятелни килии, а 1/3 от лишените от свобода са ваксинирани против COVID-19 инфекция. През настоящата година са починали две лишени от свобода жени, едната от усложнение на COVID-19 инфекция.

Към момента има две бременни жени, настанени в сектора за майки с деца. Едната от тях е чужда гражданка и бременността ѝ протича проблемно. Тя се проследява в МБАЛ „Д-р Иван Селемински“ - гр. Сливен, но има езикова бариера, което създава затруднения за обслужването ѝ. Другата бременна лишена от свобода е с видимо лош зъбен статус /само корени/. НПМ установи, че се изчаква раждането за екстракция на зъбните корени от лицево-челюстен хирург и изработване на протези. За годината има едно раждане на лишена от свобода, която е с психични проблеми. Детето е взето от социалните служби и лишената от свобода е настанена в СБАЛЛС – гр. Ловеч, с прокурорско постановление за освидетелстване.

При постъпване на всички жени се правят клинични изследвания за СПИН и сифилис. По преценка се правят изследвания за ТБЦ в РЗИ – гр. Сливен. През настоящата година медицински екип от гр. Стара Загора е провел изследване за Хепатит тип „С“ на всички желаещи лишени от свобода жени. Диагностицирани са 12 случая, които ще бъдат лекувани по реда на НЗОК. Лекарят на МЦ съобщи, че диспансеризация на лишените от свобода не може да се прави.

Повечето от оплакванията на лишените от свобода са за качеството на стоматологичната помощ. Други оплаквания: Лишена от свобода с хронични заболявания – Коксартроза в дясно, глаукома и катаракта на очите, има назначени консултации при специалисти, но ѝ е отказано прекъсване на изтърпяване на наказанието за оперативно лечение. Лекарят на затвора пое ангажимент за организиране на лечение по реда на чл. 135 от ЗИНЗС; Друга лишена от свобода има ЕР за артрозно заболяване захарен диабет. Съобщава за закъснение в доставката на лекарства, за болки и затруднени движения във всички стави. На лекаря на затвора се даде препоръка лишената от свобода да бъде представена на СЛКК за отпускане на помощни средства и ортопедичен дюшек.

При проверката в затворническата кухня се установи, че се готви по 4 утвърдени диети. Екипът на НПМ дегустира храната за деня и намира, че тя е със задоволителни органолептични качества. Директорът на МЦ е дал указания за предоставяне на разхладителни напитки на работещите лишени от свобода в трите цеха през летния сезон.

При проверката на място в цеха за венци в 10 ч. сутринта стайната температура беше 27 градуса. В другите два цеха НПМ не видя термометър за измерване на стайната температура.

НПМ препоръчва на ГДИН да осигурява възможност за посещаване на курсове за поддържане на квалификацията на медицинските специалисти в системата. В личния пакет за лишените от свобода да бъде включен шампоан за коса, вместо сапун.

НПМ препоръчва на лекаря на затвора да спазва изискванията на наредба № 2 от 22 март 2010 г. за условията и реда за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода, чл.12, ал.4, а диспансеризацията на хронично болните се извършва по реда, определен от министъра на здравеопазването.

Към началника на затвора беше отправена препоръка през летния сезон да се правят гъвкави графици за работа на лишените от свобода. Да се увеличат часовете за ползване на топла вода и времето за ползване на електрически ток вечер, за да могат да се ползват лични вентилатори от лишените от свобода.

ЗАТВОР – гр. ВАРНА

Към Затвора – гр. Варна функционират затворнически общежития от открит тип „Варна“ и „Разделна“, затворническо общежитие от закрит тип „Разделна Г“ и арест – гр. Варна.

А) Условия на живот

Затворът е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2017 г. Същата година е извършен и частичен ремонт на корпуса на затвора.

В деня на проверката в корпуса на затвора бяха настанени 236 лица. В общежитията от открит тип общият брой на лицата беше 284, а в закрития тип имаше 90 настанени.

В проверените спални помещения, в корпуса на затвора, се спазва изискуемата жилищна площ, спрямо броя на настанените лица, но в някои от помещенията имаше наличие на влага и мухъл по стените и в санитарните възли. Проверяващият екип констатира наличие на хлебарки и дървеници във всички проверени спални помещения.

При проверка на Медицинския център на затвора беше констатирано, че същият се нуждае от цялостен ремонт. Налични са три болнични стаи и три изолационни, където се изолират лишените от свобода, болни от COVID - 19 инфекция. Има отделна столова, която освен ремонт се нуждае и от смяна на наличните електроуреди. Банята и тоалетната са в явно негодно състояние.

Екипът на Националния превантивен механизъм отправи препоръка към началника на затвора – Варна за цялостен ремонт на помещенията и подмяна на електроуредите в Медицинския център на затвора.

Кухнята в корпуса на затвора също се нуждае от ремонт и подмяна на електроуредите, предвид което **НПМ** отправи препоръка към началника на затвора същата да бъде ремонтирана и наличните електроуреди да бъдат подменени.

В получения отговор от ГДИН по така дадените препоръки е посочено, че при наличие на финансов ресурс от държавния бюджет ще се предвидят средства през календарната 2022 г. за извършване на ремонтни дейности в медицинския център и кухнята на затвора – гр. Варна.

Затворническо общежитие от открит тип „Варна“ се намира на територията на затвора – гр. Варна. В деня на посещението имаше 59 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“, като капацитетът на общежитието е за 80 лица. Материално-битовите условия са добри. Всеки ден е осигурен е достъп до топла вода. Наблюдава се много висок процент на заетите в трудова дейност.

През 2016 г. е извършен цялостен ремонт на общежитието от открит тип „Разделна“.

Съгласно Заповед № ЛС-04-1326 от 05.08.2016 г. на Министъра на правосъдието е открито общежитие от закрит тип „Разделна I“ - II-ра категория, разположено на 2-ри и 3-ти жилищен етаж в ремонтираната сграда на общежитието от открит тип „Разделна“.

След ремонта капацитета на общежитието е за 272 лишени от свобода, от които за открит тип – 92 лишени от свобода, закрит тип – 180 лишени от свобода.

В деня на извършената проверка в открития тип бяха настанени 130 лица и 87 в закрития тип. Предвид явната пренаселеност е обособен открит тип и на втория етаж от общежитието. Това обаче от своя страна създава предпоставка за нарушаване разпоредбата на чл.71а от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ППЗИНЗС/, тъй като проверяващият екип констатира, че на един етаж /втори/ живеят лица от открития и закрития тип. При преминаването на лица от закрития тип през коридора се налага лицата от открития тип да бъдат заключвани в спалните си помещения.

НПМ намира за недопустимо лица с различен режим да живеят заедно, в един коридор.

Предвид тази констатация, **екипът на НПМ препоръчва на началника на затвора – гр. Варна да бъдат взети необходимите мерки за спазване разпоредбата на чл.71а от ППЗИНЗС на територията на ЗООТ „Разделна“.**

Материално-битовите условия в ЗООТ „Разделна“ и ЗОЗТ „Разделна I“ са добри. В деня на проверката беше започнал ремонт на санитарните възли в спалните помещения. Кухнята и столовата също са в добро състояние. Поддържа се необходимата хигиена.

Това затворническо общежитие се захранва с питейна вода от собствен водоизточник – каптиран извор, чийто дебит се оказва крайно недостатъчен /особено през летния сезон/ за осигуряване на необходимото количество питейна вода, във всяко спално помещение на лишените от свобода. Това обстоятелство е наложило въвеждането на режим за ползването на питейната вода.

Екипът ни получи множество оплаквания от лишените от свобода както по отношение на въведения режим, така и относно липсата на обявен график за ползването на питейната вода, в коридорите на общежитието.

След разговори с администрацията на това пенитенциарно заведение стана ясно, че от страна на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ са проведени разговори с „ВиК“ – гр. Варна за разглеждане на възможността и условията за присъединяване на ЗО „Разделна“ към водопроводната мрежа. Становището на дружеството е, че същото не може да подsigури финансиране за изграждане на тази водопроводна мрежа.

Предвид ситуацията, НПМ отправи препоръка към Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да бъде разгледана възможността за осигуряване на финансиране през следващата година за изграждане на водопроводна мрежа и присъединяване на ЗО „Разделна“ към „ВиК“ – гр. Варна. От страна на ГДИН е посочено, че са предприети мерки за възможността за включване на водопровода на ЗО „Разделна“ към мрежата на „ВиК“ - гр. Белослав. Извършват се проучвания, изготвяне на проекти и съгласувателни действия.

Арестът в гр. Варна е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2017 г. Тогава е констатиран извършен ремонт.

Към днешна дата условията в ареста не са добри – достъпът до дневна светлина е незадоволителен, има централна вентилация. Във всяко помещение има санитарен възел с течаща вода. Подът е с теракотени плочки. Арестът разполага с 19 помещения всяко, от които с 13 кв. м. площ, като две от помещенията (9 и 10) са с по 18 кв. м. При изискуеми 4 кв. м. капацитетът на ареста е 59 лица.

В деня на проверката имаше 24 задържани, а за месец юли броя на задържаните лица е 22. Средно дневно задържани са 25.

Арестът разполага със стая за разходка, две помещения за адвокатско свиждане и две помещения за свиждане с граждани.

Арестът се намира на гърба на сградата на Окръжен следствен отдел при Окръжна прокуратура – гр. Варна. При посещението си през 2017 г. Националният превантивен механизъм е отправил препоръка към министъра на правосъдието за цялостно преместване на този арест на територията на затвора – гр. Варна. Към денят на посещението препоръката все още не е изпълнена. Ето защо, НПМ повтори дадената препоръка към министъра на правосъдието **Арест – гр. Варна да бъде преместен на територията на затвора – гр. Варна.** В получения отговор от Министерство на правосъдието е посочено, че капацитетът и възможностите на сградата на затвора – гр. Варна не позволява да бъдат обособени арестни помещения, в които същия да бъде преместен. Съществуващият арест в момента се помещава в сградата на Окръжна прокуратура – гр. Варна, която е предприела действия за финансиране на предстоящ основен ремонт на цялостния сграден фонд.

Б) Медицинско обслужване

При проверката се установи, че медицинският център на затвора не функционира. Затворът не разполага със собствени медицински специалисти. Медицинското обслужване на лишените от свобода се осъществява от ОПЛ, служебно определен от НЗОК, с работно време 4 часа два пъти в седмицата. Има неудовлетвореност от медицинското обслужване на служебно определеното ОПЛ. Началникът на затвора е сезирал РЗОК - Варна, за извършване на проверка и смяна на лекаря. В ЗО „Разделна“ по граждански договор е осигурен лекар веднъж седмично за 4 часа. При проверката в ЗО „Разделна“ се установи, че лекарят не е работил през последните две седмици. Стоматологичната помощ се осъществява по граждански договор в затвора и ЗО „Разделна“.

НПМ оценява ситуацията с липсата на медицински специалисти в затвора Варна като крайно неблагоприятна и критична за медицинското обслужване на лишените от свобода и за извършването на здравните и административни дейности, изискващи становище на медицински специалисти, като организиране на хигиенно епидемиологичен

контрол, при разпределение на новопостъпили лишени от свобода, при конвой на лишени от свобода и при медицинска справка за училище и др.

НПМ счита, че за обезпечаването на пенитенциарната система с медицински кадри е необходимо Министерство на правосъдието да промени кадровата си политика за медицинските специалисти, като подобри условията на труд и трудовите възнаграждения на специалистите, осигури възможност за поддържане и повишаване квалификацията им и в по-дългосрочна перспектива обмисли възможността за договаряне на квоти за обучение на медицински специалисти за пенитенциарната система във Висши учебни заведения.

При проведените интервютата ЗО „Разделна“ постъпиха множество оплаквания. Лишен от свобода с преживян Инсулт и Инфаркт на миокарда и с диагностициран Карцином на простатната жлеза (НПМ изиска епикриза) не знаеше за установената диагноза. Същият съобщи, че има болки при уриниране и че няма назначено лечение. При последваща проверка - лишеният от свобода е представен на Онкокомисия. Друг лишен от свобода с фрактура на пръст на крака и повърхностно нараняване показва рецепта с назначено антибиотично лечение от външен специалист, което не може да започне поради липса на медицинско лице, което да отпусне предписаните лекарства. В медицинския стационар на ЗО „Разделна“ НПМ разговаря с настанен задържан, който е обявил гладна стачка. НПМ обясни последствията от гладната стачка. Лишеният от свобода беше в задоволително общо състояние, RR 100/80. Под наблюдение е от надзорния състав и при необходимост ще се търси ЦСМП. НПМ разговаря с лишения от свобода със заболяване на Шизофрения, който в момента е във възбудено състояние, лекуван в СБАЛЛС Ловеч, консултиран с психиатър от Варна. Друг лишен от свобода с Псориазис вулгарис съобщи, че не го извеждат на специалист и няма приложено лечение.

Диетичното хранене в затвора – гр. Варна се свежда до само едно меню: общо меню и диетично меню. В диетичното меню са обединени всички диети и то се дава при всички видове заболявания, подлежащи на диетично хранене, с което се обезмисля целта на диетичното хранене.

Медицинското обслужване в ареста се осигурява от един медицински фелдшер. Към момента няма задържани с хронични заболявания. В ареста се води Регистър на травматичните увреждания. Извършена беше проверка за лишен от свобода в затвора Варна, съобщил за нанесен побой в ареста, но такова лице не фигурираше в регистъра.

ЗАТВОР – гр. СОФИЯ

Към Затвора – гр. София функционира затворническо общежитие от открит тип „Казичене“, затворническо общежитие от закрит тип „Кремиковци“ и Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода.

А) Условия на живот

В деня на проверката в корпуса на затвора бяха настанени 520 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. Капацитетът на затвора е за 670 лица. В затвора се настаняват лишени от свобода от София град и София област и осъдени чужди граждани, които

не са се установили на постоянно местоживеене в страната, както и задържани по реда на НПК лица.

В проверените спални помещения се спазва изискуемата жилищна площ, спрямо броя на настанените лица, но същите не отговарят на изискванията поради наличие на влага и мухъл. В спалните помещения има изградени самостоятелни санитарни възли. На всеки етаж има изградено помещение с кухненски бокс. Прозорците на затвора са малки, поради което няма достатъчно дневна светлина в спалните помещения на целия корпус.

Екипът на НПМ отново получи множество оплаквания за наличие на хлебарки, което обстоятелство беше констатирано и от проверяващия екип. Постъпиха и множество оплаквания относно високите цени на стоките, предлагани в лавките.

През 2020 г. не беше извършвана планова проверка на Затвора – гр. София, но същият остана във фокуса на НПМ. На 31.12.2020 г. на интернет страницата на Министерство на правосъдието беше разпространена следната информация: „Лишените от свобода в Софийския затвор ще посрещнат Новата година в реновирана сграда“. На 08.01.2021 г. екипът ни посети сградата на Затвора – гр. София и констатира, че разпространената информация в медиите не е вярна. В действителност е извършен ремонт на северното крило на затвора, като е реновиран покривът и подпокривното пространство. На четвъртия етаж на същото крило са изградени общо 18 нови спални помещения със самостоятелни санитарни възли, отделна обща баня и перално помещение и нова обща кухня, но няма лишени от свобода, настанени във въпросните помещения. По данни на администрацията се очакваше такова настаняване да бъде организирано през месец март 2021 г.

През 2021 г. бяха извършвани множество посещения на затвора – гр. София от екип на Националния превантивен механизъм по индивидуални жалби и сигнали от лишени от свобода, при които беше констатирано, че в северното крило все още не се настаняват лишени от свобода и то все още не е приведено в експлоатация. При настоящата проверка се установи същата фактическа обстановка.

Предвид гореописаното, Националният превантивен механизъм поиска да получи информация от Министерство на правосъдието за причината, поради която северното крило на затвора – гр. София не е приведено в експлоатация и предвижда ли се в близко бъдеще лишени от свобода да бъдат настанени там.

В деня на проверката в ЗООТ „Казичене“ имаше настанени 251 лица, като капацитетът на това затворническо общежитие, по данни на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), е 420 лишени от свобода.

117 от лишените от свобода са ангажирани в трудова дейност на външни обекти. Лишените от свобода чужди граждани са трудово ангажирани на територията на общежитието в домакиния щат.

В кухнята и столовата се поддържа добра хигиена, има обявени менюта, проверената храна беше в срок на годност.

ЗООТ „Казичене“ разполага с два идентични жилищни блока. Във всеки блок има по три етажа, като на етаж са разположени по 18 килии. На всеки етаж има обявен Правилник за

вътрешния ред в общежитието, график за ставане от сън, телефон на Националното бюро за правна помощ.

Във всяко спално помещение са настанени по две или три лица. Спазва се необходимата жилищна площ. Самите спални помещения са в добро състояние. На лишените от свобода се предоставят препарати за поддържане на необходимата хигиена. Всяко спално помещение разполага със самостоятелен санитарен възел, а на всеки етаж има и обща баня. Лишените от свобода имат достът до постоянно течаща студена вода, а топлата вода се ползва по график, съобразно разпоредбите на закона.

На всеки етаж има обособен кухненски блок, където лишените от свобода могат да приготвят своята храна. По данни на лицата храната в кухнята не се приготвя изцяло, което налага след това лишените от свобода да я досготвят.

При своя проверка през 2019 г. екипът на НППМ е констатирал нарушение на чл.51, т.2 от ППЗИНЗС и е отправил препоръка към началника на затвора за вземане на мерки за стриктното спазване на чл.51 от ППЗИНЗС в ЗООТ „Казичене“. През настоящата проверка Националният превантивен механизъм констатира, че разпоредбата се спазва и се осъществява коридорно заключване през нощта.

Проверяващият екип не получи оплаквания за наличие на хлебарки и дървеници.

В деня на посещението в ЗООТ „Кремиковци“ бяха настанени 279 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. По данни на администрацията на общежитието, неговият капацитет е за 364 лица, но обявеният капацитет на интернет страницата на ГДИН е за 403 лишени от свобода.

Лишените от свобода са настанени в две жилищни сгради. В отделна сграда се помещава цехът за изработка на хартиени пликове, в която дейност са ангажирани около 30 лица, лишени от свобода. Те нощуват в този цех, като НППМ оценява условията в тази сграда като крайно неблагоприятни.

В първата жилищна сграда, намираща се непосредствено след входа и администрацията на ЗООТ „Казичене“, на втория етаж са налични три наказателни килии, в които се настаняват по две лица. Беше измерена общата квадратура на една от килиите - 5,11 кв.м. Предвид тези размери, във всяка една наказателна килия следва да бъде настанявано само по едно лице. Материално-битовите условия в тези помещения не са добри и се нуждаят от цялостен ремонт. В деня на проверката имаше едно лице в наказателна килия, за което се установи, че вече осем денонощия престоява в това помещение.

Във всички проверени спални помещения подовата настилка е от груб бетон. Във всички спални помещения имаше влага и мухъл, санитарните възли бяха в неприемливо състояние. Настаняват се между седем и десет лица, лишени от свобода, в едно спално помещение. В някои от проверените помещения имаше течове в санитарните възли. Екипът на НППМ получи множество оплаквания за наличие на хлебарки и дървеници.

Във втората жилищна сграда /бараки/, лишените от свобода лица се отопляват с печки на дърва и въглища, разположени в помещенията. Стените са опушени, почти сиви. Стените и таваните на баните и тоалетните са покрити с мухъл. Въздухът в тоалетните е влажен и задушен поради липсата на възможност за проветряване, освен чрез отваряне на вратата към спалното помещение, което от своя страна създава предпоставка за наличие на влага и мухъл там. По

данни на лицата през месец март е извършен ремонт на санитарните възли, като са изградени нови прегради, които обаче към деня на проверката се рушаха. **Тези бараки не подлежат на каквато и да е реконструкция, която да може да осигури нормални условия на пребиваване в тях. След предприетите ремонти в други затворнически общежития, ЗОЗТ „Кремиковци“ към настоящия момент е общежитието с най-лоши битови условия в България, без перспектива за подобряване.**

В своя доклад от извършена проверка през 2019 г. Националният превантивен механизъм е определил условията в ЗОЗТ „Кремиковци“ като нечовешки, противоречащи на всякакви санитарно-хигиенни изисквания. Към днешна дата те остават същите.

Поради лошите хигиенно-битови условия, невъзможността да се осъществява поправително въздействие и съществуващата опасност за увреждане на физическото и психическото здраве на лицата, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“, на основание чл.46 от ЗИНЗС, **НПМ отправи поредна препоръка към Министерство на правосъдието за закриване на ЗОЗТ „Кремиковци“.**

Омбудсманът като Национален превантивен механизъм отчита, че закриването на ЗОЗТ „Кремиковци“ е невъзможно без построяване на нов затвор.

В своя доклад за дейността си през 2020 г., в качеството на Национален превантивен механизъм, и във връзка с изпълнението на заложените цели и задачи в Стратегия за развитието на пенитенциарната система в Република България за периода до 2025 г., омбудсманът на Република България поиска от Министерство на правосъдието подробна информация относно изпълнението на т.9.5. и т. 11.1. от Стратегията (стартиране изграждането на пилотен затвор с център за обучение на персонала на ГДИН и териториалните й служби; разработване и пристъпване към реализация на крупни инфраструктурни обекти – нов затвор с достатъчно капацитет в гр. София или околностите; нов арест; нова административна сграда за ГДИН). С писмо с рег. №1222/03.02.2021 г. от ГДИН посочват, че в Плана за изпълнение на заложените цели за 2021 г. е: - разработване на идеен и инвестиционен проект за изграждане на пилотен затвор свързан с учебен център и предходно отделение (half way house) в Самораново със срок на приключване края на м. май 2021 г.; - обявяване на обществена поръчка и избор на изпълнител за изграждане (СМР) на пилотен затвор свързан с учебен център и предходно отделение (half way house) в района на ЗООТ „Самораново“ към затвора – гр. Бобов дол.

Във връзка с изпълнението на т.11.1. е отбелязано: „Предоставен е поземлен имот от Министерство на вътрешните работи на Министерство на правосъдието за изграждане на нова административна сграда на ГДИН в гр. София, кв. Враждебна. През 2021 г. ще стартира проектиране на нов арест и административна сграда на кв. Враждебна, за което от бюджета на ГДИН за капиталови разходи са заложен средства в размер на 350 000 лв.“.

НПМ оценява предоставената информация като крайно недостатъчна и неясна. Не става ясно и къде се предвижда да бъде изграден новия затвор – на територията на ЗООТ „Самораново“ или в гр. София.

Предвид гореописаното, НПМ отново се обърна към Министерство на правосъдието с искане да бъде предоставена подробна информация за предприетите действия и изпълнението на заложените цели в т.9.5. и т.11.1. от Стратегията през 2021 г., като бъде предоставен и разработеният идеен и инвестиционен проект за изграждане на пилотен затвор свързан с учебен център и предходно отделение (half way house) в Самораново и документацията,

касаеща обявената обществена поръчка и избор на изпълнителя за изграждане (СМР) на пилотен затвор.

Б) Медицинско обслужване

В Медицинския център /МЦ/ на затвора – гр. София работи един лекар, един медицински фелдшер, една медицински сестра. Има една свободна длъжност за лекар и една мед. сестра. Стоматологичният кабинет работи по график. Самостоятелно функционира частна Програма за заместваща терапия за лечение на лица, зависими от опиоидни вещества. В МЦ на затвора идват външни медицински специалисти – психиатър, кардиолог и др. при набиране на определен брой лишени от свобода, нуждаещи се от консултация. Към МЦ има стационар с 3 легла. Получено е оплакване от лишен от свобода с онкологично заболяване за силни болки в гръбначния стълб, които не се повлияват от предписаните лекарства. Предложена му е хоспитализация в болницата на затвора, но отказал.

През годината екипът на НПМ имаше множество сигнали за лишени от свобода със здравословни проблеми, които не се преглеждат и лекуват своевременно (например: лишен от свобода с определен час при кардиолог не е изведен за консултация, лишен от свобода в безпомощно състояние, след употреба на наркотични вещества, не изведен до лекар от надзорният състав). Трябва да се отбележи, че проблемът с разпространението на наркотични вещества в пенитенциарната система е дългогодишен и остава нерешен. През настоящата година, след предозиране с наркотици почина лишен от свобода в тоалетните на ЗООТ „Казичене“.

При проведената проверка медицинските специалисти на затвора се оплакват от пренатовареност на работния процес и амортизирано, недостатъчно техническо оборудване за дейността. **Тук следва да се отбележи, че още през 2017 г. НПМ е направил препоръка към ГДИН за внедряване на електронно здравно досие на лишените от свобода в пенитенциарната система, достъпно само за медицински специалисти в системата, което да бъде съвместимо по данни с това в гражданската система.**

Не се констатира промяна в дейността на СБАЛЛС към затвора – гр. София. Разкрита като специализирана болница за активно лечение по вътрешни болести и хирургия тя функционира, като болница за продължително лечение и рехабилитация - лишените от свобода се извеждат за диагностициране или оперативно лечение във външни лечебни заведения и впоследствие се долекуват. Има не малък брой лишени от свобода, които с години пребивават в болницата, те са с хронични заболявания, настанени с прокурорски постановления. Други тежко болни, които се нуждаят от постоянни здравни /палиетивни/ грижи не могат да ги получат в медицинските центрове на затворите. **Поради тези специфики НПМ от години препоръчва СБАЛЛС – гр. София да се пререгистрира, като болница за продължително лечение и рехабилитация.**

През настоящата година в СБАЛЛС е извършена проверка от Изпълнителна агенция „Медицински надзор“. Тя е дала предписание и срокове за изпълнение на медицинските стандарти, по които е разкрита болницата.

Материално-битовите условия за живот на лишените от свобода в болницата са незадоволителни. От години не е извършван цялостен ремонт и мазилката в килиите/стаите е захабена, на места подовите настилки са изкъртени, болничните легла и постелъчният инвентар са амортизирани. През годината екипът на НПМ провери множество основателни

сигнали за липса на студена вода в стаите на последния етаж на болницата, за липса на парно отопление на последните етажи през зимата, за аварирал асансьор повече от 7 месеца, което затруднява придвижването на тежко болните пациенти и др. Констатира се също, че лишените от свобода съхраняват в болничните стаи големи количества хранителни продукти, закупени от лавката. Във тази връзка **НПМ е препоръчал на ГДИН да бъдат осигурени хладилни витрини за съхранение на хранителните продукти в затворите, които се закупуват от лавките и за които се изисква определена температура за съхранение. При евентуална невъзможност да се осигурят хладилни витрини НПМ препоръча на Министерство на правосъдието да бъде актуализиран списъкът на разрешените вещи, като в частта за хранителни продукти се допускат само такива, които могат да се съхраняват при стайна температура.**

НПМ получи множество жалби от лишени от свобода и техни защитници за лошото качеството на медицинското обслужване в болницата, например: лишен от свобода с мозъчна аневризма, иноперабилна, захарен диабет тип I, изпаднал в хипогликемична кома, не е консултиран с ендокринолог от 2019 г.; лишен от свобода с определен ден и час за поставяне на пейсмейкър не е предвиден за извеждане за извършване на манипулацията; лишен от свобода с трофични язви на подбедриците на ежедневни превръзки е изписан преждевременно и впоследствие е настанен в болница в гр. Плевен; лишен от свобода със заболяване на ухото, се изисква да заплати изследването КАТ за да бъде опериран във външно лечебно заведение.

НПМ има множество оплаквания от лишени от свобода и адвокати за упражняване на физическа сила, в това число и от санитарите в СБАЛЛС. При проверка в Регистъра за травматични увреждания на болницата, всички регистрирани случаи са за самонаранявания или сбивания между лишените от свобода. НПМ счита, че има проблем с употребата на физическа сила в СБАЛЛС. Пример: Майка на лишен от свобода съобщава, че синът ѝ се обадил от болницата, че е бит от надзирател, но не желае да се извършва проверка, за да няма неприятности след това.

В медицинския център на ЗООТ „Казичене“ работи медицински фелдшер на пълен работен ден, а почасово - два дни в седмицата, лекар по дентална медицина. При направените интервюта не постъпват оплаквания от лишените от свобода относно получаваното медицинско обслужване от фелдшера.

Медицинското обслужване на лишените от свобода в ЗОЗТ „Кремиковци“ се осъществява от лекар на пълен работен ден. Има една свободна бройка за медицинска сестра. При извършената проверка постъпват много оплаквания от медицинското обслужване. Пример: Лишен от свобода с болки в кръста, паднал от гимнастическия лост, не е допуснат до лекаря за извършване на преглед. Шест лишени от свобода с поставена една доза от ваксината на Pfizer/BioNTech преди повече от три месеца /показаха бележки/ все още не им е поставена втора доза. Лишен от свобода с анална киста и придружаващо заболяване СПИН, не е приет за оперативно лечебните поради придружаващото заболяване.

НПМ констатира, че лишените от свобода с тежки хронични заболявания продължават да живеят в крайно лоши и неблагоприятни битови условия, които допълнително влошават състоянието им. **НПМ отново направи препоръка към началника на затвора – гр. София лишените от свобода в ЗОЗТ „Кремиковци“ с тежки хронични заболявания да бъдат**

преместени от помещенията на първо спално помещение /8 група/ в килии с нормални хигиенно-битови условия за живот.

ЗАТВОР – гр. ЛОВЕЧ

Към Затвора – гр. Ловеч функционират затворнически общежития от открит тип „Полигона“ и „Велико Търново“ – гр. Велико Търново, затворническо общежитие от закрит тип „Атлант“ – гр. Троян, Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода и арест – гр. Ловеч.

А) Условия на живот

Затворът е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2019 г. Тогава е отбелязано, че дадените препоръки за извършване на ремонт и преоборудване на кухните в корпуса и ЗОЗТ „Атлант“ са изпълнени. В деня на посещението на НПМ се извършваше ремонт на спортната зала.

Корпусът на затвора – гр. Ловеч е разделен на три зони: зона „А“ /централен корпус/, зона „Б“ /стопанство/ и Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода /СБАЛЛС/.

В деня на посещението имаше 241 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. Капацитетът на база 4 кв.м. жилищна площ е за 230 лица.

Материално - битовите условия в Зоната за повишена сигурност за добри. Налични са 4 наказателни килии със самостоятелен санитарен възел. Има обща баня на етаж. Помещенията в Приемното отделение също са в добро състояние.

Парното отопление е по график сутрин и вечер, като постъпиха множество оплаквания от лишените от свобода, че се налага да пускат допълнителни отоплителни печки, тъй като в спалните помещения е студено.

Отново постъпиха оплаквания за наличие на хлебарки и дървеници.

В деня на посещението в ЗООТ „Полигона“ имаше 75 настанени лица, като капацитетът на база 4 кв.м. е 110. Около 56 от лишените от свобода са ангажирани в трудова дейност на външни работни обекти, а 9 са на домакински щат. Материално-битовите условия са добри, с изключение на второто крило на втория етаж, което се нуждае от ремонт.

При настоящото посещение в ЗОЗТ „Атлант“ имаше 145 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. По данни на ГДИН капацитетът на това затворническо общежитие, на база 4 кв. м., е за 217 лица, а по данни на администрацията на затвора – гр. Ловеч неговият капацитет е 229 лица.

67 от лицата са ангажирани в трудова дейност:

- 11 са на домакински щат;
- 46 работят в цех „Еврокварт“;
- 10 доброволен труд.

През 2019 г. екипът на НПМ е констатирал, че е извършен ремонт на това общежитие, включително кухненският бокс. Материално-битовите условия обаче остават лоши. Налични са две наказателни килии, обособени в малък коридор на първия етаж. Само едната имаше самостоятелен санитарен възел. Тези помещения се нуждаят от ремонт.

Във всички проверени спални помещения имаше влага и мухъл, навсякъде настилката е бетон. НПМ констатира, че подменената дограма не е монтирана правилно. Същата не се затваря добре и навсякъде влизаше студен въздух. Постъпиха множество оплаквания за липсата на парно отопление. В 204 килия беше констатирано, че от 3 месеца няма прозорец. Поставен е найлон. По данни на администрацията на ЗОЗТ е изготвена докладна, изпратена до началника на затвора – Ловеч. При проведен разговор с началника беше уточнено, че в сключения договор между ДП „Фонд затворно дело“ и фирмата изпълнител не фигурира клауза за подмяна на счупена/повредена дограма.

Тук е и мястото да бъде отбелязано, че през изминалата година наблюденията на Националния превантивен механизъм върху дейността на ДПФЗД е, че същата е изцяло неефективна. По данни на началниците на проверените обекти, сключените договори за извършване на строително-монтажни работи и за доставка на строителни материали са изтекли и не са предприети действия за тяхното подновяване или сключване на нови договори. Това от своя страна води до невъзможност да бъдат извършвани текущи ремонти. Също по данни на администрацията на пенитенциарните заведения, по-голямата част от генерираната печалба на затворите се получава от ДПФЗД, но предприятието от своя страна не предоставя необходимото финансиране на администрациите от пенитенциарната система.

Поради тази причина Националният превантивен механизъм поиска от УС на ДПФЗД да бъде предоставена информация за броя сключени и/или подновени договори през изтеклата 2021 г. и техният предмет, както и информация за постъпилите финансови средства от генерираната печалба на пенитенциарните заведения и тяхното разпределяне.

От 2016 г. на територията на затвора – гр. Ловеч действа следствен арест, в сграда – част от СБАЛЛС. Същият разполага с четири места за преградно свиждане и стая за адвокатско свиждане без прегради. Разполага и със стая за извършване на процесуално-следствени действия.

В деня на посещението на Националния превантивен механизъм имаше 11 задържани лица. Капацитетът е за 24. Налични са 6 арестни помещения, в това число за непълнолетни и за задържане на жени. Всички помещения са със самостоятелен санитарен възел, на етажа има обща баня.

Б) Медицинско обслужване

Медицинският център на затвора е обезпечен с кадри и медикаменти за дейността си. Той обслужва лишените от свобода в корпуса на затвора и ареста. В МЦ се води Регистър за травматичните увреждания. През годината, при внезапна проверка на НПМ, се установи нарушение на медицинския фелдшер, във връзка с регистрация на случай на лишен от свобода с видни белези от нанесен побой от надзорно-охранителния състав, установен при извършено в следствие разследване. ГДИН е наложил административно наказание на медицинския специалист. Лишените от свобода изразиха недоволство от личния лекар на затвора, който по техни думи не обръща внимание на оплакванията на болните, достъпът до него е затруднен и

др. Постъпиха и множество оплаквания, че по време на извършваните прегледи на лишените от свобода присъства и лице от надзорно-охранителния състав. С тези действия служителите на НОС нарушават конфиденциалността на извършваните прегледи.

В тази връзка, НПМ отправя препоръка към началника на затвора – гр. Ловеч да бъде осигурявано извършване на медицински прегледи на лишените от свобода при условията на конфиденциалност, особено при регистриране на случаите за упражнена физическа сила.

Отново постъпиха оплаквания за лоши вкусови качества на храната и намален грамаж на порциите. Проверката в кухнята на затвора показва, че се готви по диети с калориен баланс, определени от ГДИН.

През годината в затвора са извършени ваксинации против COVID-19 инфекция на всички желаещи, като около 1/3 от лишени от свобода са ваксинирани.

СБАЛЛС е специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода с психиатрични и белодробни заболявания, но тя не може да изпълни медицинските стандарти за своята дейност. Има свободни длъжности за лекари и в двете отделения. През тази годината ГДИН е съкратил/взел щатна бройка от клиничната лаборатория на болницата и реално приемно-консултативният блок на лечебното заведение не функционира. Запазва се тенденцията за намален брой преминали болни през отделението за белодробни заболявания – около 30% използваемост през годината. Материалната база се нуждае от извършване на ремонт в съответствие с хигиенните изисквания за лечение на белодробна туберкулоза. Отделението по психиатрия през годината запазва висока използваемост от над 90%. Материалната база е амортизирана и също се нуждае от ремонт. До момента не са отпуснати финансови средства за ремонтни дейности на болницата.

Здравната грижа за лишените от свобода в ЗОЗТ „Атлант“ се осъществява от лекар на пълен работен ден и лекар по дентална медицина на график 2 пъти седмично. При интервютата лишените от свобода се оплакаха, че лекарят по дентална медицина не идва редовно на работа и се е наложило да пият антибиотици, поради настъпили усложнения в следствие на забавено лечение. Оплакванията са основателни и администрацията на общежитието ще разговаря със специалиста, но е трудно да се поставят изисквания, тъй като същият е на граждански договор и трудно се е съгласил въобще да дойде да работи в общежитието. Постъпиха оплаквания от лишените от свобода за недостатъчна медицинска грижа от страна на личния лекар – не провеждане на профилактика, не провеждане на ваксинация и др. При проверката се установи, че има подготвен списък на лишените от свобода, които искат да бъдат ваксинирани против COVID-19 и е уведомена РЗИ за организиране на екип. В затворническата кухня се готви по диети с калориен баланс, определени от ГДИН.

ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА, ТЪРСЕЩИ ЗАКРИЛА

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- *Обособяване на допълнителна Сигурна зона за непридружени деца - бежанци в ПМЗ - кв. „Военна рампа“ и назначаване на допълнителни специалисти за работа с тях;*
- *Да се прецени включването на непридружените деца - бежанци в Националния план за ваксиниране срещу Ковид-19 на Р. България;*
- *Да се предприемат спешни мерки по извеждане на деца, получили хуманитарен статут от РПЦ - Харманли и настаняването им в подходяща социална услуга;*
- *Във връзка с влошените материално - битови условия в „Специален дом за временно настаняване на чужденци – София“ се препоръчва извършването на спешен освежителен ремонт;*
- *Препоръчва се промяна в режима на смяна на постелъчния инвентар (чаршафи) от 14 на 7 дни с оглед на констатираните влошени санитарно-хигиенни условия;*
- *Препоръчва се полагане на усилия за преодоляване на езиковата бариера между медицинския персонал и настанените в центровете чужденци, с оглед правилното диагностициране на здравословното им състояние. Наложително е и осигуряването на допълнителни преводачи по места;*
- *Препоръчва се подобряване на условията за предоставяне на лекарска и зъболекарска помощ на чужденците;*
- *Да се следи стриктното спазване на мерките за предотвратяване на разпространението на КОВИД – 19 от персонала и настанените чужденци.*

Развитие на правната рамка и държавната политика

Омбудсманът, като Национален превантивен механизъм нееднократно е заявявал, че е необходимо да се изгради ефективно междуинституционално сътрудничество между МВР, Дирекция „Миграция“ и АСП за преустановяване на настаняването в СДВНЧ на непридружени деца чужденци. Притеснение продължава да буди проблема за включването на непридружените деца в заповедите на пълнолетни чужденци, без познатство или родствени връзки между тях.

Във връзка с представителството на непродружените деца бежанци през 2020 г. бяха предложени изменения и допълнения в Закона за убежището и бежанците. Омбудсманът изрази становище по отношение на предложението за промяна на чл. 25 от ЗИД на Закона за убежището и бежанците. Омбудсманът подкрепи законодателните усилия за гарантиране правата на непридружените деца, подчертавайки значението на института на представителството и използването на Националното бюро за правна помощ за осъществяване на представителството на непридружените деца и това безспорно ще запълни правния вакуум на представителството, в който години наред се наблюдават редица проблеми.

Омбудсманът изразява сериозно притеснение, че този системен проблем продължава да стои нерешен, въпреки многократните препоръки в годините до Дирекция „Миграция“ и Агенцията

за социално подпомагане. НПМ припомня и практиката на българските съдилища, според която прикрепването на непридружени непълнолетни към пълнолетни не може да става произволно, а е необходимо пълно изследване на фактите и обстоятелствата от значение за всеки конкретен случай на дете, търсещо закрила. От страна на административния орган следва да са събрани доказателства, от които по несъмнен начин да се установява, че посоченото като придружаващо лице е родител на жалбоподателя – непридружено дете или пък друго пълнолетно лице, което отговаря за него по силата на закон или на обичай.

Омбудсманът направи препоръки към МВР, Дирекция „Миграция“ и АСП за преустановяване на настаняването в СДВНЧ на непридружени деца чужденци и за подобряване на междуинституционалното сътрудничество между СДВНЧ и ДСП по отношение на непридружените деца, задържани в СДВНЧ.

Резултати от проведени проверки на НПМ

I. Отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – София“, при дирекция „Миграция“ – МВР

При проведената проверка на 14 септември 2021г. експертите от НПМ констатираха значително засилване на мигрантския поток в сравнение с проверката, извършена през 2020г. Капацитетът на Специалния дом за временно настаняване на чужденци – София (СДВНЧ) е определен за 400 лица, като към момента на проверката бяха настанени 399 лица. За сравнение през 2020 г. в дома са били настанени 109 лица. Основната популация продължава да бъде от Афганистан, Пакистан и Сирия.

Експертите от НПМ констатираха влошаване на материално - битовите условия – изцапани и захабени стени, ронеща се мазилка и санитарни възли в лошо състояние. В тази връзка се препоръчва извършването на спешен освежителен ремонт.

Служителите от СДВНЧ – София споделиха с проверяващия екип, че срещат значителен проблем при борбата с дървеници (*Cimex lectularius*). Ето защо, екипът на НПМ проведе консултация с експерти от Българска агенция по безопасност на храните. Те препоръчаха на ръководството на Дирекция „Миграция“ към Министерството на вътрешните работи (МВР) да обсъдят с фирмата, извършваща дезинфекция, дезинсекция и дератизация използването на следните препарати:

1. симетрол супер ев препарат против дървеници, бълхи и хлебарки pelgar 500 мл;
2. препарат против дървеници amp 2 tetra 1 pbo 4 cl kwizda 5 л;
3. фикам 80 вп препарат против хлебарки 50 гр.

Не се констатира промяна в кадровата обезпеченост на медицинската служба на дома спрямо предишната проверка. Работят един лекар и 4 медицински фелдшера (при щат за 6 медицински специалисти). Остава незаета бройка за лекар – началник на службата. По мнение на медицинския фелдшер, липсата на началник затруднява организацията на лечебния процес в дома.

През настоящата година няма извършени цялостни проверки за санитарно - хигиенните условия на живот в помещенията на чужденците, които са незадоволителни. НПМ констатира замърсен постелъчен инвентар – чаршафи на леглата (смяната им се извършва на 15 дни, докато

в затворите смяната е веднъж седмично), наличие на боклук по пода в стаите, непроветрени помещения със застояла и неприятна миризма. Чужденците се оплакаха и показаха ухапвания от дървеници по тях. Съобщиха за труден достъп до лекар и липса на внимание. Тук следва да се отбележи, че чужденците не спазват основни хигиенни норми – хвърлят хляб през прозорците на спалните помещения, пушат в помещенията на стационара, където са настанени с децата си.

В медицинския кабинет се намира складирана (от 2 години) ехографска апаратура, с която никой няма компетентност да работи. НППМ проследи лечението на чужденци на случен принцип и проведе разговор с М.А., настанен в МИ на МВР. Беше установено, че има назначено изследване за холестерол, което не е извършено. Стационарът на медицинската служба е препълнен с болнични легла, като в него са настанени и здрави чужденци – майки с малки деца.

II. Сектор „Център за настаняване на чужденци – Елхово“ към отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – Любимец“ при дирекция „Миграция“ – МВР (ЦНЧ – Елхово)

Към момента на извършване на проверката в ЦНЧ – Елхово бяха настанени 175 чужденци при общ капацитет на сградата – 240 души. Почти всички настанени са мъже на видима възраст от 20 - 25 години. Настанените жени са общо пет, като същият брой са и настанените деца – всичките придружени.

Храната за приетите лица се осигурява чрез кетъринг и те я консумират в помещенията, където са настанени.

Сградата на ЦНЧ – Елхово е триетажна и се охранява от десет командировани служители на МВР. Всеки етаж разполага с обща баня и санитарни възли. При постъпване в центъра за настаняване на чужденците се предоставят санитарно-хигиенни материали като сапуни, дезинфектанти и прах за пране.

ЦНЧ – Елхово не разполага с лавка, от която настанените чужденци да могат да си набавят допълнителни хранителни продукти. На първия етаж има пералня, а чаршафите и завивките от помещенията за настаняване се сменят на всеки две седмици. Няма наличие на дървеници, хлебарки и други вредители.

Отоплителната система на сградата е свързана с тази на близкото училище, което поставя в зависимост отоплението на ЦНЧ – Елхово. Началникът на сектора уведоми екипа на НППМ, че от сравнително скоро МВР е придобило правото на собственост на земята, върху която се намира обектът, което ще даде възможност да бъдат извършени подобрения на условията за настаняване.

Поради липса на преводачи комуникацията между персонала в ЦНЧ – Елхово и настанените лица е затруднена. При проведени интервюта с настанените чужденци екипа на НППМ не получи оплаквания и сигнали за лошо отношение или упражнено насилие спрямо тях от страна на персонала, нито за условията, в които са настанени.

При извършената проверка екипът на НППМ установи, че в сградата на ЦНЧ – Елхово има постоянно присъствие на медицински персонал, който включва четирима фелдшери,

работещи на смени. Домът за настаняване на чужденци разполага с лекарски кабинет и необходимите лекарства. За малолетни и непълнолетни лица, както и за такива с психически проблеми, има психолог.

Много от настанените лица страдат от кожни заболявания, заболели от тях преди настаняването им в ЦНЧ – Елхово. Осигуряването на лечение за тях е трудно, поради липса на дерматолог. Според персонала на центъра най-близкият дерматолог се намира в гр. Стара Загора и няма възможност болните да бъдат транспортирани и охранявани до там.

Екипът на НППМ установи и затруднения и при оказването на стоматологична помощ на настанените лица.

III. Транзитен център – с. Пъстрогор, община Свиленград, област Хасково към Държавна агенция за бежанците при Министерски съвет (ТЦ – Пъстрогор)

Към момента на извършване на проверката в ТЦ – Пъстрогор бяха настанени 151 души при общ капацитет на обекта – 300 места.

Чужденците са предимно от Афганистан с изключение на петима души от Пакистан. Всички настанени са мъже, като се приемат само пълнолетни лица. Настанените лица са предимно млади, между 20 и 25-годишна възраст. По изключение в ТЦ – Пъстрогор има само едно непълнолетно момче, придружено от своя баща.

Сградите на ТЦ – Пъстрогор са в добро общо състояние. През 2017 г. в обекта са били изградени допълнителни огради, решетки и достъпи до етажи.

С Решение на Министерски съвет (МС) от м. юни 2018 г. до настоящия момент центърът е от отворен тип. В случай на засилена имиграционна вълна и с последващо решение на МС центърът може да бъде преобразуван в такъв от затворен тип.

Настанените лица се хранят три пъти на ден, като храната им се осигурява чрез кетъринг. Те имат достъп до интернет и редовно ползват личните си смартфони за връзка със свои близки.

Спалното бельо в стаите за настаняване се сменя един път на две седмици. Не е установено наличие на хлебарки, дървеници и други вредители. Помещенията в ТЦ – Пъстрогор се отопляват с котелно гориво, а в обекта има лавка, която към момента на проверката на екипа на НППМ не работеше.

Комуникацията между настанените чужденци и персонала се извършва чрез преводачи. Центърът работи с преводачи на пущу, дари и урду. Преводачът на пущу и дари работи на място с настанените лица, а преводачът на урду – чрез видео връзка.

Всички постъпващи чужденци са подали молби за международна закрила. Те имат осигурени условия за получаване на правна помощ, която им се предоставя предимно от неправителствени организации като Българския хелзинкски комитет и др.

Директорът на ТЦ – Пъстрогор заяви, че към момента няма необходимост от извършване на допълнителни подобрения на сградите.

При проведени интервюта с настанените чужденци екипът на НПМ не получи оплаквания и сигнали за лошо отношение или упражнено насилие спрямо тях от страна на персонала, нито за условията, в които са настанени.

В хода на извършената проверка, екипа на НПМ установи, че в ТЦ – Пъстрогор има постоянно присъствие на медицинска сестра и клиничен лаборант. Отделно обекта се обслужва от личен лекар. Сред настанените чужденци няма хора с увреждания.

Във връзка с продължаващата световна епидемия от К-19 инфекция, ТЦ – Пъстрогор разполага с антигенни тестове, предоставени от Регионална здравна инспекция. Транзитният център е в тясно сътрудничество с Българския червен кръст за осигуряване на лекарства и медицински пособия. За малолетни и непълнолетни лица, както и за такива с психически проблеми има осигурен психолог.

IV. Отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – Любимец“ при дирекция „Миграция“ – МВР

Екипът на НПМ извърши проверка в СДВНЧ – Любимец съвместно със заместник - омбудсмана на Република България и главния експерт в отдел „Връзки с обществеността и протокол“ към омбудсмана на Република България.

Към момента на извършване на проверката бяха настанени 478 души при общ капацитет на дома за 600 човека.

Повечето от настанените лица в СДВНЧ – Любимец са мъже на възраст между 20 и 25 години. Най-голям брой чужденци са от Афганистан, останалите са от Сирия и Ирак. Екипът на НПМ интервюира и настанени лица от Палестина и Коморските острови. В случаите, когато има непридружени деца, незабавно се уведомяват органите на Агенцията за социално подпомагане.

Домът за временно настаняване на чужденци няма назначен преводач. Комуникацията между персонала и настанените се извършва на английски език, чрез лицата които го владеят.

В столовата на СДВНЧ – Любимец се сервира храна по три пъти на ден, която се доставя чрез кетъринг. Желаетелите могат да си набавят допълнително хранителни продукти от намиращата се на място лавка, която работи от 12 ч. на обяд.

На настанените се оказва правна помощ, което се осигурява от адвокати на неправителствени организации като Български хелзинкски комитет, Мисия „Криле“, фондация „Глас в България“ и др. Тези чужденци, които имат финансовата възможност, могат да си наемат лично адвокат.

В СДВНЧ – Любимец редовно се извършва дезинфекция срещу вредители. Според персонала много рядко се срещат хлебарки в намиращите се в обекта сгради и други съоръжения. Всеки етаж разполага с обща баня и санитарни възли.

При проверката екипът на НПМ установи, че някои от външните стълбища имат нужда от ремонт.

Поради големия брой настанени лица и с цел да се избегне пренаселване в помещенията за настаняване са осигурени жилищни контейнери със санитарен възел.

При проведени интервюта на случаен принцип с настанените чужденци екипът на НПМ получи оплаквания по отношение на медицинското обслужване, храната, липсата на информация защо са настанени в СДВНЧ – Любимец, одобрени ли са молбите им за предоставяне на международна закрила и пр.

В СДВНЧ – Любимец медицинското лице, което постоянно работи на място е фелдшер. Освен него в състава на медицинския персонал има и лекар. Домът за временно настаняване на чужденци в гр. Любимец разполага с лекарски и зъболекарски кабинет, но последният е затворен поради липса на стоматолог.

На място има осигурен психолог, който работи с настанените лица, които имат душевни и емоционални проблеми. Много от чужденците сами изявяват желание да пият успокоителни.

Освен болните с К-19 инфекция много от чужденците в СДВНЧ – Любимец страдат от кожни заболявания като краста, а има и регистрирани случаи на страдащи от диабет.

Някои от интервюираните лица се оплакаха от стоматологични проблеми. От персонала на дома за временно настаняване твърдят, че въпреки липсата на стоматолог в обекта, настанените са превозвани до зъболекарски кабинети на други места при необходимост.

V. Регистрационно-приемателен център – Харманли към Държавна агенция за бежанците към Министерски съвет (РПЦ – Харманли)

Към момента на извършваната проверка настанените в РПЦ – Харманли бяха 1055 души при общ капацитет за 2710 лица. По-голяма част от чужденците са мъже, но има и жени и деца, като някои от тях представляват цели семейства.

Към дата на проверката в РПЦ – Харманли са настанени 89 непридружени малолетни и непълнолетни деца. Непридружените малолетни деца са 22, като 2 от тях са получили хуманитарен статут. Броят на непридружените непълнолетни деца е 67 деца, като 16 от тях са получили хуманитарен статут. За всички деца, получили международна закрила са изпратени уведомителни писма до Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Харманли за предприемане на мярка за закрила. Към настоящия момент няма деца, ползващи социална услуга. В приемателния център на щат са назначени осем социални работници. В РПЦ – Харманли непридружените малолетни и непълнолетни деца се настаняват в специална сграда, предназначена за настаняване на лица от уязвима група. Във всяка стая се настаняват от 4 до 8 деца, заедно с техните придружители. На всички тях е осигурена здравна помощ, топла храна, дрехи и обувки според сезона. Всички те спортуват, като ползват осигурените уреди за външен, вътрешен фитнес, футболно и баскетболно игрище. Активно се включват в културно-масови мероприятия, организирани от ДАБ и НПО. Голяма част от децата посещават курсовете по български език, но не желаят да бъдат включени в образователната система.

След препоръката на НПМ да се предприемат спешни мерки по извеждане на децата, получили хуманитарен статут от РПЦ – Харманли, като бъдат настанени в подходяща социална услуга за деца омбудсманът получи отговор от страна на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане. В него се посочва, че осигуряването на защитена среда и задоволяване на потребностите на непридружените деца биха могли да бъдат предоставени чрез настаняването им, като мярка за закрила в резидентни услуги (Център за настаняване от семеен тип и Преходни жилища). На РДСП и ДСП са дадени насоки за работа относно мерките

и дейностите за закрила и подкрепа на непридружените, както и за координация и взаимодействие с другите компетентни държавни и общински органи. На РДСП е поставен акцент върху проучването на капацитета на услугите за резидентна грижа за настаняване на непридружени деца бежанци, както и за проучване на ресурсите и нагласите на утвърдените приемни семейства. Изпълнителният директор на АСП изразява становище, че при кризисно увеличаване на броя на непридружените деца, получили статут в България, изградената мрежа от социални услуги няма да бъде в състояние да осигури необходимия капацитет и ресурс за закрила и грижа за децата. Освен това, като съществен проблем, възпрепятстващ настаняването на непридружени деца - чужди граждани е отказът на децата да им бъде предоставена социална услуга с мотив невъзможността за комуникация в новата среда, липсата на приятелския кръг, който са създали в РПЦ – Харманли и категоричното желание да напуснат Република България при първа възможност, с цел заминаване в друга държава при близки и роднини.

РПЦ-Харманли разполага с голям брой жилищни контейнери за настаняване. Всеки един от тях е оборудван с климатик или с печка за отопление.

Настанените чужденци се хранят по три пъти на ден, като храната се осигурява чрез кетъринг. Семействата обикновено пазаруват и хранителни продукти от града.

Много от настанените работят, като директорът на центъра заяви пред екипа на НПМ, че поне петнадесет работодатели са свързани с РПЦ – Харманли в търсене на работна ръка. През м. септември 2021 г. стотици чужденци са били наети в гр. Свиленград за кампанията по гроздобер. Някои чужденци ходят на работа в Хасково, София, Пловдив и Бургас, но поради световната епидемия от К-19 инфекция тяхната заетост намалява.

Според директора в центъра няма достатъчно преводачи. Има само трима, които превеждат на арабски, кюрдски и турски език. На пашу и дари има само един преводач, който по време на проверката се намираще в ТЦ – Пъстрогор.

В обекта не е установено наличие на хлебарки, но има дървеници, донесени от чужденци, които преди това били настанени в отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – София“. От РПЦ – Харманли редовно ангажират специализирана фирма, която да извършва дезинфекция и дезинсекция срещу вредители.

Всички чужденци имат определен общопрактикуващ лекар (ОПЛ). Той обслужва чужденците два пъти седмично на място в центъра. С него идват и медицински специалисти от различни специалности да осигуряват специализирана помощ на място, когато е възможно. В центъра има стоматологичен кабинет, но все още няма желаетел лекар по дентална медицина да работи в центъра. В разкрития Здравен кабинет на Регистрационно-приемателния център (РПЦ) почасово работят лекар и две медицински сестри. Следва да се отбележи, че към момента центърът много бързо запълва капацитета си и медицинските специалисти съобщават за затруднение при обработката на новопостъпващите. По време на проверката имаше 15 чужденци за приемане. Медицинските специалисти съобщиха също, че те попълват и съхраняват медицинските документи на чужденците за целия престой в центъра, което допълнително ги натоварва.

Здравният кабинет е обезпечен с консумативи за дейността си. Изпълнена е препоръката на НПМ за преустановяване на двойното карантиниране на чужденците. Към момента няма чужденци с К-19 инфекция и такива поставени под карантина. Към момента около 50 % от чужденците в центъра са ваксинирани срещу К-19 инфекция и процесът продължава.

При проведените интервюта се срещнахме с чужденец на легло, с операция на гръбначния стълб и долна парапареза. За него е определен придружител, осигурена е инвалидна количка и през ден идва транспортен автомобил за извеждане за рехабилитация в болницата. Поради езиковата бариера не стана ясно как се чувства болният и как оценява рехабилитацията. При интервютата с други чужденци не получихме оплаквания от медицинското обслужване.

VI. Отдел „Производство по международна закрила“ /ПМЗ/ към Регистрационно-приемателен център (РПЦ) – гр. София, кв. „Военна рампа“, Сигурна зона за непридружени деца - бежанци.

През май месец 2019 г. е открита първата сигурна зона в ПМЗ - кв. „Военна рампа“ с капацитет от 100 места. Към датата на проверката с фокус върху материално - битовите условия, обезпечаването с медицински и немедицински специалисти и пропускателния режим на Сигурната зона за непридружени деца, екипът на НПМ установи, че капацитетът на Зоната е завишен с над 100 процента. Настанени са 221 непридружени деца, като 146 от тях са в Сигурната зона, а 75 са настанени във физкултурен салон. По данни на служителите на ПМЗ - кв. „Военна рампа“ физкултурният салон е единственото място, на което могат да бъдат настанени непридружени деца /при надвишен капацитет на Сигурната зона/, тъй като там са изолирани от пълнолетните бежанци и е въведен контролиран достъп до помещението. Материално - битовите условия са крайно неприемливи и не са подходящи за деца. 75 деца разполагат с две бани и две тоалетни, помещението е изцяло нехигиенизирано, липсват мебели за съхранение на лични вещи. Предвид и предстоящата поредна Ковид-19 вълна, събирането на 75 деца на едно място крие риск от възникване на епидемичен взрив. В такъв вид помещение не е възможно да бъдат спазени противоепидемичните мерки. Екипът на НПМ констатира, че Сигурната зона за непридружени деца също е пренаселена. В помещението, чиято големина е около 15 кв. са настанени по шест деца, а в по-малките по квадратура помещения са по 4 деца.

Друг проблем, който констатира НПМ е, че персоналът, който се грижи за децата е крайно недостатъчен – 8 социални работника и един психолог. Социалните работници нямат физическата възможност да подкрепят децата в социалната им адаптация, както и да преценят нуждата от психологическа помощ на всяко едно дете.

Независимо че основната препоръка на омбудсмана като НПМ е да се изгради отделен център на ДАБ към МС, в който да се настаняват непридружените малолетни и непълнолетни деца, е изпълнена частично, чрез изграждане на „сигурни зони“ в ПМЗ – София (в кв. „Военна рампа“ и кв. „Овча купел“), екипът смята, че капацитетът на сигурните зони при засилен бежански поток не е достатъчен. НПМ препоръчва на ДАБ в най-кратък срок да се обособи допълнителна Сигурна зона за непридружени деца.

По данни на ръководството на ПМЗ - кв. „Военна рампа“ за периода 01.01.2021 г. до 11.08.2021 г. са били регистрирани 1005 деца-бежанци, а напусналите са 784. Всички са обявени за издирване, като намерени са само две от тях. Средният престой на регистрирано в Центъра дете е около 14 дни. Това е и причината само 20 деца да бъдат включени в образователния процес.

Екипът на НПМ провери и медицинското обслужване на децата - бежанци. В Центъра работи лекар на пълен работен ден. Здравният кабинет е обезпечен с медикаменти и

консумативи от ДАБ. В центъра се настаняват непридружени непълнолетни и малолетни деца след прекаран 10 дневен карантинен период в ПМЗ - кв. „Овча купел“ и отрицателен бърз антигенен тест за Ковид-19 инфекция. При приемане на децата в Центъра се прави първичен преглед. По данни на лекаря често се установява Скабиес /Краста/. ПМЗ - кв. „Военна рампа“ има договорни отношения П-ра МБАЛ за изследване на костната система за установяване на реалната възраст на съмнителни, представящи се за непълнолетни чужденци. През настоящата година са изследвани 40 лица и само 4 от тях са били на възраст под 18 години. Изследванията се правят след подписване на Информационно съгласие.

За непридружените деца е създадена възможност за определяне на ОПЛ /д-р Митов/, но реално това не се прави поради краткия престой /средно 14 дни/ на децата в ПМЗ - кв. „Военна рампа“.

Към момента няма непридружени деца със заболявания и на медикаментозна терапия. Има момче на 17 г. с ампутация на десен горен крайник, което, ако се задържи в Центъра и не напусне самоволно ще бъде представено пред ТЕЛК с възможност за протезиране.

През годините омбудсманът като НПМ многократно е заявявал, че основен проблем за непридружените деца - бежанци остава определянето на техен законен представител. В тази връзка през 2020 г. бяха предложени изменения и допълнения в Закона за убежището и бежанците /ЗУБ/. Омбудсманът като НПМ изрази становище по отношение на предложението за промяна на чл. 25 от ЗИД на Закона за убежището и бежанците и подкрепи законодателните усилия за гарантиране правата на непридружените деца, подчертавайки значението на института на представителството и използването на Националното бюро за правна помощ за осъществяване на представителство на непридружените деца. По време на проверката в ПМЗ – кв. „Военна рампа“ НПМ установи, че на 161 непридружени деца е назначен представител по чл. 25 от ЗУБ. По данни на ръководството на центъра процесът по определяне на представител е подобрен и ускорен. Срокът за който се назначава представител е в рамките на една седмица след изпращане на писмо до Националното бюро за правна помощ с уведомление за регистрирано дете в ПМЗ – кв. „Военна рампа“.

Вследствие на извършената проверка са дадени препоръки на председателя на ДАБ при МС, който е предприел необходимите и възможни действия. Според него изграждане на допълнителна Сигурна зона по подобие на двете съществуващи зони в РПЦ - София с осигуряване на 24/7 грижа от специалисти и допълнителна охрана съгласно утвърдената специализирана Методика за условията и организацията на социална подкрепа изисква значителен финансов и човешки ресурс, с какъвто ДАБ при МС не разполага към момента.

Предвид увеличения брой непридружени деца, търсещи международна закрила, се обсъжда временно разширяването на Сигурната зона в отдел „ПМЗ - кв. Военна рампа“, като на този етап са предприети действия за настаняване в помещения на втория етаж, непосредствено до действащата Сигурна зона.

ДАБ при МС е започнала допълнително назначаване на служители с профил „социални дейности“ в РПЦ - София (по ИГРП-2020. фонд „Убежище, миграция и интеграция“).

От месец февруари 2020 г. ДАБ при МС прилага превантивни противоепидемични мерки с цел недопускане на разпространение на COVID-19 сред служителите и сред настанените чужденци в териториалните поделения на агенцията. Изпълняват се заповедите на министъра на здравеопазването и дадените препоръки, насоки и предписания за работа в епидемична обстановка от Регионалните здравни инспекции.

Противоепидемични мерки и стандарти

Още на 10 април 2020 г. омбудсманът изпрати препоръка до съответните институции във връзка с мерките, които е необходимо да бъдат предприети в специалните домове за временно настаняване на чужденци към Дирекция „Миграция“ и Регистрационно-приемателните центрове към Държавна агенция за бежанците при Министерски съвет, във връзка с пандемията от Ковид – 19. В препоръката се подчертава, че всяка ограничителна мярка, предприета спрямо лицата, лишени от свобода, по отношение на предотвратяване разпространението на Ковид – 19, трябва да има правно основание и да бъде наложителна, съразмерна, спазваща човешкото достойнство и ограничена във времето. Лицата, лишени от свобода, трябва да получават изчерпателна информация за всички подобни мерки на език, който те разбират. Медицинският институт на МВР болница е разработил и системно актуализира противоепидемичните указания за Специалните домове за временно настаняване на чужденци в съответствие с разпоредбите на Министерството на здравеопазването (МЗ) и конкретната ситуация в домовете.

Следва да се отбележи, че въпросът за ваксинирането срещу К-19 инфекция на мигранти, без документи за самоличност касае опазването на общественото здраве и институцията на омбудсмана на Република България се е ангажирала с неговото решаване. В тази връзка и предвид развитието на епидемията в страната, както и за да се избегне възникването на епидемични огнища в местата за принудително задържане, са изпратени препоръки към министъра на вътрешните работи и министъра на здравеопазването да се осигури поставяне на ваксина срещу К-19 инфекция на всички желаещи чужденци (включително и тези без документи за самоличност) в специалните домове за временно настаняване на чужденци към дирекция "Миграция" на МВР.

I. Отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – София“ при дирекция „Миграция“ – МВР

Към момента на проверката в СДВНЧ - София са установени 17 чужденци, болни от Ковид – 19 (К-19). Те са настанени в отделна сграда на дома и разполагат със самостоятелен двор за разходка. Болните са с лека клинична симптоматика. На болнично лечение в Медицинския институт (МИ) на МВР са настанени 2 чужденци с К-19 инфекция. Санитарни инспектори на МИ на МВР са проверявали дома при възникване на епидемичен взрив на К-19 инфекция тази година и са дали предписания по организацията на противоепидемични мерки.

При приемане на чужденци се прави PCR тест и те се настаняват на третия етаж на дома, до излизане на резултата. PCR пробите се вземат от медицинските специалисти на дома и се изпращат за изследване в МИ на МВР. Обезпечени са лекарства за лечение на К-19 инфекция. Чужденците се преместват в центровете на Държавната агенция за бежанци (ДАБ) след отрицателен бърз антигенен тест.

Медицинският персонал разполага с лични предпазни средства и облекла за работа в Ковид обстановка, но допълнително възнаграждение за работа с Ковид болни не е изплащано през 2021г..

II. Сектор „Център за настаняване на чужденци – Елхово“ към отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – Любимец“ при дирекция „Миграция“ – МВР (ЦНЧ – Елхово)

Във връзка с продължаващата световна пандемия от К-19 инфекция новонастанените лица са подложени на задължителен бърз антигенен тест, който се извършва от фелдшера в сградата на ЦНЧ – Елхово. Към момента на проверката от екипа на НПМ нямаше регистрирани случаи на болни от К-19 инфекция.

След извършване на бърз антигенен тест чужденците се поставят под задължителна 14-дневна карантина, поради което нямат право на свободно придвижване извън сградата, но са под постоянно наблюдение от медицинско лице.

В случай на необходимост на първия етаж са обособени три стаи за настаняване на болни от К-19 инфекция, но заради поставената карантина има пренаселване по стаите, като най-големият брой карантинирани лица са настанени на третия етаж.

III. Транзитен център – с. Пъстрогор, община Свиленград, област Хасково към Държавна агенция за бежанците при Министерски съвет (ТЦ – Пъстрогор)

Директорът на транзитния център, уведоми екипа на НПМ, че сред настанените лица няма болни от К-19 инфекция. Във връзка с продължаващата световна епидемична обстановка от К-19 инфекция, ТЦ – Пъстрогор е оборудван с дезинфектанти и бързи антигенни тестове и е в тясно сътрудничество с Българския червен кръст за осигуряване на лекарства и медицински пособия.

IV. Отдел „Специален дом за временно настаняване на чужденци – Любимец“ при дирекция „Миграция“ – МВР

Във връзка с продължаващата световна епидемия от К-19 инфекция СДВНЧ – Любимец разполага с бързи антигенни тестове, през които задължително преминават всички новонастанени. При извършване на проверката се установи, че има трима болни от К-19 инфекция, като те са настанени в жилищен контейнер и са отделени от останалите.

V. Регистрационно-приемателен център – Харманли към Държавна агенция за бежанците към Министерски съвет (РПЦ – Харманли)

Във връзка с епидемията от К-19 инфекция обектът разполага с карантинен център. По време на проверката от екипа на НПМ нямаше регистрирани случаи на болни от К-19 инфекция, а бързи антигенни тестове се извършват само спрямо карантинирани лица.

Според директора на РПЦ – Харманли сред настанените чужденци има много желаещи да се ваксинират срещу К-19 инфекция.

VI. Отдел „Производство по международна закрила“ /ПМЗ/ към Регистрационно-приемателен център (РПЦ) – гр. София, кв. „Военна рампа“, Сигурна зона за непридружени деца - бежанци.

Осигурени са дезинфектанти и лични предпазни средства за служителите и настанените чужденци, диагностика на коронавирусна инфекция с бърз антигенен тест. Извършва се редовна дезинфекция на работните и жилищни площи, както и на външни съоръжения в териториалните поделения на агенцията.

Утвърдени са указания, съгласно които всички лица, подлежащи на настаняване в териториалните поделения на ДАБ при МС, се приемат от СДВНЧ към дирекция „Миграция“-МВР, само след отрицателен тест за коронавирус.

За непридружените деца, които не преминават през домовете на дирекция „Миграция“-МВР е установена процедура да се поставят под 10-дневна карантина, след което се тестват с бърз антигенен тест за COVID-19 преди настаняване в определените за тях места.

За 2020 г. само 0.7% от настанените в териториалните поделения граждани на трети страни са диагностицирани с COVID-19, или 25 лица от преминали през годината 3 525.

От началото на годината до края на месец август 2021 г. само 7 са диагностицираните с коронановирусна инфекция чужденци, настанени в ДАБ при МС от общо преминали 4 666 до 31.08.2021 г.. или под 0,2 %.

В „ПМЗ - кв. Военна рампа“ не е установен нито един случай, въпреки големия брой преминали през центъра лица. През месец май 2021 г. агенцията организира включването на лица, търсещи международна закрила, в пета фаза от Националния план за ваксиниране срещу COVID-19, която обхваща уязвими групи от населението.

В териториалните поделения се провежда разяснителна кампания относно ваксините и ваксинирането, осигурени са информационни материали под формата на брошури, изготвени от Българския Червен кръст и преведени на основните езици по държави по произход на търсещите закрила граждани на трети страни.

Напоследък се наблюдава засилване на интереса към ваксинирането срещу COVID-19 от страна на търсещите международна закрила и към момента 354 от настанените са със завършен цикъл на ваксинация и 40 - с първа доза. В РПЦ - Баня сто процента от настанените са ваксинирани. Към момента не е висок процентът на ваксинирани деца на дванадесет и над дванадесет години. Ваксинацията на непридружените деца е обвързана със съгласието на техните представители по чл. 25 от ЗУБ и са налице случаи на категорично възразяване от страна на представителите да се ваксинират непридружени деца.

ЗАЩИТА НА ДЕЦА И ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА, НАСТАНЕНИ В РЕЗИДЕНТНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Развитие на правната рамка и държавната политика

ЦЕНТРОВЕ ЗА НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП ЗА ДЕЦА С И БЕЗ УВРЕЖДЕНИЯ

От 2012 г. омбудсманът като Национален превантивен механизъм следи процеса на деинституционализация на грижата за деца. Въпреки обявената извънредна епидемична обстановка, НПМ продължава да извършва проверки и през 2021 г. в центровете за настаняване от семеен тип за деца с и без увреждания.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- *Да се преустанови настаняването на деца и пълнолетни лица в една и съща социална услуга;*
- *Настаняването на деца и пълнолетни лица в дадена социална услуга трябва да бъде съобразено с психическото им състояние и физическо развитие;*
- *Всички служители, работещи в институции за деца и възрастни да преминат обучение, свързано с разпознаване и превенция на агресията при деца и лица, настанени в институции;*
- *Да се предприемат действия настанените в институции деца и възрастни лица да посещават подходящи социални услуги в общността;*
- *Да се изготви оценка на необходимостта от индивидуална рехабилитационна програма на всяко дете от центровете за настаняване от семеен тип за деца с увреждания чрез привличане на лекар специалист по физиотерапия и рехабилитация;*
- *Във всички резидентни социални услуги да бъде изградена достъпна среда за лица с намалена подвижност;*
- *Да не се разкриват нови социални услуги за пълнолетни лица в рамките на подлежащите на закриване институции, които не предоставят възможност за пълноценна реинтеграция.*

Омбудсманът като НПМ изцяло подкрепя процеса на деинституционализацията при децата. Приемането на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“ е един от най-важните документи за защита правата на децата за последните 10 години. Това затвърди позициите на България като правова държава, прилагаща най-високите международни стандарти за защита на правата на децата. Но за да бъде успешно завършен този процес, основният приоритет на всички ангажирани институции трябва да бъде насочен в посока – подкрепа на биологичното и разширеното семейство.

През 2014 г. омбудсманът като НПМ излезе с официално становище по отношение на констатирани при проверки проблеми в центровете за настаняване от семеен тип при деца и младежи с увреждания. При проверките в различни ЦНСТДМУ НПМ многократно е установявал, че полагащите грижи за деца и младежи с тежки форми на увреждания от страна на персонала не отговарят на потребностите на децата и с това пряко се застрашава здравето им. Важно е да се отбележи, че

обучението за работа с деца с увреждания на персонала в ЦНСТДМУ е недостатъчно, което води до невъзможност да се реагира адекватно в кризисна ситуация и дори да се идентифицира такава. При извършените проверки през 2021 г. се констатира **продължаващата тревожна тенденция за некачествено предоставяне на грижата за деца с увреждания в центровете от семеен тип.**

РЕЗИДЕНТНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА

Започналият през 2010 г. процес на деинституционализация протича с бавни темпове и все още не са изградени достатъчно социални услуги за възрастни в общността. Още през 2017 г., в становището си относно Плана за действие за периода 2018 г. – 2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа НПМ посочва, че прилагането на заложените мерки и дейности следва да бъде извършено в оптимален срок, предвид обстоятелството, че условията за живот в специализираните институции за пълнолетни лица често са неудовлетворителни, с ниско качество на грижа и състояние, несъответстващо на нормативно определените стандарти и критерии. Това обосновава необходимостта от ускоряване на процеса по разкриване на подходящи услуги в общността за психосоциална рехабилитация на болните с психични разстройства, които да обхващат широк спектър потребности, както по отношение на липсата на условия и място на живеене (резидентни услуги), така и по отношение на възможност за подкрепа на хората в тяхната непосредствена среда.

В докладите си НПМ многократно е отбелязвал негативната констатация за очевидна липса на воля и визия за преместване на услугите за резидентна грижа в общността. Вместо това се наблюдава противоположна тенденция – материалната база на институциите, разкрити на голямо разстояние от общинския център и, в някои случаи, без съпътстваща инфраструктура, се преустройва с минимални средства за разкриване на защитени жилища и центрове за настаняване от семеен тип. Това води до практиката новите услуги да се разполагат фактически в същата сграда или в двора на съответната резидентна услуга.

В Общите европейски насоки за преход от институционална грижа към грижа в общността е посочено: „Разработването на планове за бъдещо използване на сградите трябва да бъде част от процеса на закриване на институциите ... важно е и да се гарантира, че нито една част от сградата няма да се използва за предоставяне на институционална грижа за която и да е група ползватели“ (с. 129).

НПМ също смята, че е абсолютно недопустимо да се разкриват каквито и да било социални институции в сградния фонд на домовете за пълнолетни лица от стар тип.

Друг основен проблем, констатиран през годините при проверките на екипа на НПМ в резидентните социални услуги за лица, е **липсата на квалифициран персонал, който да полага адекватни грижи** за настанените в тях. Причините за това са в ниското заплащане, недостатъчните обучения, липсата на изисквания за образователен ценз, отдалечеността от общински центрове, което неизбежно води до липса на мотивация и голямо текучество. НПМ многократно е отправял препоръки за повишаване на квалификацията и на заплащането на служителите в социалния сектор. Основният фактор, от който зависи предоставянето на качествена социална услуга е човешкият ресурс. Становището, многократно заявявано от НПМ е, че настаняването на възрастни от семейна среда в институция трябва да бъде крайна мярка

за закрила. От изключителна важност е държавните институции да подкрепят семейството и близките на застрашените от изоставяне лица, като в този процес да вземат участие също и общините, неправителствения сектор, граждански сдружения и др.

За пореден път НПМ смята за необходимо да бъде изведена като приоритет необходимостта от успешна деинституционализация и социализация на възрастните хора, настанени в институции. От особено значение е и провеждането на информационни кампании, чрез които да се намали стигмата върху лицата с умствена изостаналост, психични разстройства и деменция. Необходимо е обществото да приеме, че посочените групи хора имат нужда от лечение и специализирани грижи, а изолацията, в която се намират в момента, ги поставя в особено уязвимо положение и е в пряко нарушаване на техните права. Условието за живот в специализираните институции за пълнолетни лица често са неудовлетворителни, с ниско качество на грижа и състояние, несъответстващо на нормативно определените стандарти и критерии.

След доклада от 02.12.2020 г. на Комитета за предотвратяване на изтезанията (КПИ) към Съвета на Европа за изключително лоши условия за живот на хората, настанени в Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – с. Куделин, община Брегово, Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Самуил, община Самуил и Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Говежда, община Георги Дамяново **министърът на труда и социалната политика пое ангажимент трите дома да бъдат закрити до края на 2021 г.**

С Постановление на Министерския съвет № 42 от 04.02.2021 г. са одобрени допълнителни трансфери за 2021 г. по бюджетите на общините Стара Загора, Гоце Делчев, Алфатар и Симитли като обща субсидия за делегираните от държавата дейности за авансово финансиране на дейността на шест центъра за настаняване от семеен тип за хора с увреждания с общ капацитет 80 места, към които са насочени потребителите от закритите домове в с. Говежда и с. Куделин.

Община Самуил е отделила собствени бюджетни средства за изграждане на 4 центъра за настаняване от семеен тип, където да бъдат изведени потребителите на ДПЛУИ – Самуил.

От страна на АСП е изготвено електронно портфолио за всяка социална услуга за резидентна грижа, към която са насочени потребителите от домовете в Куделин, Самуил и Говежда, с цел да се подпомогнат екипите, които са ангажирани с подготовката за извеждането, а потребителите да бъдат максимално информирани и да се осигурят възможности за установяване на желанията и личния им избор. То съдържа административно-информационна част, предназначена за специалистите, както и информация, насочена конкретно към потребителите, представена в достъпен, структуриран и лесен за четене и разбиране формат.

На 01.11.2021 г., КПИ направи публично изявление относно България, в съответствие с член 10, параграф 2 от Европейската конвенция за предотвратяване на изтезанията, нечовешко или унижително отнасяне или наказание. В него Комитетът за пореден път изразява дълбоката си загриженост по редица проблеми, свързани с третирането, условията и правните гаранции, предлагани на пациентите с психични разстройства и на настанените в социални институции лица.

При периодичното посещение, извършено през 2021 г., КПИ констатира, че е постигнат много малък или никакъв напредък в изпълнението на ключовите препоръки, които са

оправяни през годините. В изявлението се посочват прояви на физическо малтретиране на домакущите от страна на персонала, лоши хигиенни условия в институциите, недостиг на служители, липса на трудотерапевтични и възстановителни дейности, използване на изолация и средства за механична имобилизация. Акцент е поставен и върху деинституционализацията на социалните грижи в България. **Комитетът е на мнение, че изграждането на места за настаняване „от семеен тип“, често на територията на същите отдалечени домове за социални грижи, които след това ще бъдат обитавани от същите домакущи и ще бъдат контролирани от същия персонал, в най-добрия случай представлява трансинституционализация, а не смислен опит за истинска деинституционализация.**

Многократно през годините НПМ е описвал сходни констатации при проверките в резидентни социални услуги за пълнолетни лица и е отправял препоръки да се ускори процесът на деинституционализация, тъй като продължителното пребиваване на хора с увреждания в институции нарушава основни човешки права.

Сред посетените от КПИ през 2021 г. институции са резидентни социални услуги за възрастни в Баня (Карловско), Петково (Смолянско) и Гара Лакатник (Софийска област).

През 2018 г. екипът на НПМ извърши последваща проверка в Дома за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Баня, община Карлово. Препоръката при предишното посещение на екипа през 2012 г. е да се предприемат действия по деинституционализация на дома, като се ангажират конкретни действия и срокове за изпълнението им. Становището на Министерство на труда и социалната политика, изпратено до омбудсмана с изх. № 92-341/09.07.2013г. е, че този въпрос ще бъде решен с Националната стратегия за дългосрочна грижа. В Аналитичен доклад на социалните услуги държавно делегирана дейност за пълнолетни лица към 31 май 2017 г. на АСП, по отношение на Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Баня, община Карлово е направено предложение да се намали поетапно капацитетът, като първа стъпка в тази посока е преустановяване на настаняването в институцията. Въпреки това през 2017 г. са настанени 8 нови потребители и то изведени от семейна среда. Многократно НПМ е заявявал, че настаняването на деца и лица в институции пряко нарушава техните права. Настаняването на лице от семейна среда в институция е крайна мярка за закрила. Основната препоръка на НПМ е дирекциите „Социално подпомагане“ към АСП да преустановят настаняването на лица в резидентни социални услуги от стар тип и да се ускори процесът на изграждане на нови социални резидентни услуги и на услуги в общността. По отношение на дома в гр. Баня, НПМ препоръча:

1. На изпълнителния директор на АСП да предостави план за намаляване на капацитета на институцията.

2. На кмета на община Карлово:

- да се изградят на съоръжения за достъп на трудно подвижни лица към приземните етажи на жилищните блокове;

- да се извърши освежителен ремонт на санитарните и спалните помещения;

- да се предприемат мерки за изпълнение разпоредбите на чл. 40е от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, по отношение осигуряването на достатъчно на брой санитарни помещения спрямо капацитета на специализираната институция.

През 2018 г. екип на НПМ е извършил повторна проверка и в Дома за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Петково, община Смолян. При предишната проверка през 2014 г. препоръката на НПМ е била да се предприемат действия по деинституционализация на дома, като се ангажират конкретни действия и срокове за изпълнението им.

При повторната проверка не са установени съществени промени в материалната база и нивото на предоставяна грижа. Капацитетът на дома е 100 души. Материалната база е в добро общо състояние, но е необходимо извършване на освежителен ремонт. Постелъчният инвентар е овехтял и е необходимо закупуването на нов, с цел подмяна. Екипът на НПМ установи, че в дома, включително в отделението за лежачо болни, не е изградена рампа за достъп на трудноподвижни лица.

На втория етаж е обособен сектор за лежачо болни потребители, с 14 легла. При проверката НПМ установи, че в медицинския сектор са настанени 4 потребители с придружаващи соматични заболявания и физически увреждания. От тях, в тежко състоянието е М. М., на 43 г., със световъртеж от централен произход, менингиом, диагностициран преди 3 месеца в гр. Смолян от невролог. Насочен е за консултация и лечение от неврохирург в гр. Пловдив, но до момента това не се е осъществило, поради невъзможността да се осигури придружител. Потребителят е кахектирал, на легло, с фиксирани ръце. Медицинският фелдшер на дома обясни, че имобилизацията се налага поради обстоятелството, че лицето постоянно дърпа поставените му памперси, което НПМ намира за неприемливо. В Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства са регламентирани обстоятелствата, при които могат да се налагат такива мерки и Агенцията за социално подпомагане следва да е разяснила този въпрос на доставчиците на социални услуги.

Резултати от проведени проверки на НПМ

ЦЕНТРОВЕ ЗА НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП ЗА ДЕЦА С УВРЕЖДАНЯ

На 29.06.2021 г. екип на НПМ извърши **внезапна проверка** в Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) гр. Мездра. Екипът се запозна с разпространена в медиите информация за извършено насилие спрямо девет годишно момче от друг младеж на 20 годишна възраст. Момчето е прието в столичната спешна болница "Пирогов" с тежки наранявания по ръцете, причинени от стягане. То е било вързано с часове през нощта за леглото си с чорапогащник, вследствие на което детето е оперирано. С много усилия лекарите успяват да спасят пръстите на ръцете му от ампутация.

В резултат на проверката и проведените разговори със служителите и с 20 годишния младеж, **НПМ установи наличие на системни проблеми в предоставянето на социалната услуга**. В ЦНСТДМУ гр. Мездра са настанени 14 деца и лица. Навършилите 18 годишна възраст са 7, като най-възрастният настанен потребител е на 34 г., най-малкото настанено дете е на 9 години. Възрастовата разлика между най-малкия настанен и най-възрастния е 25 години.

Екипът на НПМ смята, че подобна голяма възрастова разлика между потребителите и механичното им събиране в ЦНСТДМУ е предпоставка за лошо качество на предоставяната

социална услуга и е в разрез не просто с най-добрия интерес на децата, но е и заплаха за тяхното здраве и живот. **При повечето проверки на НПМ в различни ЦНСТДМУ в страната екипът системно установява агресивно поведение от страна на младежите спрямо по-малките деца.** Конкретният случай с детето в ЦНСТДМУ гр. Мездра е поредното и категорично доказателство за тази лоша практика, която води до изключително тежки последици.

Друга констатация на екипа на НПМ е свързана със смесването на деца с дълбока умствена изостаналост и младежи с леки форми на увреждания. По време на проверката екипът установи, че единствено младежът, извършил насилието, няма поставена диагноза умствена изостаналост, завършил е 10 клас и е единственият, който може да говори свободно. Контактите му са само със служителите в Центъра. Безспорно дългата изолация на момчето, невъзможността да общува с връстници и да извършва смислени дейности, води до неовладяна агресия.

По данни на служителите в проверяваните ЦНСТДМУ тези случаи са чести, тъй като персоналът е недостатъчен и трудно успява да овладее агресивното поведение на младежите. **Смесването на деца и лица с увреждания в ЦНСТДМУ води до много големи трудности при полагането на грижи за тях, включително свързани с половото им съзряване и с различните видове потребности.**

По данни на директора на ЦНСТДМУ гр. Мездра, последното обучение на служителите е проведено през 2018 година.

В тази връзка НПМ отправи препоръки до министъра на труда и социалната политика, да се преустанови настаняването на деца и лица (над 18 годишна възраст) в една и съща социална услуга, както и настаняването на деца и възрастни лица в дадена социална услуга трябва да бъде съобразено с психическото им състояние и физическо развитие. Също така НПМ се обърна към директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Мездра и кмета на община Мездра с препоръки да се предприемат спешни мерки по реинтеграция на 20 годишния младеж –своевременната му подготовка и преместване в подходяща социална услуга за лица, както и да се окаже психологическа подкрепа на детето, претърпяло насилие. На младежа, който го е извършил, се препоръчва работа с психолог. **Една от основните препоръки, която отправи НПМ, е да се изготви план за обучение на всички служители от Комплекс за социални услуги за деца и лица с увреждания гр. Мездра, свързан с разпознаване и превенция на агресията при деца и лица, настанени в институции.** В отговор на препоръката към директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Мездра НПМ е уведомен, че с младежа е започнал работа психолог за кризисни ситуации, назначен от Държавната агенция „Закрила на детето“. По данни на психолога момчето е привързано към персонала и останалите деца и не е подготвено за извеждане. То споделя, че се чувства щастливо когато участва в различни мероприятия и общува с различни хора. От страна на ДСП – гр. Мездра са дадени препоръки за незабавно осигуряване на специалисти - психолог и психиатър за назначаване на медицинска терапия на младежа. Необходима е работа за подобряване на междуличностните отношения в услугата, за повишаване общата култура на потребителите, обогатяване на социалния им опит, придобиване на умения за справяне с конфликтни ситуации и усвояване на полезни модели на поведение.

На девет годишното дете, претърпяло насилие, също е оказана подкрепа от психолог. Изготвен е план за обучение на всички служители от Центъра. Обученията са свързани с препоръката на НПМ: разпознаване и превенция на агресията при деца и лица, настанени в институции.

1. Центрове за настаняване от семеен тип за деца без увреждания (ЦНСТДБУ) – 1, 2 и 3 – гр. Добрич

Центровете за настаняване от семеен тип за деца без увреждания 1, 2 и 3 са социални услуги в общността от резидентен тип, които осигуряват среда, близка до семейната. Общият капацитет на трите центъра е за 45 деца. По време на проверката бяха настанени 26 деца.

Центровете се помещават в стара сграда - бивша детска градина.

ЦНСТДБУ 1, 2 са разположени в южното крило на сградата. ЦНСТДБУ 3 е разположен в северното крило на сградата. Ежегодно се извършват текущи ремонти на вътрешните помещения, финансирани с бюджетни средства. От юни 2019 г. до края на октомври 2019 г. в ЦНСТДБУ 1, 2 е извършен цялостен ремонт на отоплителната инсталация – подмяна на радиатори и котел. От май 2018 г. до края на декември 2018 г. в ЦНСТДБУ 1, 2 е извършена цялостна подмяна на ВиК инсталацията, премахване на стар фаянс в санитарните помещения, изграждане изцяло на нови санитарни помещения, с ново санитарно обзавеждане, подмяна на подова настилка в коридорите. От 18.10.2021 г. е започнат ремонт и в ЦНСТДБУ 3. След извършване на ВиК ремонтите в ЦНСТДБУ 3, ще бъдат свързани и баните на трите социални услуги ЦНСТДБУ 1, 2, 3 с котлите, което ще даде възможност за осигуряване на постоянна топла вода за децата. Сградата разполага с просторно дворно място, в което са обособени градина с цветя, футболно игрище, волейболно игрище, място за каране на колелета, скейтборд и др. В спалните помещения на децата подовата настилка и обзавеждането са стари и амортизирани. Община Добрич от началото на месец октомври е стартирала обществени поръчка за цялостна подмяна на кухненското оборудване и обзавеждане в стаите на децата и общите им помещения. Предприети са ефективни мерки за осигуряване на противопожарна безопасност. Сградата е снабдена с необходимите по вид и брой пожарогасители, които са поставени на съответните места. Провеждат се инструктажи на служителите по график.

Децата се обучават в различни училища в гр. Добрич – Спортно училище „Г.С.Раковски”, ОУ ”П. Волон”, ПГТ „П.Яворов”, ПГ ”Аграрна промишленост”, СУ ”Свети Климент Охридски”. Също така, при нужда децата ползват социални услуги в общността – Център за обществена подкрепа.

Екипът на НПМ се запозна със седмичното меню и констатира, че менюто на децата е разнообразно и е съобразено с изискванията на Стандарт 9 към Приложение № 3 към чл. 48 от Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца. За 2021 г. средна стойност на хранодена - 5,11 лв. През лятото на 2021 г. - всички деца са посетили летен лагер. По време на проверката екипът установи, че не всички деца имат компютри, които са необходими при провеждане на онлайн обучение. В тази връзка НПМ препоръчва обезпечаване на всички ученици с компютри, с оглед на евентуално въвеждане на дистанционно обучение. Община Добрич уведоми НПМ, че във връзка с препоръката на НПМ са предоставени допълнително

четири лаптопа на децата. Общият капацитет на Центровете е 45 деца, като през последните месеци на 2021 г. десет от децата са реинтегрирани в семейна среда и в момента в центъра пребивават 21 деца. При пълен капацитет на социалната услуга електронните устройства не достигат персонално за всяко дете, но имайки предвид, че около 1/3 от децата са в начален курс на обучение и не успяват все още да се справят самостоятелно, то броят на устройствата към момента е достатъчен да задоволи потребностите за провеждане на образователен процес в онлайн среда.

Ежегодно потребителите на социалната услуга преминават медицински и стоматологични прегледи. Всички деца имат личен лекар. Има оборудван медицински кабинет. Осигурени са спешен и манипулационен шкаф. Няма ваксинирани деца срещу COVID-19. НПМ препоръчва при деца с родители да се изиска тяхното мнение, относно ваксинация на децата.

Екипът на НПМ се запозна с поименните разписания на длъжностите в Центровете и установи, че няма незаети щатни бройки. Има назначени социални работници и медицинска сестра. През 2021 г. е проведено едно обучение на служителите на тема - Нормативен обзор и насоки при прилагането на Правилника за прилагане на закона за социални услуги и адаптирането му спрямо закона. В края на месец септември 2021 г. е проведена групова супервизия на персонала на ЦНСТДБУ.

Между социалните услуги ЦНСТДБУ 1, 2, 3 и Дирекция „Социално подпомагане“ гр. Добрич има изградено много добро партньорство, благодарение на което общите дейности са насочени към връщане на децата в семейна среда чрез успешно проведени реинтеграции и осиновявания на децата, вписани в националния и международния регистър.

Съвместно с Център за обществена подкрепа, който също се намира в сградата се работи за поддържане на емоционалната връзка между родител - дете, както и се подкрепя осъществяването на контакти с цел непрекъсване на връзката между детето и неговото биологично и разширено семейство.

С цел непрекъсване на връзката родител – дете е оказвана подкрепа по време на епидемиологичната обстановка за осъществяване на телефонни разговори, онлайн връзки и гостуване в семейна среда по време на летните ваканции. Децата са подпомагани и в онлайн срещите с осиновители при международни осиновявания.

2. Центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) 1, 2, 3 и 4 - гр. Добрич

Центровете за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания са социални услуги в общността от резидентен тип, които осигуряват среда, близка до семейната, за деца и младежи на възраст от 3 до 29 години.

Сградният фонд на Центровете е построен през 2015 г., като изцяло отговаря на потребностите на децата. Семейните центрове са построени на терен, който е общинска собственост. Сградите са достъпни за хора с увреждания и не са необходими допълнителни помощни съоръжения. Всяка къща е едноетажна с обособени помещения с различно

предназначение, като столова с бокс, всекидневна, кабинет за арт/трудо терапия, медицински кабинет и др. Помещенията са без наличие на прагове, възпрепятстващи свободното придвижване на децата/младежите с увреждания и на инвалидни колички. Осигурено е отопление, осветление, специални системи за пречистване на водата и въздуха. Дворното пространство е добре организирано и удобно за използване от децата и младежите с увреждания. Спалните помещения са големи, модерно обзаведени. Капацитетът на четирите социални услуги е за 56 деца. Към дата на проверката, в ЦНСТДМУ бяха настанени общо 49 деца. 20 деца се обучават в Център за специални образователни потребности „Любен Каравелов“. Също така, децата и младежите ползват социални услуги в общността – Комплекс за социални услуги - гр. Добрич. По данни на управителя на социалната услуга поради възникване на епидемията от COVID-19 децата рядко посещават външни социални услуги, през 2020 г. на място са идвали рехабилитатор и психолог. През 2020 г. и 2021 г. децата не са имали почивка извън Центъра. НППМ препоръча на община град Добрич за 2022 г. да се организират летни почивки на децата настанени в ЦНСТДМУ. Община град Добрич информира НППМ, че след приключване на епидемиологичната обстановка децата отново ще посещават специализирани балносанаториуми. Екипът на НППМ се запозна със седмичното меню и констатира, че менюто на децата е разнообразно и е съобразено с изискванията на Стандарт 9 към Приложение № 3 към чл. 48 от Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца. За 2021 г. средна стойност на хранодена – 7,83 лв.

Екипът на НППМ се запозна с поименните разписания на длъжностите в Центровете и установи, че към датата на проверка няма незаети щатни бройки. Общият брой на персонала е 50 души. Като специализиран персонал работят 2 социални работници, 4 медицински сестри, 1 трудотерапевт. Основен проблем, констатиран при проверките на НППМ в тези социални институции за деца, е липсата на квалифициран персонал (липса на психолог, рехабилитатор, кинезитерапевт), който да полага адекватни грижи за настанените в тях деца, както и ограниченият брой на детегледачите. Поради тежките заболявания на децата и нуждата им от постоянна грижа, НППМ препоръча на министъра на труда и социалната политика да се увеличи броят на детегледачите.

Настанените в центровете деца са с много тежки психични заболявания и физически увреждания и изцяло са зависими от медико–социална грижа. По време на проверката екипът се срещна с децата, повечето от тях бяха в инвалидни колички и обядваха в столовата. Едно от децата се хранеше самостоятелно с лъжица, другите деца се хранеха от две гледачки. НППМ отчита тежките физически и психични увреждания на децата и отбелязва, като добра практика, че в ЦНСТДМУ са назначени медицински сестри.

Екипът констатира, че само част от децата в ЦНСТДМУ се рехабилитират. По данни на управителя децата не се приемат от други рехабилитатори извън Комплекса за социални услуги. При проверката на Индивидуалните планове за здравни грижи на децата, в част от тях беше отбелязано, че децата не са включени в рехабилитационна програма, поради липса на рехабилитатор на щат.

НППМ препоръчва на община град Добрич в Индивидуалните планове за здравни грижи на децата да се прави и оценка от необходимостта на рехабилитационния потенциал на детето от лекар по физиотерапия и рехабилитационна медицина, като се изготви рехабилитационен план с конкретни цели. Община град Добрич уведоми НППМ, че ще извърши оценка на необходимостта от индивидуална рехабилитационна програма на всяко

дете от ЦНСТДМУ чрез привличане на лекар специалист по физиотерапия и рехабилитация. Ще бъде изготвен индивидуален рехабилитационен план въз основа на оценката, след което ще се търсят възможности за осъществяването му на място или в съпътстващите услуги, в зависимост от епидемиологичната обстановка.

По време на проверката едно от децата на 8 г. направи екзитус леталис. Когато член на екипа на НПМ се усъмни, че става нещо извънредно (около 15 минути, след като извикаха директорката по време на срещата с НПМ), НПМ посети кабинета на медицинската сестра. Там се бяха събрали медицинската сестра и една гледачка. Детето лежеше безжизнено на леглото на една страна. Нямаше сърдечна дейност, в устната кухина имаше хранителна материя. Медицинската сестра съобщи, че е правено изкуствено дишане на детето. След около минута пристигна и екип на Центъра за спешна медицинска помощ и предприе реанимационни действия, но впоследствие констатира смъртта на детето. Детето има майка, която отказва аутопсия.

По данни на зам.- кмета на гр. Добрич всички детегледачи са преминали курс за първична долекарска помощ при спешни състояния. Към момента на проверката няма деца с COVID-19. Осигурени са бързи тестове, отделен е и изолатор за болни деца. При наличие на заболяване в центровете се правят тестване на всички деца и целия персонал. В ЦНСТДМУ са въведени и се спазват противоепидемични мерки в съответствие с обстановката в страната и заповедите на Министерство на здравеопазването. ЦНСТДМУ са закупили със собствени средства въздушно-циркуляционна система за пречистване на въздуха и повърхностите в къщичките.

Всички деца, настанени в ЦНСТДМУ, имат определен личен лекар и лекар по дентална медицина. Личният лекар посещава децата в центъра само при повикване. Провеждат се профилактични прегледи. НПМ смята, че е необходимо да се направи здравна оценка на децата в ЦНСТДМУ за необходимостта и възможността от поставяне на ваксини против COVID-19 инфекция. След препоръката на НПМ община град Добрич и директорът на ЦНСТДМУ са започнали проучване чрез личния лекар на децата и съгласно Кратката характеристика на ваксините срещу CIVID- 19 за възможността за поставяне на ваксини.

РЕЗИДЕНТНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА

През 2021 г. НПМ извърши проверки както в институции от стар тип (домове), така и в резидентни социални услуги от нов тип (защитени жилища и центрове за настаняване от семеен тип) за пълнолетни лица с умствена изостаналост, психични разстройства и деменция.

За съжаление, наблюдава се тенденция за увеличаване броя на кризисните ситуации, при които омбудсманът като НПМ е трябвало да интервенира – през 2021 г. са проведени три извънредни проверки във връзка с възникнали инциденти или по повод на постъпили жалби от ползватели на резидентни услуги.

Планови проверки на омбудсмана като НПМ

Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства (ЦНСТПЛПР) – с. Воднянци, община Димово

Особено обезпокоителни бяха констатациите по отношение на Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства (ЦНСТПЛПР) – с. Воднянци, община Димово. **Екипът на НПМ не беше допуснат своевременно в центъра от директора на специализираната институция, независимо, че той беше запознат с правомощията на омбудсмана като НПМ и уведомен за наличието на заповед за извършване на проверка.** Екипът беше допуснат в центъра едва след неколнократни разговори с администрацията на община Димово и след като директорът на центъра получи разрешение лично от кмета на общината. Подобно отношение към служителите на НПМ е неприемливо не само за омбудсмана, но и за международните органи, пред които омбудсманът има ангажимент да отчита дейността си като НПМ и не трябва да бъде оставяно без последствия, тъй като това би провокирало чувство за безнаказаност и безконтролни действия по отношение на лицата, настанени в специализирани институции.

Следва да се отбележи, че потребителите на ЦНСТПЛПР - Димово са в особено уязвимо положение, тъй като преобладаващата част от тях (6 лица) са поставени под пълно запрещение, като настойник на 5 души е директорът на резидентната социалната услуга. **Настанените не ползват социални услуги в общността, а по техни данни не са ползвали такива и преди обявяването на извънредната епидемична обстановка, което допълнително задълбочава социалната им изолация.**

При проверката екипът на НПМ установи, че в двора на центъра не е предвидено подходящо място за престой на открито. Има общо 3 пейки пред входната врата, в останалите площи няма съоръжения за отдих.

Освен това, центърът е разположен в сграда на два етажа, но до втория етаж не е изграден достъп за лица с намалена подвижност (рампа или асансьор). В тази връзка НПМ подчертава, че с неосигуряването на достъпна среда се нарушават изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;

2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
3. Закона за интеграция на хората с увреждания;
4. Закона за устройство на територията;
5. Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Също така, липсата на достъпност засяга основни човешки права и достойнството на хората с увреждания. Тормозът и поддържането на недостъпна архитектурна среда се счита за дискриминация по смисъла на чл. 5 от Закона за защита от дискриминацията. Лицата и организациите, извършващи дискриминация, носят административнонаказателна отговорност (чл. 78 и сл. от Закона за защита от дискриминацията).

Медицинското обслужване се осигурява от директора на ЦНСТПЛПР, който е и фелдшер, с работно време от по 7 часа за 5 работни дни седмично. Той работи и в кабинета на личния лекар, в чиято пациентска листа са настанените лица, с което реално съвместява 3 длъжности. Не са предвидени обучения за служителите в специализираната институция с оглед спецификата на работа с хора с психични разстройства.

Личният лекар посещава ЦНСТПЛПР само при необходимост. С оглед усложнената епидемична обстановка, по данни на директора на центъра, профилактичните прегледи на потребителите за 2020 г. не са били извършени. В тази връзка НПМ подчертава важността от полагане на оптимални медицински грижи за лицата, настанени в институции за специализирана резидентна грижа за възрастни хора и иска информация относно това за кога е планирано извършването на задължителната годишна профилактика за 2021 г. Екипът на НПМ беше уведомен, че всички служители и настанени лица са ваксинирани срещу SARS Cov-2 с необходимите две дози от ваксината. НПМ установи също така, че повечето потребители не са били прегледани от стоматолог. В разговорите с екипа на НПМ лицата споделиха, че желаят да посетят стоматолог както поради оплаквания, така и за изработка или корекция на зъбни протези, тъй като част от тях са без зъби. Въпреки това към момента на проверката не е изготвян график за бъдещи посещения при стоматолог, защото според директора на центъра няма такава необходимост.

По данни на директора, терапията на настанените лица се следи от психиатър, който посещава лицата на място само „при нужда“, но от обявяване на извънредната епидемична обстановка до момента на проверката такава не е възниквала и терапията на лицата не е била променяна.

На НПМ беше предоставена информация за един смъртен случай за 2020 г., настъпил на територията на ЦНСТПЛПР. По данни на директора, смъртта на г-жа Л. В. К е настъпила вечерта на 26.11.2020 г. в извънработно време и той е бил извикан като фелдшер, за да я установи. Той посочи, че като медицинско лице е констатирал смъртта и не е било необходимо да извиква екип на Центъра за спешна медицинска помощ или личния лекар на лицето. Въпреки това, при проверка на документацията НПМ установи, че съобщението за смърт е изготвено и подписано от личния лекар на починалата. НПМ препоръча по случая да бъде извършена допълнителна проверка, като се установят причините за разликата между предоставените на проверяващия екип обяснения и писмените документи по случая.

По време на проверката ползвателите на социалната услуга споделиха за многократни прояви на вербално и физическо насилие, упражнено върху тях от страна на служители на ЦНСТПЛПР - от директора на центъра и от социалния работник.

Становището на НПМ е, че всеки сигнал за нарушаване правата на хората, настанени в резидентни социални услуги трябва да се проверява задълбочено и безпристрастно. Непосредствено след проверката, екипът на НПМ уведоми за гореизложеното кмета на община Димово, в качеството му на работодател на служителите в ЦНСТПЛПР и като орган по настойничеството и попечителството на настанените в дома лица и препоръча следното:

1. Да се предприемат незабавни мерки за защита здравето и живота на потребителите на социалната услуга, включително, ако се установят данни за вербално и физическо насилие, да бъдат сезирани органите на прокуратурата съгласно разпоредбите на чл. 205, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс и НПМ да бъде уведомен за резултатите от назначената по случая проверка.

Становището на кмета на община Димово след извършена проверка на място и взимане на писмени обяснения от служителите е, че не са установени данни за физическо или вербално насилие.

Становището на НПМ е, че извършената от кмета проверка е формална, не отразява тежестта на данните, които получи проверяващият екип по време на посещението и е пример за лошо качество на предоставяната резидентна социална услуга, застрашаващо здравето и живота на настанените лица. Всеки сигнал за нарушаване правата на хората, настанени в резидентни социални услуги трябва да се проверява задълбочено и безпристрастно. Омаловажаването на подобни сигнали обезсилва инициативата за подаването им и улеснява бъдещи прояви на нарушаване на гражданските права и уронване на личното достойнство на потребителите.

2. Да се уведомят ръководителите на всички резидентни социални услуги в общината за правомощията на НПМ, включително относно задължението им за осигуряване на незабавен достъп до проверяваните обекти.

НПМ е уведомен, че всички ръководители на социални услуги в община Димово са информирани за правомощията на НПМ.

3. Да се предоставят на НПМ графици за извършване на профилактични и контролни прегледи за 2021 г. на личния лекар и на психиатъра в ЦНСТПЛПР.

Според представените графици, личният лекар извършва редовно профилактични прегледи, а психиатърът посещава центъра най-малко 2 пъти в месеца или при необходимост.

4. Да се предостави информация за това кога са насрочени прегледите при стоматолог на потребителите.

Стоматологът, отговарящ за настанените лица е заявил, че от 2015 г. профилактични прегледи се извършват „само и единствено срещу заплащане“.

НПМ следва да отбележи, че денталните дейности, на които здравноосигурените лица имат право с **доплащане**, тъй като са частично платени от НЗОК, са следните:

- обстоен преглед със снемане на зъбен статус веднъж за съответната календарна година, при който доплащат 1.80 лв.;

- до 3 лечебни дейности за съответната календарна година;

Здравноосигурените лица от 65 до 69 години, вкл., имат право на тези дейности, както и до две дейности по възстановяване функцията на дъвкателния апарат при лица без зъби (съответно по една за горна и долна челюст), в т.ч. и контролни прегледи, полагащи се за срок от 4 години.

- специализиран хирургичен обстоен преглед (доплащане 1.80 лв.); инцизия в съединителнотъканни ложи, вкл. анестезия (доплащане 7.50 лв.); екстракция на дълбоко фрактуриран или дълбоко разрушен зъб, вкл. анестезия (доплащане 13.50 лв.); контролен преглед след някоя от горните две дейности (доплащане 0.80 лв.).

5. Да се изготви план за обучения на служителите в специализираната институция с оглед спецификата на работа с хора с психични разстройства.

НПМ е уведомен, че след препоръката община Димово се е запознала с предложенията на обучителни организации.

6. Да се изгради достъпна среда за лица с намалена подвижност в ЦНСТПЛПР.

Препоръката не е приета, тъй като към момента в центъра няма лица с намалена подвижност. Въпреки това НПМ поддържа становището си, че липсата на достъпност засяга основни човешки права и достойнството на настанените в центъра лица и е в разрез с националното и международното право в областта на правата на хората с увреждания.

7. Да бъде извършен освежаващ ремонт на спалните, общите помещения и санитарните възли и да се облагороди мястото за престой на открито.

НПМ е уведомен, че са предприети действия за изпълнение на препоръката.

8. Да се създаде организация настанените в центъра лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността, когато епидемичната обстановка го позволява.

Препоръката е приета.

Дом за пълнолетни лица с деменция – с. Бистрилица, община Берковица.

През 2021 г., НПМ извърши проверки и в Дом за пълнолетни лица с деменция – с. Бистрилица, община Берковица. **НПМ установи, че в дома са настанени лица с диагнози, които не отговарят на профила на социалната услуга и които изявяват желание да бъдат преместени в друга, подходяща резидентна услуга.** Така например, в проведен разговор с г-жа Н. В., на 38 години, НПМ установи, че на 07.02.2020 г. тя е подала заявление до Дирекция „Социално подпомагане“ – Берковица за настаняване в дом или Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства, тъй като има валидно експертно решение с водеща диагноза „Обикновена шизофрения“. Въпреки това, с протокол № 32/03.07.2018 г. на Медицинска комисия при МБАЛ – Монтана е поставена диагноза „Друг тип деменция“. В

протокола е посочено, че той е съставен след писмо на ДСП – Берковица, в което е уточнено, че е необходим за настаняване в социална институция.

В тази връзка, НПМ изиска от директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – Берковица:

1. Да предостави информация за причините да се извърши допълнителна медицинска оценка за настаняване в дом за лица с деменции на лице с валидно експертно решение за налично психично разстройство.

2. Да уведоми НПМ и г-жа Н. В. за възможностите за преместването ѝ в подходяща социална услуга от резидентен тип, отговаряща на профила на заболяването ѝ.

3. Всички лица, които имат други експертни решения или медицински експертизи, които са различни от профила на социалната услуга – Дом за пълнолетни лица с деменция, да бъдат изведени от ДПЛД – Берковица и настанени в подходящи социални услуги, съобразно профила на заболяванията и личните им предпочитания.

Към момента на проверката в дома не са изградени съоръжения за достъп на трудноподвижни лица до втория етаж на жилищната сграда. По данни на директора на дома, за 2022 г. е планирано изграждане на вътрешен асансьор. В тази връзка НПМ подчертава, че с неосигуряването на достъпна среда се нарушават изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;

2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;

3. Закона за интеграция на хората с увреждания;

4. Закона за устройство на територията;

5. Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Също така, липсата на достъпност засяга основни човешки права и достойнството на хората с увреждания. Тормозът и поддържането на недостъпна архитектурна среда се счита за дискриминация по смисъла на чл. 5 от Закона за защита от дискриминацията. Лицата и организациите, извършващи дискриминация, носят административнонаказателна отговорност (чл. 78 и сл. от Закона за защита от дискриминацията). Настанените в дома не ползват и социални услуги в общността.

НПМ препоръча на кмета на община Берковица:

1. Да се отпуснат средства за извършване на основен ремонт на покрива на дома, на банята и на коридора, който води към нея, както и на отоплителната инсталация в ДПЛД - Бистрилица.

2. Да се изградят съоръжения за достъп на трудноподвижни лица в ДПЛД.

3. Да се създаде организация настанените в дома лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността, когато епидемичната обстановка го позволява.

4. Да се изготви план за обучения на всички служители в специализираната институция, с оглед спецификата на работа с хора с деменции.

Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Лом. Домът е разположен в две сгради – стара и нова, свързани с топла връзка. Извършена е подмяна на парната и на ВиК инсталациите. Във всички помещения е необходимо извършването на освежителен ремонт, а в старата част се налага подмяна и на подовите настилки. Покривът на сградата също се нуждае от подмяна, тъй като причинява постоянни течове, които увреждат останалата част от дома. В новата част са разположени 15 спални помещения с отделни санитарни възли. В старата част има три спални помещения, които се нуждаят от ремонт. В кухнята също е необходимо извършването на освежителен ремонт и подмяна на амортизирана техника.

Към момента на проверката потребителите не ползват социални услуги в общността, поради усложнената епидемична обстановка. При наличие на възможност за 12 души ще бъде подадено заявление за ползване на допълнителни услуги. Със 7 души се работи за извеждане в подходяща резидентна социална услуга в общността.

Дом за пълнолетни лица с деменция – с. Добри Дол, община Лом. Домът се състои от една основна едноетажна сграда, като материалната база е в добро общо състояние. Изградена е достъпна среда за трудно подвижни лица. За лицата с инвалидни колички е създадена възможност за излизане на двора. Предвидено е облагородяване на дворното пространство и извършване на козметичен ремонт на спалните, санитарните помещения и кухнята, както и смяна на системата за видеонаблюдение. По отношение на тези две институции, НПМ препоръчва на кмета на община Лом да се отпуснат допълнителни средства за извършване на основен ремонт на покрива на ДПЛУИ – гр. Лом, на цялостен освежителен ремонт, подмяна на подови настилки, закупуване на бойлер и допълнителна готварска печка в дома, както и да се извършат планираните ремонтни дейности в ДПЛД – с. Добри дол.

Защитено жилище за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Монтана.

Социалната услуга е разположена на трети етаж в сграда без изградена достъпна среда. И в този случай НПМ се налага да подчертае, че с неосигуряването на достъпна среда се нарушават изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;
2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
3. Закона за интеграция на хората с увреждания;
4. Закона за устройство на територията;
5. Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Необходимо е извършването на козметичен ремонт в спалните и санитарните помещения.

Настанените в Защитеното жилище не ползват социални услуги в общността и не са трудово заети. Няма лица, с които се работи за реинтеграция в семейна среда. НПМ препоръчва на кмета на община Монтана:

1. Да се изгради достъпна среда за лица с намалена подвижност до Защитеното жилище за пълнолетни лица с психични разстройства – Монтана.
2. Да се отпуснат средства за извършване на козметичен ремонт на спалните помещения и санитарните възли в Защитеното жилище.
3. Да се създаде организация настанените лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността, когато епидемичната обстановка го позволява.
4. Да се изготви план за обучения на всички служители в Защитеното жилище, с оглед спецификата на работа с хора с психични разстройства.

Извънредни проверки на омбудсмана като НПМ

Дом за стари хора „Топъл дом“ – село Рояк, област Варна

Във връзка с възникнал на 22 ноември 2021 г. пожар в Дом за стари хора „Топъл дом“ – село Рояк, област Варна и загинали 9 души, Националният превантивен механизъм извърши проверка за предприетите действия от страна на компетентните власти за осигуряване на условия за настаняване и създаване на благоприятна среда за живот на лицата, оцелели след пожара.

Екип на омбудсмана осъществи среща с директора на Регионална дирекция „Социално подпомагане“, гр. Варна.

Директорът информира, че след възникване на инцидента, със съдействието на кмета на община Дългопол, оцелелите от пожара обитатели на дома са настанени в Общински спортен комплекс – село Аспарухово, общ. Дългопол. Този комплекс разполага с парно отопление, стаите са с по 3 легла, всяка от които със самостоятелен санитарен възел. По данни на медицински специалист от дома, за лицата се полагат грижи от персонала, който е работил и в Дома в село Рояк: лекар, който ще ги посещава веднъж седмично, 5 медицински сестри, 12 санитарни. Храната се приготвя от трима готвачи в самостоятелна кухня със столова, по предварително изготвени менюта, съобразени с диетите на лицата.

На 23.11.2021 г. екип от 12 души от АСП са посетили Общинския комплекс и са направили индивидуална оценка за нуждите и потребностите на всеки потребител на Дома. Извършените оценки показват, че 9 от лицата, оцелели след пожара са възрастни хора, които отговарят на критерия за настаняване в Дом за стари хора. На тях е предложено да бъдат настанени в държавни Домове за възрастни хора, като 7 от тях са дали съгласието си за това, а един ще бъде взет от близките си. Предстои тяхното преместване. Пет от лицата са оценени като възрастни лица с физически увреждания; 4 са оценени като възрастни хора с психични увреждания, а 29 от лицата са оценени като възрастни хора с деменция, от които 9 са в тежко състояние – на легло. На възрастните хора с деменция и психични увреждания не е предложено

преместването им в държавни домове за хора с увреждания, поради липса на свободни места в тези институции.

Екипът посети на място Общински спортен комплекс, село Аспарухово. Установи се, че в настоящата ситуация, условията на живот задоволяват основните потребности на лицата. Има голям обществен отзвук и подкрепа от цялото българско общество. По време на посещенията на екипа пристигаха помощи от различни места на страната, главно дрехи, постелъчен инвентар.

При среща на екипа с обитателите на дома, лицата изглеждаха в добро състояние, добре облечени, някои от тях се разхождаха в двора на общинския комплекс и предстоеше сервирането на обяд в столовата за 22 потребители. Посетените стаи бяха обезпечени с постелъчен инвентар, температурата беше добра, а за по-трудно подвижните пациенти се раздаваше храна на място. През цялото време имаше персонал, който обгрижваше лицата.

При разговор с медицинска сестра от Дома се установи, че почти всички пациенти са с хронични заболявания и на определен вид медикаментозна терапия и към момента са обезпечени с лекарства за продължаване на лечението. Трима от пациентите са със захарен диабет тип II, на тях се предоставя специална храна. За потребителите, които се хранят с лъжица, приготвяната храна се пасира. Домът има сключен договор с ОПЛ от гр. Провадия, който веднъж седмично ще посещава лицата на място. Само част от тях са включени в неговата пациентска листа. При необходимост, от специализирана медицинска помощ /при спешни случаи/ се извикват външни специалисти, за които се доплаща. Осигуряването на лекарства се осъществява от близките на лицата.

Екипът разговаря с лице с психично заболяване /шизофрения/, за който медицинската сестра съобщи, че 2019 г. е била последната направена консултация с психиатър и назначена медикаментозна терапия, по която се лекува и в момента. В повечето случаи при необходимост от смяна на лекарства при хронични заболявания се изисква от близките да вземат и/или да настанят близките си в болница за определяне на лечение от специалист. По този начин се постъпва и при необходимост от преосвидетелстване от ТЕЛК.

Собственикът на Дома за стари хора – село Рояк информира екипа, че работи от два месеца с лицензите, издадени на предишния собственик, от който тя е закупила предприятието. През този период има починали повече от 5 пациента (по-точна информация не може да бъде дадена, тъй като в момента наличната документация е иззета). Трима от потребителите са поставени под пълно запрещение, за настойници са определени близките им. Информира за Заповед на Агенцията за качеството на социални услуги, от която е ясно, че до края на годината ще бъдат издадени нови лицензи за развиване на дейността за следните три вида социални услуги: предоставяне на социални услуги за лица с деменция, лица с психични увреждания и възрастни хора. Следва да се отбележи, че към момента Наредбата за качеството на социални услуги не е влязла в сила. По нея ще се извършва лицензирането и прелицензирането на всички социални услуги, както и контролната дейност.

Становището на омбудсмана в качеството му на Национален превантивен механизъм, многократно изразявано през годините е, че като недобра практика може да се определи сместването на лица с различен профил на заболяване (деменция, умствена изостаналост и психични разстройства) и настаняването им в една резидентна услуга (дом). Тази практика е предпоставка за некачествено предоставяне на услугата, поради обстоятелството, че тези групи

лица се нуждаят от различен вид грижи и среда, която трябва да отговаря на специфичните им потребности. Още повече, че персоналът, който полага грижи за тях трябва да е обучен и квалифициран за предоставяне на този вид услуга. Продължителният престой и личностното изменение на потребителите създават предпоставки за неблагоприятен психосоциален климат и евентуални агресивни прояви помежду им. **Именно затова НПМ е препоръчвал, когато се установи настаняване на хора с различни заболявания в една институция, те да бъдат преместени в място, отговарящо на профила на заболяването им и разположено в близост до семейството и близките им.**

С оглед предстоящото лицензиране и системния контрол върху дейността и качеството на предоставяните услуги от частните и държавни доставчици, стои въпросът за обективната възможност на Агенцията за качеството на социални услуги /АКСУ/ да осъществява този контрол, съобразно кадровата си обезпеченост.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 19, ал. 4 от Закона за омбудсмана НПМ е препоръчал капацитетът на Агенцията за качеството на социалните услуги да бъде увеличен и да бъдат изготвяни ежегодни доклади на Агенцията, които следва да бъдат публични, за да се гарантира абсолютната прозрачност на качеството на предоставяната социална услуга от доставчиците.

По повод на горната препоръка, с писмо вх. № 91-07/15.12.2021 г. от МТСП е посочено, че подкрепят изложената от НПМ позиция, че осигуряването на АКСУ с по-малка щатна численост от първоначално предвидената в ЗСУ крие рискове за осъществяване на същинските функции на Агенцията.

ЗСУ и Правилникът за прилагане на ЗСУ предвиждат редица данни и информация в областта на социалните услуги да бъдат включени в интегрираната информационна система (ИИС) на АСП. По този начин чрез създаване на единен информационен масив във всеки момент ще е възможно да бъде направена индивидуална справка както за всяко лице, ползващо социални услуги, така и за всяка социална услуга и всеки доставчик. Чрез систематизирането на тази информация и обезпечаването на възможност за връзка на АКСУ с ИИС на АСП значително би се улеснила контролната дейност на АКСУ. Тъй като към момента такава функционалност не е осигурена, това допълнително затруднява контролната дейност на АКСУ и я прави по-времеемка.

По отношение на препоръката АКСУ да изготвя ежегодни доклади, от МТСП информират, че съгласно чл. 118 от ЗСУ АКСУ е длъжна да извършва мониторинг на социалните услуги въз основа на резултатите от контролната дейност на агенцията, информацията от годишните отчети на доставчиците на социални услуги и годишните анализи на общините относно състоянието и ефективността на социалните услуги. Ежегодният анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги, който АКСУ изготвя в резултат на осъществения от агенцията мониторинг, включва анализ относно осигуряването на достъп до социални услуги на национално ниво, изпълнението на стандартите за качество на социалните услуги и ефикасността на вложените ресурси. Освен това, чл. 56 от Закона за администрацията задължава изпълнителните директори на изпълнителите агенции да представят на органа на изпълнителната власт, който ги назначава, ежегоден доклад за дейността на агенцията. Съгласно чл. 63 от същия закон докладите се публикуват в електронната страница на

съответната административна структура или се оповестяват по друг обичаен начин ежегодно до 28 февруари.

Предвид смъртта на деветте души в село Рояк, НПМ подчерта, че е задължително да бъдат взети всички необходими мерки, за да се предотврати настъпването на други подобни случаи и да се гарантират правата, живота и здравето на потребителите на социалните услуги (болници, хосписи, социални домове за деца и възрастни, училища), а на работещите в тях е **препоръчано да бъде извършена пълна проверка от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към МВР за наличието и годността на противопожарната техника и алармената сигнализация в тези институции.**

С писмо вх. № 91-07/09.12.2021 г. от ГДПБЗН уведомяват омбудсмана като Национален превантивен механизъм, че съгласно чл. 125, ал. 1, т. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР), при упражняване на държавен противопожарен контрол, органите за пожарна безопасност и защита на населението (ПБЗН) извършват проверки за спазване на правилата и нормите за пожарна безопасност при проектиране, строителство и експлоатация на обекти. Ежегодно от органите на ПБЗН се планират и извършват проверки на обекти, в т.ч. болници за активно лечение, домове за медико-социални грижи, хосписи и др.

Периодично в страната се организират и извършват тематични проверки за спазване на правилата и нормите за пожарна безопасност на лечебни заведения за болнична помощ, в т.ч. болници за активно лечение, за долекуване и рехабилитация, домове за хора с увреждания и за временно пребиваване на хора с увреждания, центрове за спешна медицинска помощ, диспансери, домове за медико-социални грижи, диализни центрове, хосписи и др. Във връзка с възникналият пожар на 22.11.2021 г. в обект - дом за стари хора „Топъл дом“ – село Рояк, област Варна, от органите за ПБЗН са извършени отново тематични проверки на този вид обекти. Проверени са 777 обекта, като са съставени 23 акта за установени административни нарушения и са издадени 184 писмени разпореждания за изпълнение на правилата и нормите за пожарна безопасност.

Предвид спецификата на обектите, в които се предоставят социални услуги и уязвимостта на лицата, които пребивават в тях, този вид обекти са приоритет в дейността на органите за ПБЗН.

Дом за пълнолетни лица с деменция (ДПЛД) – Русе

През 2021 г. НПМ получи сигнал (жалба 5392/2021 г.) за нарушени права на лице, настанено в Дом за пълнолетни лица с деменция (ДПЛД) – Русе. В сигнала се твърди, че служители на ДПЛД са отнели неправомерно личния мобилен телефон на един потребител, чрез който той е поддържал контакти с близките си. Становището на кмета на община Русе е, че отнемането е станало въз основа на приети вътрешни правила.

НПМ смята, че това противоречи на чл. 53, ал. 1 от Закона за хората с увреждания, според която хората с увреждания имат право на равен достъп до физическата среда на живеене, труд и отдих, лична мобилност, транспорт, информация и комуникации, включително до информационни и комуникационни системи и технологии, както и до всички останали удобства и услуги за обществено обслужване в урбанизираните територии.

Още повече, след въвеждането на извънредното положение на 13.03.2020 г. и последвалата го извънредна епидемична обстановка, с оглед ограничаване разпространението на COVID-19 свижданията в резидентните социални услуги бяха прекратени. Единственото възможно средство за контакт на потребителите на тези услуги с техните близки са информационните и комуникационните системи и технологии. Дали този контакт ще се осъществява чрез лични мобилни телефони или чрез стационарните телефони в институциите би следвало да се определя от личните възможности и предпочитания на потребителите.

Въвеждането на вътрешни правила, допълнително ограничаващи правата на лицата с увреждания, противоречи както на националното и международното право в тази област (Закон за хората с увреждания, Закон за социалните услуги, Конвенцията за правата на хората с увреждания), така и на Конституцията, в чл. 34 на която е заложено, че свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения са неприкосновени. Изключения от това правило се допускат само с разрешение на съдебната власт, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления.

В тази връзка омбудсманът като НПМ отправи препоръка към Агенцията за качеството на социалните услуги за извършване на пълна проверка в ДПЛД – Русе.

Дом за пълнолетни лица с деменция „Св. Мина“, находящ се в с. Падеш, община Благоевград

Във връзка с получен сигнал (жалба № 8148/21 г.) екип на Националния превантивен механизъм извърши проверка в Дом за пълнолетни лица с деменция „Св. Мина“, находящ се в с. Падеш, община Благоевград (ДПЛД „Св. Мина“). В сигнала се посочва за смъртен случай на един от потребителите в дома и отправено искане за цялостна проверка на дома.

ДПЛД „Св. Мина“ е специализирана институция в с. Падеш, община Благоевград, ул. „Георги Бенковски“ № 17.

Общият утвърден капацитет на местата за настаняване в дома е 50 души, от които към момента на извършваната проверката са заети 38. Констатира се, че от тях двама от потребителите са изпратени от кризисни центрове в гр. София, без документи за самоличност и в много тежко здравословно състояние. Единият е настанен в болница с очакване за летален изход. Седем от настанените са с ТЕЛК за психични заболявания, повечето пожизнени. Едно от настанените лица страда от онкологично заболяване. Всички имат протоколи от ЛКК преди настаняването, за наличие на заболяване деменция, но реално те не отговарят на профила на социалната услуга. **НПМ е установявал тази практика при одитиране на държавните социални услуги и многократно е отправял препоръки до Министерство на труда и социалната политика да няма смесване на лица с различни потребности за социална услуга. Настаняването в социалната услуга следва да се определя от основното, водещо заболяване.**

Най-младият от настанените в дома е на възраст над 50 години, а най-възрастният е на 97. Един от домакущите е поставен под пълно запрещение, а един - под ограничено запрещение. Техен настойник, респективно попечител, са дъщерите им.

Потребителите на ДПЛД „Св. Мина“ се настаняват от органите на Агенция за социално подпомагане. Здравното обслужване в него се осъществява от 1 фелдшер и 5 медицински сестри и 1 рехабилитатор. За потребителите не са осигурени 24-часови здравни грижи. Двама от служителите са нощна смяна (по един на етаж). **Потребителите имат лични лекари по постоянен адрес, които не посещават дома и лечението е индиректно, чрез близките и телефонни разговори.**

В дома са настанени предимно тежко болни лица и при влошаване на състоянието се разчита на ЦСМП. Хоспитализацията на потребителите е основно по спешност и по-рядко планово, като се транспортират с наличния служебен автомобил. Превозното средство е амортизирано и не е пригодено за транспортиране на трудноподвижни лица. Пациентите се настаняват в МБАЛ „Пулс“ АД и в „МБАЛ-Благоевград“ АД. Болниците се намират на 15 км. от с. Падеш.

Голяма част от потребителите са изцяло зависими от здравна грижи (само 5-6 се самообслужват). Неправилно настанените домаващи застрашават сигурността на останалите потребители на социалната услуга.

Проследен е случай на потребител (жалба №8148/2021 г.). Същият е с диагноза: Дифузен психо-органичен синдром с аментивно-делирни епизоди и тежка сензомоторна афазия, смесена корова и подкорова деменция. Бил е настанен в състояние на психомоторна възбуда, обикалял коридорите, блъскал вратите, посягал на персонала и правил опити за бягство. Транспортиран е чрез ЦСМП и полиция в ЦПЗ гр. Благоевград. Консултиран е от психиатър, отказано е да бъде приет за лечение и са назначени медикаменти (докладна на директора на дома и медицински рапорт на дежурния персонал, медицински документи) и върнат в дома за наблюдение. Състоянието на потребителя не се подобрявало напълно. Около две седмици по-късно за него бил повикан ЦСМП и е констатирано: Т-38,3 градуса, бял дроб - грубо везикуларно дишане със свиркащи хрипове. Хоспитализиран е във вътрешно отделение на МБАЛ „ПУЛС“ - гр. Благоевград, където впоследствие починал. В дома няма епикриза от болницата.

При проверка се установи, че през 2021 г. от потребителите на дома са починали 17 лица, от които 7 в рамките на от един до четири месеца, след настаняването им. През 2020 г. са починали 20 потребители.

За подобряване на медицинската помощ в дома НПМ препоръчва на община Благоевград да осигури поне веднъж седмично посещение на лекар в ДПЛД „Св. Мина“ и да осигури автомобил с повдигаща платформа за транспорт на трудно подвижните пациенти.

Във връзка с продължаващата извънредна епидемична обстановка свижданията в дома са забранени. Сред потребителите и персонала в ДПЛД „Св. Мина“ няма болни от COVID-19 инфекция. По-голяма част от служителите са ваксинирани. Неваксинирани са трима, поради здравословни причини. При съмнения за симптоми на коронавирус се вика екип на ЦСМП гр. Благоевград.

Медицинският кабинет в ДПЛД „Св. Мина“ разполага с необходимите лекарства за лечението на домаващите и за оказване на първа помощ. Лекарствата за потребителите се

съхраняват поименно и се дават за прием от персонала. За всеки потребител има изготвено медицинско досие и се води дневник на дежурства (12-часови) на медицинския персонал.

За подобряване на медицинската помощ в дома НПМ препоръчва на община Благоевград да осигури поне веднъж седмично посещение на лекар в ДПЛД „Св. Мина“ и да осигури автомобил с повдигаща платформа за транспорт на трудно подвижните пациенти.

Във връзка с продължаващата извънредна епидемична обстановка свижданията в дома са забранени. Сред потребителите и персонала в ДПЛД „Св. Мина“ няма болни от COVID-19 инфекция. По-голяма част от служителите са ваксинирани. Неваксинирани са трима, поради здравословни причини. При съмнения за симптоми на коронавирус се вика екип на ЦСМП гр. Благоевград.

Медицинският кабинет в ДПЛД „Св. Мина“ разполага с необходимите лекарства за лечението на домуващите и за оказване на първа помощ. Лекарствата за потребителите се съхраняват поименно и се дават за прием от персонала. За всеки потребител има изготвено медицинско досие и се води дневник на дежурства (12-часови) на медицинския персонал.

Домът се помещава в една сграда, изградена от сутерен и два етажа. Пред нейния вход има изградено стълбище и бетонна рампа с метален парапет за хора с увреждания. Прозорците са с монтирана PVC дограма, с поставени решетки и външни ролетни щори (изпълнена препоръка на НПМ от предходна проверка).

Домът за пълнолетни лица с Деменция няма асансьор. Придвижването между двата етажа и сутерена се осъществява чрез вътрешни стълбища, по които няма изградени платформи за хората с увреждания, но са обезпечени с допълнителни дървени парапети за потребителите.

Седмичното меню за хранене на потребителите в ДПЛД „Св. Мина“ се изготвя от домакина и готвача. Налице е спазването на необходимата диета за страдащите от диабет. Екипът на НПМ провери обедното меню. Персоналът съобщи, че за потребителите в тежко състояние и затруднено хранене, храната се пасира. Те се хранят с помощта на служителите, в това число социални работници и рехабилитатор, поради големия брой нуждаещи се.

По данни на персонала в ДПЛД „Св. Мина“ процесът на хранене е трудоемък и отнема голяма част от времето през деня. Останалата част преминава в поддържане на хигиенни нужди на потребителите – смяна на памперси, къпане, обтриване, вертикализация.

Следва да се отбележи, че в хода на проверката, екипът на НПМ констатира във фойето на първия етаж безцелно да стоят и седят потребители. Една потребителка се опитваше да се придвижва с проходилка. Социалните работници споделиха, че времето за социално-рехабилитационна дейност се заема от включването им в процеса за обгрижване на всички настанени. По време на проверката всички потребители бяха заварени в чист и спретнат вид. В проверените спални помещения спалното бельо беше чисто. При пациентите, които бяха на легло не се констатираха декубитуси.

НПМ счита, че броят на персонала в социалните услуги трябва да е обвързан с тежестта на пациентите, в случая сектора за тежко болни. Това ще създаде възможност социалната услуга да се предоставя в пълен обем и да се извършва психо-социална рехабилитация на потребителите в пълен обем.

Пожароизвестителна инсталация не е инсталирана в дома.

В стаите за настаняване има изградена система за повикване, която работи нощно време. По време на проверката, екипът на НПМ установи, че до всяко легло няма монтирано устройство за задействане на системата.

В тази връзка НПМ отправи препоръка да бъде изградена система за повикване до всички легла в стаите за настаняване и пожарно-известителна инсталация.

ДПЛД „Св. Мина“ разполага и със система за видеонаблюдение. Около осем действащи видеокамери са поставени в коридорите, столовата, входа на сградата и други места с изключение на стаите за настаняване и баните. Видеозаписите се следят постоянно в кабинета на ръководител звено и в медицинския кабинет.

Хигиената във всички помещения се осъществява ежедневно по определен график. Стаите за настаняване се проветряват редовно. Трудноподвижните потребители се къпят по график от персонала на дома.

Домът разполага с достатъчен брой инвалидни колички и проходилки за хора с увреждания.

В сградата няма наличие на хлебарки, дървеници и други вредители. При необходимост се вика лицензирана фирма, която предприема незабавни действия за тяхното премахване.

След представения доклад от посещението на Националния превантивен механизъм в ДПЛД „Св. Мина“, от МТСП беше получен отговор, в който е посочено, че на 25.01.2022 г. АКСУ е извършила проверка на място в специализираната институция. В резултат АКСУ е констатирала, че са предприети действия по изпълнение на отправените препоръки от НПМ, като по отношение на изграждането на пожарно-известителна система и осигуряването на транспортно средство с повдигаща платформа предстои вземането на решения, които са от компетентността на общината, в качеството ѝ на доставчик на услугите в институцията и ръководителя на дома.

ЗАЩИТА НА ЛИЦА, ЗАДЪРЖАНИ В МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ КЪМ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Развитие на правната рамка и държавната политика

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- *Обезпечаване на еднаквото приложение на чл. 21, ал. 1 от Инструкция № 1821з-78 от 2015 г. за реда за осъществяване на задържане, оборудване на помещенията на задържани лица и реда в тях в министерството на вътрешните работи, във всички районни управления, при задържане на лица.*

През 2021 г. НПМ извърши проверка на осем помещения за настаняване на задържани лица в структурите на Министерство на вътрешните работи.

НПМ констатира повтарящи се слабости в системата за 24-часово задържане на лица - липса на обслужващи помещения, липса на достъп до вентилация и естествена светлина и морално остаряла материална база.

В някои от проверените места не се задържат лица, поради липса на щатни бройки и обособени отделни постове за охрана.

В проверените обекти се констатира различно прилагане на чл. 21, ал. 1 от Инструкция № 1821з-78 от 2015 г. за реда за осъществяване на задържане, оборудване на помещенията на

задържани лица и реда в тях в министерството на вътрешните работи, а именно в някои РУП се извършва задължително медицински преглед на лицата, при тяхното задържане (напр. Ловеч, Враца), а в други – в съответствие с изразената от задържаните лица воля в Декларацията по чл.21, ал.4.

Резултати от проведени проверки на НПМ

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. ВРАЦА КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. ВРАЦА

В деня на посещението имаше 2 задържани лица. РУП – гр. Враца разполага с 3 помещения за настаняване на задържани лица и 1 помещение за непълнолетни. Мястото за 24-часово задържане е с капацитет от 10 лица. Системата за видеонаблюдение е изцяло подменена. Изрично беше проверено и установено, че новата система записва само картина – без звук.

Преди 2 години е извършен козметичен ремонт на помещенията за задържане. Същите са малки, с високи прозорци. Осигурена е изкуствена светлина и вентилация. Има наличен постелъчен инвентар. РУП – гр. Враца разполага още със стая за провеждане на процесуално - следствени действия, стая за разпит и стая за провеждане на адвокатско свиждане. Има налична каса, в която се съхраняват вещите на задържаните лица.

От книгата на задържаните лица се установи, че от началото на годината са били задържани 157 лица. Изискуемата документация се води надлежно.

Всички лица след задържане задължително преминават през медицински преглед. В ОДМВР - гр. Враца има ведомствен лекар и медицинска сестра, които преглеждат и задържаните в рамките на осемчасовото работно време, след него задържаните се преглеждат от ЦСМП – гр. Враца.

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. МЕЗДРА КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. ВРАЦА

Няма промяна от последното посещение на НПМ през 2019 г. РУП – гр. Мездра обслужва и РУП – гр. Роман, тъй като там не е налично място за 24-часово задържане. Самите помещения за задържане не отговарят на европейските изисквания. Налични са три помещения, при капацитет 6 задържани лица, от които едното е за непълнолетни. Няма достъп до дневна светлина, а покрива тече. Ръководството на РУП – гр. Мездра сподели, че се избягва да бъдат задържани лица в тези помещения, тъй като няма щат за служител, който да охранява задържаните лица. В РПУ – гр. Мездра медицинските прегледи също са задължителни при задържане и се извършват от ЦСМП – гр. Мездра.

НПМ отправи препоръка към министъра на вътрешните работи да бъдат отпуснати финансови средства за ремонт на помещенията за 24 – часово задържане в РУП – гр. Мездра и да бъде увеличен щата на полицейското управление.

С писмо с рег. № 812100-11821/04.08.2021 г. от страна на МВР е посочено, че в края на 2020 г. е извършен ремонт на помещенията за настаняване на задържани лица, находящи се в РУ – Мездра. Предвидено е през месец август 2021 г. да се извърши козметичен ремонт, като финансовите средства са осигурени от текущата издръжка на ОДМВР – Враца. На този етап откриването на обособен отделен пост е нецелесъобразно, тъй като в помещенията няма постоянно задържани лица. Охраната на тези помещения в РУ – Мездра се осъществява от служителите, работещи по направление „Патрулно-постова дейност“ и дежурния служител по управление.

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. ПАЗАРДЖИК КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. ПАЗАРДЖИК

В деня на проверката нямаше задържани лица. Районното управление разполага общо с три помещения за задържане, едно от които за непълнолетни.

Двете помещения определени за настаняване на пълнолетни задържани не отговарят на изискванията, съгласно Инstrukция № 8121з-78 от 24.01.2015 г. за реда за осъществяване на задържане, оборудването на помещенията за настаняване на задържани лица и реда в тях в МВР. И двете помещения са твърде малки, оборудвани с дървени пейки, някои от които счупени и нямат достъп до естествена светлина. Санитарният възел, определен за използване от пълнолетните задържани също не отговаря на изискванията.

Националният превантивен механизъм счита, че наличната база е морално остаряла и оценява извършването на евентуален ремонт за нецелесъобразно. Ето защо, отправи препоръка

към Министерство на вътрешните работи за изграждане на нови помещения за 24-часово задържане към ОДМВР – Пазарджик.

От Книгата за задържани лица е видно, че от началото на годината са задържани 105 лица. Мястото за задържане разполага с Правилник за вътрешния ред, който е оповестен на видно място и Списък с дежурните адвокати при АК – Пазарджик, както и телефона на Националното бюро за правна помощ. Води се необходимата медицинска документация.

Медицински преглед на задържаните лица се извършва в ЦСМП - Пазарджик, след писмено желание в Декларацията, съгласно Инstrukция № 812з-78 от 24.01.2015 г. за реда за осъществяване на задържане, оборудването на помещенията за настаняване на задържаните лица и реда в тях в министерството на вътрешните работи.

ПЕТО РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. БУРГАС КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. БУРГАС

На територията на град Бургас действат четири районни управления „Полиция“. Единствено в 05 РУ е изградено помещение за 24-часово задържане.

Няма промяна от предишното посещение на НПИМ през 2020 г. Налице са десет помещения за задържане, които разполагат със самостоятелен санитарен възел, в това число е обособено помещение за настаняване на жени и помещение за задържане на непълнолетни лица. Има стая за провеждане на адвокатско свиждане и помещение за извършване на процесуално - следствени действия. Обявен е списък на дежурните адвокати от Адвокатска колегия – гр. Бургас.

Максималният брой лица, които могат да бъдат настанени в една килия, съобразно изискуемата жилищна площ е четири. Има осигурен постелъчен инвентар, който се предоставя при задържане на лице.

Светлината в проверените помещения не отговаря на изискванията за предоставяна дневна светлина. Същата се осигурява само посредством изкуствено осветление. Има възможност помещенията да бъдат проветрявани.

При проверка в книгата за задържани лица беше установено, че общият брой от началото на годината е 607. В деня на проверката нямаше задържани лица.

НПИМ препоръча на министъра на вътрешните работи да бъде осигурена възможност за предоставяне на дневна светлина в помещенията за 24-часово задържане.

Медицинското обслужване на задържаните се извършва от СО на МБАЛ – гр. Бургас, която се намира в непосредствена близост до полицейското управление. Служителите съобщиха за проблеми при задържане на лица с психични проблеми и психомоторни, възбудни състояния.

При оценка на здравословното състояние на задържаните лица, лекарите от спешното отделение не отчитат психичното състояние, което прави рисковото тяхното задържане и трудно настаняване в психиатрично заведение.

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. СЛИВЕН КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. СЛИВЕН

В деня на посещението на екипа на НППМ нямаше задържани лица. Мястото за 24-часово задържане разполага с четири помещения, в това число място за задържане на жени и помещение за задържане на непълнолетни. На лицата се осигурява постелъчен инвентар при задържането.

Има стая за провеждане на срещи с адвокат, както и обособено помещение за извършване на процесуално - следствени действия. Обявен е списък на дежурните адвокати от Адвокатска колегия – гр. Сливен.

От книгата за задържани лица стана ясно, че броят на задържаните от началото на годината е 584. Води се изискуемата документация. Медицинското обслужване на лицата се извършва от ЦСМП – гр. Сливен.

ПЪРВО РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. ВАРНА КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. ВАРНА

В деня на проверката имаше 1 задържано лице. От Книгата за задържани лица е видно, че от началото на годината са задържани 492 лица. Това районно управление обслужва Общинска полиция при Община Варна и сектор „Криминална полиция“ при ОДМВР – Варна.

Налични са 6 помещения за задържане, едно от които за непълнолетни. Всички помещения са с две легла, тип дървени нарове. Настилката е балатум. Осигурен е достъп до естествена светлина. Постелъчен инвентар се предоставя при задържане. На видно място е поставен Правилника за вътрешния ред в полицейското управление и актуален списък на дежурните адвокати към Адвокатска колегия – гр. Варна. Оповестен е и телефонът на Националното бюро за правна помощ.

ТРЕТО РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. ВАРНА КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. ВАРНА

В деня на посещението имаше две задържани лица, едно от които непълнолетно. От Книгата за задържани лица е видно, че от началото на годината броят на задържаните е 801.

Помещенията са оборудвани с по две легла, тип дървени нарове. Санитарният възел е в лошо състояние.

Предвид това НППМ препоръча на министъра на вътрешните работи да бъде извършен ремонт на санитарния възел в това място за 24-часово задържане.

С писмо с рег. № 365p000-48539/18.11.2021 г. от страна на МВР информират, че тази препоръка е изпълнена и е извършен необходимия ремонт.

При проверка на Книгата за задържани лица и в двете районни управления, екипът на НПМ констатира, че информацията относно извършения първичен преглед на задържаните не се попълва.

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ „ПОЛИЦИЯ“ – гр. ЛОВЕЧ КЪМ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ гр. ЛОВЕЧ

Това районно управление разполага с две идентични помещения за 24-часово задържане. Съобразно тяхната квадратура могат да бъдат настанени до 4 лица. Има и помещение за задържане на непълнолетни. Наличен е отделен санитарен възел с душ, предназначен за ползване само от задържаните. Осигурен е достъп до естествена светлина и вентилация. Помещенията са оборудвани с маса и две метални легла и при приемане се предоставя постелъчен инвентар.

В деня на проверката нямаше задържани. От книгата за задържани лица е видно, че от началото на годината броят им е 234.

На видно място е поставен Правилникът за вътрешния ред в районното управление. Има обявен списък на дежурните адвокати към Адвокатска колегия – Ловеч, както и телефон на Националното бюро за правна помощ.

Медицинското обслужване се извършва от назначение лекар в ОДМВР – Ловеч и ЦСМП – Ловеч.

РЕШЕНИЕ № 13 ОТ 05.10.2021 Г. НА КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На основание чл.150, ал.3 от Конституцията, омбудсманът на Република България се обърна с искане към Конституционния съд (КС) да бъде обявена за противоконституционна разпоредбата на чл. 64, ал.2, изр. второ от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК).

Съгласно чл.64, ал.2, изр. второ от НПК /в сила от 30.06.2021г./, явяването на обвиняемия пред съда се осигурява незабавно от прокурора, който при необходимост може да постанови задържане на обвиняемия до 72 часа за довеждането му пред съда. При обявено извънредно положение, военно положение, бедствие, епидемия, други форсмажорни обстоятелства или при изразено писмено съгласие на обвиняемия и неговия защитник, обвиняемият може да участва в делото и чрез видеоконференция, като в тези случаи самоличността му се удостоверява от началника на затвора или началника на ареста или от определен от тях служител.

Становището на омбудсмана е, че допълнителното изречение второ, което допуска дистанционно участие на обвиняемите при вземане на мярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство, е в противоречие на конституционно гарантираното право на защита на всеки гражданин, прогласено в чл.56 от Основния закон във връзка с правото на защита във всички стадии на процеса съгласно чл.122, както и на още две основни права на гражданите – правото на лицата да не бъдат подлагани на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение, гарантирано в чл.29, ал.1 от Конституцията, и правото на лична свобода и неприкосновеност, прогласено в чл.30, ал.1 от Конституцията.

Автоматичното и незабавно изправяне пред съд на задържаните по наказателно обвинение лица е важна процесуална гаранция за защита срещу незаконно и произволно задържане, но такава гаранция е и непосредственото възприемане от съда на обясненията на лицето в контекста на конституционното право на защита, което пък е процесуална гаранция за упражняване на всички основни права.

Не е достатъчно самоличността на обвиняемия да се удостовери от началника на затвора или началника на ареста или от определен от тях служител, за да бъде пълноценно реализирано правото му на защита при вземане на мярка за неотклонение, а е нужно присъственото му явяване. При използването на технически средства за осъществяване на видеоконференцията няма достатъчно гаранции за това кой още присъства на даването на обяснения и дали не се упражнява натиск или заплахата, които да дадат отражение на обясненията на обвиняемия.

При дистанционно изслушване не е гарантирано и основното право на обвиняемия, включващо се в правото на защита – да се запознае с доказателствата, събрани срещу него, и въз основа на които се иска задържането му под стража. В тази връзка видеоконференцията в оспорената хипотеза би могла да се отрази и на връзката между съда и защитника на обвиняемия при оценка на представените доказателства.

Омбудсманът се позова още на чл. 5, § 3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, на чл. 9, § 3 от Международния пакт за граждански и политически права и на практиката на Европейския съд по правата на човека и на Комитета по правата на човека

по тълкуването и прилагането им, като поддържа, че макар Конституцията да не упоменава изрично изискването задържаните по наказателно обвинение да бъдат незабавно изправени пред съд, то следва да бъде разглеждано като неизменна част от самото право на лична свобода и неприкосновеност, прогласено в чл. 30, ал. 1 от Конституцията.

Конституционните съдии подкрепиха мотивите на омбудсмана, че разпоредбата на чл.64, ал.1, изр. второ от НПК нарушава правото на защита на гражданите по чл.122 във вр. с чл.56 от Конституцията. Гарантираното с последната конституционна норма право на защита е всеобхватно. То намира специфични проявления в различните сфери на обществения живот и в частност в отделните правни отрасли.

Конституционният съд, развивайки своята практика, е достигнал до заключение, че конституционното право на защита може да се реализира в своята пълнота, само ако пътят до съда не е затворен, тъй като единствено състезателният публичен съдебен процес при равенство на спорещите страни в смисъла по чл. 121 от Конституцията може да осигури разкриването на истината и точното прилагане на закона.

Към тези трайно установени и последователно разгърнати в практиката на Конституционния съд положения относно правото на защита следва да се прибави и специфичното право на обвиняемия да бъде физически изправен пред съдия при първоначалното вземане на мярката за неотклонение задържане под стража.

Оспорената разпоредба на чл. 64, ал. 2, изр. второ НПК, представляваща ограничение на това право, позволява участието на обвиняемия в производството по чл. 64, ал. 3 НПК да се осъществи и чрез видеоконференция. Атакуваната норма ограничава правото на задържания до 72 часа обвиняем да се изправи физически пред съдията. Той участва лично в делото, но физически не се намира в съдебната зала, а в ареста или затвора, като изправянето му пред съдията е опосредено от видеоконферентна връзка.

В решението на Конституционния съд е аргументирана тезата, че правовата държава във формален смисъл е държавата на правната сигурност, което на свой ред предполага законите да са ясни, точни и непротиворечиви. Съгласно трайната практика на Конституционния съд нормотворчеството в правовата държава изисква законовите разпоредби да не създават взаимоищлючващи се правни положения, неразбираеми и неясни задължения, защото това сериозно би затруднило и възпрепятствало правоприлагането, респективно изпълнението на закона. Без яснота, точност и непротиворечивост законите губят своята регулаторна стойност, тъй като се създава опасност от нееднаквото им тълкуване и прилагане.

Оспореното от омбудсмана изречение второ на чл. 64, ал. 2 НПК в частта „при изразено писмено съгласие на обвиняемия и неговия защитник“ фактически дерогира същността на правото на лично явяване пред съд на обвиняемия, чието задържане се иска, въведено в националното законодателство в изпълнение на обвързващите по силата на Конституцията външни задължения на страната. Предвиденото изключение от общото правило не може да бъде оправдано в хипотезата на писмено дадено съгласие от обвиняемия и на неговия защитник за провеждане на видеоконференция като алтернатива на присъственото заседание, тъй като само непосредствените възприятия на съда могат да гарантират, че това съгласие не е дадено под физически или психически натиск, упражнен в специфичните условия на началното задържане.

С оглед гореизложеното Конституционният съд намира, че атакуваната от омбудсмана разпоредба противоречи на чл. 4, ал. 1, чл. 30, чл. 56 и чл. 122 от Конституцията, поради което следва да бъде обявена за противоконституционна.

Воден от тези съображения, Конституционния съд с Решение № 13 от 05.10.2021 г. обяви за противоконституционна разпоредбата на чл. 64, ал. 2, изречение второ от Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., посл. изм., ДВ, бр. 80 от 24.09.2021 г.).

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НА НПМ С МЕЖДУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И СТРУКТУРИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО

През 2021 г. омбудсманът като НПМ активно участва в Мрежата на националните превантивни механизми в Югоизточна Европа. Представители на НПМ участваха в срещите на членовете на мрежата.

Експерти от НПМ взеха участие и в следните срещи и онлайн дискусии:

- Уебинар на тема: „От мониторинг към отчетност за човешките права на границите: предизвикателства и добри практики“ (март 2021 г.);
- Уебинар на тема: „От реформата на затворите до тяхното премахване“ (април 2021 г.);
- Работна среща по проект: „Повишаване осведомеността на местните общности в областите със значително присъствие на ромско население по въпросите, свързани с убежище и миграция“ (май 2021 г.);
- Встъпителна конференция на европейските НПМ относно посещенията на местата за лишаване от свобода (юни 2021 г.);
- Уебинар на тема: „Път без изход. Продължаващата институционализация на децата с увреждания в България“ (юли 2021 г.);
- Първа среща на мрежата на НПМ в Югоизточна Европа с фокус върху посещенията на НПМ по време на пандемията на COVID-19, по отношение и на процеса на „преоткриване“ на институциите (юли 2021 г.)
- Участие в събитие по проект: „Оценка на реформата в местата за лишаване от свобода в България: Законодателство и практика след пилотното решение на ЕСПЧ „Нешков и други“ (септември 2021 г.);
- Втора среща на мрежата на НПМ в Югоизточна Европа с фокус техниките на интервюиране, с особено внимание върху провеждането на интервюта с уязвими лица (септември 2021 г.);
- Среща с представители на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) на Съвета на Европа (септември 2021 г.);
- Дискусия по повод закриването на проект „Ефективна правна помощ за бежанци и мигранти в България“ (октомври 2021 г.);
- Уебинар на тема: „Имиграционното задържане като крайна мярка“ (октомври 2021 г.);
- Работна среща на тема: „Проучване на мненията на служители в държавни институции за провеждане на обучения по права на човека“ (ноември 2021 г.);
- Онлайн конференция на тема: „Мониторинг на корупцията и преференциално третиране в местата за лишаване от свобода – перспектива на СРТ/НПМ“ (ноември 2021 г.).

През месец октомври 2021 г. в институцията на омбудсмана на Република България беше извършено посещение на Подкомитета против изтезанията към ООН. Членовете на делегацията се запознаха с екипа на НПМ и проследиха отблизо начина на извършване на проверките и наличните методологии. През 2021 г. продължава и ползотворното сътрудничество с водещите български правозащитни организации на гражданското общество.

ПРАВНА РАМКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА НПМ

ФАКУЛТАТИВЕН ПРОТОКОЛ КЪМ КОНВЕНЦИЯТА ПРОТИВ ИЗТЕЗАНИЯТА (ФПКПИ)

Факултативният протокол към Конвенцията против изтезанията е първият международен договор, който създава двойна система – международна и национална за предотвратяване на изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне. На международно ниво ФПКПИ създава Подкомитет за предотвратяване на изтезанията (Подкомитета), а на национално ниво протоколът изисква от държавата да създаде Национален превантивен механизъм (НПМ).

ФПКПИ установява три основни функции на Подкомитета. Първо, да посещава места, където лицата са или биха могли да бъдат задържани. Второ, да подпомага и консултира националните превантивни механизми и да отправя препоръки към държавите с оглед на засилване на капацитета и мандата на НПМ. И трето, да си сътрудничи със съответните органи на ООН, както и с международните, регионалните и националните институции или организации, които работят в областта на защита на всички лица, лишени от свобода.

Член 3 от ФПКПИ изисква държавите членки да „създадат, определят или поддържат на национално ниво един или няколко органи за предотвратяване на изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание“. Този или тези национални органи представляват НПМ.

Всяка държава, подписала ФПКПИ, трябва по свой собствен начин да определи своя НПМ. Някои държави са определили вече съществуващи органи да осъществяват мандата на НПМ, а в други държави са създадени нови органи, които да поемат тази роля.

За да функционира НПМ като независим орган, чл. 18 от ФПКПИ установява задължение за държавите да осигурят функционална и финансова независимост на превантивния механизъм, с което се гарантира, че НПМ може да функционира свободен от всякаква намеса от страна на държавата. Член 18 съдържа специфична препратка към Принципите, отнасящи се до статута и функционирането на националните институции за промотиране и защита на правата на човека („Парижки принципи“).

ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНА (ЗО)

Функцията на НПМ беше делегирана на омбудсмана на Република България с изменения и допълнения на Закона за омбудсмана, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 29 от 10 април 2012 г.

В закона беше създадена нова глава, в която са отразени изискванията на ФПКПИ:

„а“ Национален превантивен механизъм (нова – ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 11.05.2012 г.)

Чл. 28а. (нов – ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 11.05.2012 г.) (1) Правомощията на омбудсмана като Национален превантивен механизъм се отнасят за местата, където се намират лица, лишени от свобода, или където са задържани или настанени лица вследствие на акт или със съгласието на държавен орган, които места те не могат да напуснат по собствена воля, с цел защитата на такива лица от изтезание и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

(2) Омбудсманът има право:

1. на достъп без предизвестие по всяко време до всички места за задържане по ал. 1 и до техните съоръжения и обекти;

2. на достъп до цялата информация за броя на лицата, лишени от свобода, в местата за задържане по ал. 1, както и за броя на тези места и тяхното местонахождение;

3. да избира местата по ал. 1, които желае да посети, и лицата, с които желае да разговаря;

4. да провежда лични разговори без свидетели с лицата, лишени от свобода, лично или чрез преводач, ако е необходимо, както и с всяко друго лице, което според омбудсмана като Национален превантивен механизъм може да предостави съответната информация;

5. на достъп до цялата информация, отнасяща се до отнасянето с лицата по ал. 1 и до условията в местата за задържане;

6. да изисква информация от служителите на посещаваното място за задържане, с които да се провеждат беседи, както и да провежда лична беседа с всяко друго лице, което се намира на територията на проверявания обект;

7. да организира извършването на медицински прегледи на лицата с тяхно съгласие.

(3) Служителите и длъжностните лица в местата по ал. 1 са длъжни да оказват съдействие и да предоставят необходимата информация на омбудсмана.

Чл. 28б. (нов – ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 11.05.2012 г.) (1) Орган или длъжностно лице не може да нарежда, прилага, разрешава или допуска каквато и да е санкция по отношение на лице или организация за това, че са съобщили на омбудсмана като Национален превантивен механизъм информация, била тя вярна, или не, и нито едно такова лице или организация не могат да претърпят вреда заради това.

(2) Поверителна информация, събрана от омбудсмана като Национален превантивен механизъм, не може да бъде разгласявана. Лични данни могат да бъдат публикувани само след като лицето, за което се отнасят, е изразило изрично съгласие.

Чл. 28в. (нов – ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 11.05.2012 г.) Омбудсманът като Национален превантивен механизъм може със заповед да делегира изцяло или частично правомощията си по чл. 28 а на служители от неговата администрация.

Чл. 28г. (нов – ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 11.05.2012 г.) (1) След всяко посещение омбудсманът изготвя доклад, който може да съдържа препоръки и предложения с цел подобряване на условията в местата по чл. 28а, отношението към лицата, настанени там, както и с цел предотвратяване на изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

(2) Докладът се предоставя на съответния компетентен орган, който в едномесечен срок е длъжен да уведоми омбудсмана за предприетите действия по изпълнение на препоръките.

(3) Омбудсманът публикува и ежегодни доклади, свързани с дейността му като Национален превантивен механизъм, при спазване на изискването на чл. 28б, ал. 2.

Чл. 28д. (нов – ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 11.05.2012 г.) Омбудсманът като Национален превантивен механизъм осъществява сътрудничество със съответните органи и механизми на Организацията на обединените нации, сдружения на граждани, както и с международни, регионални и национални организации, чийто предмет на дейност включва осигуряване защита на лица от изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

С изменения в Закона за чужденците в Република България (ДВ, бр. 23 от 2013 г.) за омбудсмана възникна задължение за извършване на наблюдение върху налаганите спрямо чужденци принудителни административни мерки, а именно:

1. принудително отвеждане до границата на Република България;
2. експулсиране.

Тази законодателна промяна беше продиктувана от изискванията на Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета на ЕС.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АКСУ – Агенция за качество на социалните услуги
АСП – Агенция за социално подпомагане
ГДИН – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“
ДАБ – Държавна агенция за бежанците
ДМСГД – Дом за медико-социални грижи за деца
ДПБ – Държавна психиатрична болница
ДФФЗД – Държавно предприятие „Фонд затворно дело“
ДСП – Дирекция „Социално подпомагане“
ЕСПЧ – Европейски съд по правата на човека
ЗИНЗС – Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража
ЗО – Закон за омбудсмана
ЗОЗТ – Затворническо общежитие от закрит тип
ЗООТ – Затворническо общежитие от открит тип
ЗСП – Закон за социално подпомагане
КПИ – Комитет за предотвратяване на изтезанията
МВР – Министерство на вътрешните работи
МЗ – Министерство на здравеопазването
МП – Министерство на правосъдието
МС – Министерски съвет
МЦ – Медицински център
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
НПМ – Национален превантивен механизъм
ППЗИНЗС – Правилник за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража
РЗИ – Регионална здравна инспекция
РПЦ – Регистрационно-приемателен център
РУП – Районно управление „Полиция“
СБАЛЛС – Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода
СДВНЧ – Специализиран дом за временно настаняване на чужденци
СДВР – Социални дейности и възпитателна работа (затвори)
СПИ – Социално-педагогически интернат
ФПКПИ – Факултативен протокол към Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание
ЦНСТДБУ – Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания
ЦНСТДМУ – Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦПЗ – Център за психично здраве

ОБЩА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОМБУДСМАНА КАТО НПМ ПРЕЗ 2021 г.

ПЛАНИРАНИ И НЕПЛАНИРАНИ ПРОВЕРКИ 2021 г.					
№	Дата	Наименование на посетената институция	Брой лица обхванати от НПМ		
			Разрешен капацитет	Реално настанени лица	% населеност
МП					
1.	13.04.2021 г.	Затвор – гр. Враца	336	245	72,91
2.	13.04.2021 г.	ПДНМ – гр. Враца	32	28	87,50
3.	14.04.2021 г.	Арест – гр. Враца	60	27	45,00
4.	15.04.2021 г.	ЗОЗТ „Бойчиновци“	100	70	70,00
5.	15.04.2021 г.	ЗООТ „Враца“	-	80	-
6.	11.05.2021 г.	Затвор – гр. Пазарджик	335	-	-
7.	13.05.2021 г.	Арест – гр. Пазарджик	35	14	40,00
8.	13.05.2021 г.	ЗООТ „Пазарджик“	60	72	120,00
9.	13.07.2021 г.	Затвор – гр. Бургас	371	234	63,07
10.	13.07.2021 г.	Арест – гр. Бургас	36	50	138,88
11.	13.07.2021 г.	ЗООТ „Строител“	72	72	100
12.	14.07.2021 г.	ЗОЗТ „Дебелт“	450	289	64,22
13.	14.07.2021 г.	ЗООТ „Дебелт I“	-	74	-
14.	15.07.2021 г.	ЗООТ „Житарово“	72	86	119,44
15.	15.07.2021 г.	Затвор – гр. Сливен	341	111	32,55
16.	15.07.2021 г.	ПДНД – гр. Сливен	31	1	3,22
17.	15.07.2021 г.	ЗООТ „Сливен“	-	47	-
18.	16.07.2021 г.	Арест – гр. Сливен	-	24	-
19.	16.07.2021 г.	ЗООТ „Рамануша“	44	32	72,72
20.	03.08.2021 г.	Затвор – гр. Варна	-	236	-
21.	03.08.2021 г.	ЗООТ „Варна“	80	59	73,75
22.	03.08.2021 г.	Арест – гр. Варна	59	24	40,67
23.	04.08.2021 г.	ЗООТ „Разделна“	147	130	88,43
24.	04.08.2021 г.	ЗОЗТ „Разделна I“	180	87	48,33
25.	19.10.2021 г.	ЗОЗТ „Кремиковци“	364	279	76,64
26.	20.10.2021 г.	ЗООТ „Казичене“	420	251	59,76
27.	21.10.2021 г.	Затвор – гр. София	670	520	77,61
28.	14.12.2021 г.	ЗОЗТ „Атлант“	217	145	66,82
29.	15.12.2021 г.	Затвор – гр. Ловеч	230	241	104,78
30.	15.12.2021 г.	Арест – гр. Ловеч	24	11	45,83
31.	15.12.2021 г.	ЗООТ „Полигона“	110	75	68,18
ОБЩО МП				3614	
МВР					
32.	12.04.2021 г.	РУП – гр. Враца	10	2	20,00

33.	16.04.2021 г.	РУП – гр. Мездра	-	-	-
34.	10.05.2021 г.	РУП – гр. Пазарджик	4	-	-
35.	14.07.2021 г.	05 РУП – гр. Бургас	10	-	-
36.	16.07.2021 г.	РУП – гр. Сливен	10	-	-
37.	02.08.2021 г.	03 РУП – гр. Варна	-	3	-
38.	02.08.2021 г.	01 РУП – гр. Варна	12	1	8,33
39.	14.09.2021 г.	СДВНЧ – гр. София	400	399	99,75
40.	05.10.2021 г.	ЦНЧ – гр. Елхово	175	240	72,91
41.	07.10.2021 г.	СДВНЧ – гр. Любимец	478	600	79,66
42.	13.12.2021 г.	РУП – гр. Ловеч	5	-	-
ОБЩО МВП				1245	
ДАБ - МС					
43.	11.08.2021 г.	РПЦ – кв. Военна рампа, гр. София (Сигурна зона за непридружени деца)	100	221	221,00
44.	07.10.2021 г.	ТЦ – с. Пъстрогор	151	300	50,33
45.	08.10.2021	г.РПЦ – гр. Харманли	1055	2710	38,92
ОБЩО ДАБ – МС				3231	
МТСП					
46.	17.05.2021 г.	Дом за пълнолетни лица с деменция – с. Бистрилица, община Берковица	55	46	83,63
47.	18.05.2021 г.	Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Лом	35	37	100,00
48.	19.05.2021 г.	Дом за пълнолетни лица с деменция – с. Добри Дол, община Лом	50	50	100,00
49.	20.05.2021 г.	Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства - с. Воднянци, община Димово	8	8	100,00
50.	21.05.2021 г.	Защитено жилище за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Монтана	9	9	100,00
51.	29.06.2021 г.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания – гр. Мездра	14	14	100,00
52.	16.08.2021 г.	Центрове за настаняване от семеен тип за деца с увреждания 1, 2, 3 и 4 – гр. Добрич	56	49	87,5

53.	17.08.2021 г.	Центрове за настаняване от семеен тип за деца без увреждания 1, 2, и 3 – гр. Добрич	45	26	57,77
54.	15.11.2021 г.	Дом за пълнолетни лица с деменция „Св. Мина“, с. Падеш, община Благоевград	50	38	76,00
55.	24.11.2021 г.	Дом за възрастни хора – с. Рояк	(пожар на 22.11.2021 г.)	49	
ОБЩО МТСП				326	
МЗ					
56.	11.05.2021	Държавна психиатрична болница – гр. Пазарджик	90	86	95,50
57.	12.07.2021 г.	Държавна психиатрична болница – гр. Бяла	80	69	86,00
58.	13.07.2020 г.	Държавна психиатрична болница – с. Царев брод	118	80	67,70
59.	14.07.2021 г.	Държавна психиатрична болница – с. Церова кория	140	108	77,14
60.	15.07.2021 г.	Център за психично здраве – гр. Велико Търново	270	198	73,33
61.	18.08.2021 г.	Дом за медико-социални грижи за деца – гр. Варна	100	45	45
ОБЩО МЗ				541	
МОН					
62.	15.01.2021 г.	ВУИ – гр. Ракитово	160	60	37,50
63.	18.01.2021 г.	ВУИ – с. Подем	35	10	28,57
ОБЩО МОН				70	
ОБЩО ОБХВАНАТИ ЛИЦА ОТ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ				9182	

ИЗВЪНРЕДНИ ПРОВЕРКИ

№	Дата	Наименование на посетената институция	Тип проверка: по жалба или по самосезиране
1.	29.06.2021 г.	Център за настаняване от семеен тип – гр. Мездра	Самосезиране
2.	11.11.2021 г.	Дом за пълнолетни лица с деменция „Св. Мина“ - с. Падеш, община Благоевград	Самосезиране по жалба
3.	23.11.2021 г.	Дом за стари хора „Топъл дом“ – с. Рояк, обл. Варна	Самосезиране

Препоръки и резултати

Информация за извършените през 2021 г. проверки от омбудсмана на Република България като Национален превантивен механизъм, в съответствие с Факултативния протокол към Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Дата на извършване на проверката	Проверяван обект	Доклад до/дата	Препоръки	Становища на компетентните органи и предприети действия
12.04. – 16.04.2021 г.	1. Затвор – гр. Враца; 2. Поправителен дом за непълнолетни момчета към затвора гр. Враца; 3. ЗООТ „Враца“; 4. ЗОЗТ „Бойчиновци“; 5. Арест - гр. Враца 6. РУП-гр. Враца; 7. РУП-гр. Мездра	1. МП; 2. МВР; 3. ГД „ИН“; 4. ДП „ФЗД“; 5. Затвор – гр. Враца Изх. № 0407-51/ 23.06.2021 г.	1. По отношение на материално-битовите условия: 1.1 МП да предостави информация какви действия са предприети и/или ще бъдат предприети за ускоряване на процедурата по изграждане на ново общежитие от открит тип и преместването на лицата от ЗООТ „Враца“, които в момента изтърпяват наказанието си на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“; 1.2 МВР да отпусне финансови средства за ремонт на помещенията за 24 – часово задържане в РУП – гр. Мездра; 2. По отношение на мерките за закрила: 2.1. Затвор - гр. Враца да вземе мерки за предотвратяване на	1. МВР - вх. № 0407-51/04.08.2021 г.: - по пр. 1.2: „в помещенията за настаняване на задържани лица в РУ Враца и РУ Мездра Ви уведомяваме, че в края на 2020 г. е извършен ремонт на покрива на помещенията за настаняване на задържани лица, находящи се в РУ Мездра, като течовете са отстранени. След изсъхването на стените и таваните е предвидено през месец август 2021 г. да се извърши ремонт (шпакловане и боядисване на стени и тавани), като финансовите средства са осигурени от тещуцата издръжка на ОДМВР Враца.“; - по пр. 6.1: „Във връзка с отправената препоръка за увеличаване на щата в РУ Мездра, Ви уведомяваме, че за осъществяване на денонощна охрана на помещенията за настаняване на задържани лица на РУ Мездра е необходимо да бъде обособен отделен пост, като за целта са необходими минимум шест служители. На този етап откриването на такъв пост е нецелесъобразно, тъй като в помещенията няма постоянно задържани лица. Охраната на

			<p>контакта между задържаните лица в ареста и учащите лишени от свобода в СУ „Мито Орозов“ към затвора – гр. Враца;</p> <p>3. По отношение на режим и спорт:</p> <p>3.1. Съобразно чл. 190, ал. 2 от ЗИНЗС, да увеличи престоя на открито над минималните два часа през летния сезон, като се оборудват подходящи пейки и навеси за занимания на открито в Поправителния дом за непълнолетни младежи;</p> <p>3.2. Да вземе необходимите мерки за спазване разпоредбата на чл. 71а от ППЗИНЗС в ЗООТ „Враца“, намиращо се на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“.</p> <p>4. По отношение на трудовата заетост:</p> <p>4.1. ДП „ФЗД“ да предприеме необходимите действия за събаряне на неизползваемия сграден фонд, като бъдат набелязани мерки за развитие на трудовата дейност след консултация с ръководството на затвора – гр. Враца и ЗОЗТ „Бойчиновци“</p>	<p>помещенията за настаняване на задържани лица в РУ Мездра се осъществява от служителите, работещи по направление „Патрулно-постова дейност“ и дежурния служител по управление“.</p> <p>2. ГД „ИН“ – вх. № 0407-51/15.07.2021 г.</p> <p>- по пр. 1.1: „Към настоящия момент от страна на Министерство на правосъдието са предприети мерки за изграждане на ново общежитие от открит тип и преместването на лицата от ЗООТ „Враца“, които в момента изтърпяват наказанието си на територията на ЗОЗТ „Бойчиновци“, като е открита процедура за избор на изпълнител на смяна на предназначението и оборудване на общежитие от открит тип в бивша сграда на служба метеорология и стандартизация в гр. Враца.“;</p> <p>- по пр. 2.1: „В арест Враца на прозорците на спалните помещения са поставени мрежи с по-малки по диаметър отвори, с цел недопускане на предаване на предмети между лица от различни категории. Извършен е допълнителен инструктаж на служителите от надзорно-охранителния състав да не се допуска по никакъв повод контакт между задържани лица от ареста и лишени от свобода от училището към затвора гр. Враца, както при конвоиране, така и при провеждане на престой на открито.“;</p> <p>- по пр. 3.1: „Утвърден е от началника на затвора гр. Враца график за провеждане на престой на открито сутрин 1 час и 30 минути и след обед 1 час и 30 минути или общо 3 часа за всички непълнолетни младежи. На мястото за престой на</p>
--	--	--	--	--

			<p>5. По отношение на медицинското обслужване:</p> <p>5.1. ГД „ИН“ при необходимост да разшири списъка на хранителни продукти в лавките, да се продават само разрешените продукти и да се осъществява системен здравен контрол на обектите;</p> <p>5.2. ГД „ИН“ да осигури оказването на методична помощ по организацията на медицинското обслужване в затвора Враца и лишените от свобода в ЗООТ „Враца“ да се обслужват от ОПЛ на ЗОЗТ „Бойчиновци“</p> <p>6. По отношение на администрацията на РУП Мездра, административният капацитет и техническото обезпечение:</p> <p>6.1. Да бъде увеличен щата на РУП Мездра.</p>	<p>открито е изградена беседка за ползване от лицата настанени в ПДНМ.“;</p> <p>- по пр. 3.2: „Територията на ЗООТ „Враца“ е третия етаж, намиращ се в сградата на ЗОЗТ „Бойчиновци“, като всички лишени от свобода от категорията открит тип се придвижват свободно на етажа. При извеждане за мероприятия, като пазаруване от лавка, провеждане на престой на открито или други, се съпровождат от служители с цел недопускане на контакт с лишени от свобода от категорията закрит тип, намиращи на втория етаж в сградата на ЗОЗТ „Бойчиновци“;</p> <p>- по пр. 5.1: „ГДИН ще разгледа направеното предложение относно разширяване на списъка на хранителните продукти в лавките.</p> <p>Ще бъдат взети под внимание предпочитанията на лишените от свобода и ще бъдат обсъдени всички възможни варианти касаещи асортимента на затворническите магазини, които са регистрирани като обект на търговия на дребно с храни, съгласно категоризацията в ал. 1, т. 12 от Допълнителните разпоредби от Закона за храните.“;</p> <p>- по пр. 5.2: „Сектор „Медицинско омбужване в местата за лишаване от свобода“ (МОМЛС) всекидневно оказва методична помощ и дава необходимите указания по всички текущи проблеми на лечебните заведения, свързани с осигуряването на извънболнична и болнична помощ на лишените от свобода/задържаните под стража.</p> <p>За подобряване на организацията на медицинското обслужване периодично и</p>
--	--	--	---	--

				<p>регулярно напомня на медицинските специалисти да спазват нормативните разпоредби (окръжно писмо рег. № 6870/08.07.2021 г. на главния директор на ГДИН до всички затвори).</p> <p>През месец май 2021 г. в затвора гр. Враца, ЗО „Бойчиновци“ и Поправителен дом е извършена проверка на място на дейността на медицинските специалисти от Медицинския център при затвора гр. Враца.</p> <p>Във връзка с констатирани пропуски са дадени препоръки, които са взети под внимание и са предприети действия по отстраняването им.“</p>
10.05. – 14.05.2021 г.	<p>1. Затвор – гр. Пазарджик;</p> <p>2. ЗООТ „Пазарджик“;</p> <p>3. ЗООТ „Средна гора“;</p> <p>4. Арест – Пазарджик;</p> <p>5. РУП – гр. Пазарджик</p>	<p>1. МП;</p> <p>2. МВР;</p> <p>3. Затвор – гр. Пазарджик</p> <p>Изх. № 0407-60/01.12.2021 г.</p>	<p>1. По отношение на материално-битовите условия:</p> <p>1.1 МП – да бъдат отпуснати средства за извършване на цялостен ремонт на ЗООТ „Пазарджик“;</p> <p>1.2. МВР – да бъдат изградени нови помещения за 24-часово задържане към ОДМВР-Пазарджик;</p> <p>1.3 Затвора-гр. Пазарджик – да бъде извършен цялостен ремонт на кухнята на затвора.</p>	<p>1. ГД „ИН“ – вх. № № 0407-60/06.01.2022 г.</p> <p>- по пр. 1.1: „За затворническо общежитие „Пазарджик“ се предвижда да се извършат следните дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - външно саниране на сградата на общежитието; - довършване на вътрешния ремонт на спалните помещения в общежитието; - подмяна на канализацията и отоплителната инсталация; - разширяване на капацитета на общежитието, чрез преоборудване на вещевите складове в спални помещения.“; <p>- по пр. 1.2.: „При утвърждаване на бюджета на ГДИН за 2022 г. и определяне на приоритетните ремонтни дейности в местата за лишаване от свобода, по възможност ще бъдат осигурени средства за ремонт на целия сутерен на корпуса</p>

				<p>на затвора гр. Пазарджик, което включва следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основно реновиране на кухненския блок; - подмяна на оборудването; - ремонт на прилежащите и обслужващи кухненския блок помещения; - ремонт на помещения ползвани за складове; - ремонт на столовата на лишените от свобода.“ <p>2. Затвор – гр. Пазарджик – вх. № 0407-60/22.12.2021 г.</p> <p>- по пр. 1.3: „Проблемът е в осигуряване на необходимото финансиране, защото заявките до ГДИН са много, а средствата ограничени.“</p>
12.07. – 16.07.2021 г.	<p>1. Затвор – гр. Бургас;</p> <p>2. ЗООТ „Строител“;</p> <p>3. ЗООТ „Житарово“;</p> <p>4. ЗОЗТ „Дебелт“;</p> <p>5. ЗООТ „Дебелт 1“;</p> <p>6. Арест – Бургас;</p> <p>7. Затвор – гр. Сливен;</p> <p>8. ЗООТ „Сливен“;</p> <p>9. ЗООТ „Рамануша“;</p>	<p>1. МП;</p> <p>2. МВР;</p> <p>3. ГД „ИН“;</p> <p>4. Затвор – гр. Бургас;</p> <p>5. Затвор – гр. Сливен</p> <p>Изх. № 0407-60/01.12.2021 г.</p>	<p>1. По отношение на материално-битовите условия:</p> <p>1.1 МП да реконструира ЗООТ „Житарово“ с оглед привеждането му в съответствие с европейските изисквания, касаещи местата за лишаване от свобода;</p> <p>1.2 МП да предостави информация за хода на предвидените строителни дейности в ЗООТ „Строител“;</p> <p>1.3 МП – да бъде извършен ремонт на помещенията в Арест – гр. Бургас;</p> <p>1.4 МВР да осигури възможност за предоставяне на дневна светлина в помещенията за 24-</p>	<p>1. ГД „ИН“ – вх. № 0407-56/23.11.2021 г.:</p> <p>- по пр. 1.1: „През 2021 г. по заявка са доставени строителни материали на ЗО „Житарово“ и са извършени частични ремонти, които ще продължат и през 2022 г.“;</p> <p>- по пр. 1.2: „По отношение на ЗО „Строител“ е предвидено изграждането на изцяло ново общежитие чрез финансиране по Норвежкия финансов механизъм, в момента е на етап изготвена документация за СМР и през 2022 г. предстои сключване на договор с изпълнител.“;</p> <p>- по пр. 1.3: „Предвиждаме през 2022 г. да продължим с ремонтните дейности в Арест Бургас, както и да увеличим броя на помещенията за настаняване на задържани лица чрез реорганизация на разположението на отделни зони на първия етаж от корпуса на затвора.“;</p>

	<p>10. Арест – гр. Сливен; 11. 05 РУП- гр. Бургас; 12. РУП- гр. Сливен.</p>		<p>часово задържане в 05 РУП – гр. Бургас; 1.5 ГД „ИН“ да разгледа възможността и да бъдат отпуснати средства за изграждане на нова отоплителна система в ЗООТ „Рамануша“, както и да бъде извършен ремонт на санитарните възли в това затворническо общежитие; 1.6. ГД „ИН“ да предприеме действия за закупуване на нови дюшеци за лишените от свобода в затворите и затворническите общежития; 1.7 ГД „ИН“ – в личния пакет за лишените от свобода в затвора-гр. Сливен, който се отпуска по утвърден списък за затвора да бъде включен шампоан за коса, вместо сапун; 1.8 Затвор-гр. Бургас – да бъде извършен ремонт на обособените помещения за настаняване на лица, идващи по делегация и изолирани по чл. 60 от ЗИНЗС, намиращи се на третия етаж на затвора; 1.9 Затвор-гр. Сливен – да бъде разпространена във всички коридори на затвора информация относно Националното бюро за</p>	<p>- по пр. 1.5: „Ще бъде изготвено мотивирано предложение за проектиране и изграждане на отоплителна инсталация на територията на ЗО „Рамануша“, което ще бъде изпратено за одобрение на УС на ДП „ФЗД“. Във връзка с препоръката за извършване на ремонт на санитарните възли в ЗО „Рамануша“, екипът на затвора гр. Сливен отново ще изготви мотивирано предложение, съгласно Вътрешните правила за управление на цикъла на обществените поръчки в ГД „ИН“ и териториалните ѝ служби, в годишния график за възлагане на обществени поръчки на ГДИН да се включи основен ремонт и обособяване на санитарни възли в жилищните помещения в ЗО „Рамануша“; - по пр. 1.7: „...администрацията на затвора гр. Сливен предоставя на всички лишени от свобода ежемесечно безплатни хигиенни материали, съгласно Таблица № 6, утвърдена със Заповед № Л-1811/21.04.2020 г. на главния директор на ГДИН. На лиш. от свобода се предоставят безплатно – тоалетен сапун за пране, прах за пране, препарат за миене, дамски превръзки. Лишените от свобода имат възможност да си осигурят с лични средства всички необходими допълнителни хигиенни материали от затворническия магазин. За лишени от свобода, които не разполагат с лични средства е утвърдена процедура и същите са включени в списък на социално слаби (не получават финансова подкрепа от близки и не работят, като за тях е предвиден допълнителен</p>
--	---	--	--	--

			<p>правна помощ и начинът за връзка със същото;</p> <p>1.10 Затвор – гр. Сливен – иззетите лични олекотени завивки на лишените от свобода да бъдат заменени с нови;</p> <p>1.11 Затвор – гр. Сливен – да бъде извършен ремонт на санитарния възел в Цеха за направа на венци;</p> <p>1.12 Затвор – гр. Сливен – да бъде извършен ремонт на санитарните възли в ЗООТ „Сливен“;</p> <p>1.13 Затвор – гр. Сливен – във връзка с високите температури през летния сезон да се правят гъвкави графици за работа на лишените от свобода;</p> <p>1.14 Затвор – гр. Сливен – да се увеличат часовете за ползване на топла вода, да се увеличи времето за ползване на електрически ток вечер, за ползване на лични вентилатори от лишените от свобода.</p> <p>2. По отношение на режим и спорт:</p> <p>2.1 МП да вземе мерки в най-кратък срок, за спазване на разпоредбата на чл. 71а от ППЗИНЗС по отношение на лицата настанени в ЗООТ „Дебелт 1.“</p>	<p>пакет за допълване на хигиенните потребности и процедура за тяхното материално обезпечаване. Допълнителният пакет за социално слаби включва: четка за зъби, паста за зъби, душ гел, шампоан и тоалетна харктия.“;</p> <p>- по пр. 1.8: „...извършени частични ремонти и са отстранени съществуващите повреди и дефекти. Затвор Бургас се затруднява с приключване на ремонтите поради липса на квалифицирана работна ръка и изтичане на централен договор за доставка на строителни материали. Към настоящия момент протича нова процедура по реда на ЗОП за доставка на строителни материали за териториалните служби към ГДИН. Предвиждаме през 2022 г., поетапно да се извършат частични ремонти и на останалите помещения в корпуса на Затвор Бургас, като съевременно се отстранят и междуременно възникналите проблеми.“</p> <p>- по пр. 1.9: „периодично информацията за контакт с Национален телефон за правна помощ се поставя на информационните табла в затворническите групи, но лицата умишлено повреждат хартиения носител“ „...Към момента същият е ламиниран с цел затрудняване увреждането му.“;</p> <p>- по пр. 1.10: „по отношение на личните олекотени завивки на лишени от свобода, администрацията на затвора не е предприемала действия и не би могла да се разпорежда с тях, тъй като са разрешена вещ и лицата могат да ги ползват, като същите могат да бъдат закупвани и от затворническа лавка по установения ред.“</p>
--	--	--	--	--

			<p>3. По отношение на администрацията на местата за лишаване от свобода, административният капацитет и техническото обезпечение:</p> <p>3.1 ГД „ИН“ да осигури възможност за посещаване на курсове за поддържане на квалификацията на медицинските специалисти в системата;</p> <p>3.2 Затвор-гр. Бургас да назначи лекар за МЦ;</p> <p>3.3 Затвор-гр. Бургас да следи за стриктното изпълнение на издаваните заповеди.</p> <p>4. По отношение на медицинското обслужване:</p> <p>4.1 Затвор – гр. Бургас – напомня се, че съгласно Наредба № 2 от 22 март 2010 г. за условията и реда за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода, чл. 12, ал. 4, Диспансеризацията на хронично болните се извършва по ред, определен от министъра на здравеопазването.</p>	<p>„По отношение на олекотени завивки, предоставени за ползване от лишени от свобода са предприети действия, свързани с тяхната подмяна, предвид високата им степен на амортизация и с цел по-добра хигиена.“</p> <p>„Затворът гр. Сливен разполага с достатъчен брой нови одеяла на склад, чиято функция е същата като олекотените завивки. На всички лишени от свобода се предоставят за ползване съгласно чл. 84, ал. 2, т. 3 от ЗИНЗС...“;</p> <p>- по пр. 1.11: „ръководството на териториалната служба на ДП „ФЗД“ поделение Сливен е предприело действия по закупуване на материали за извършване на основен ремонт на санитарните възли в „Цех за направа на венци“. Предвид не големия обем от дейности се предвижда ремонтът да бъде извършен от строителната бригада, която извършва поддръжката на затвора.“</p> <p>- по пр. 1.12: „През периода 2016г. – 2021 г., екипът и ръководството на затвора гр. Сливен ежегодно е предлагал за нуждите на затвора за жени в годишния график за възлагане на обществени поръчки на ГДИН да бъде включен ремонт, подмяна на ВиК инсталацията и обособяване на санитарни възли в спалните помещения на затвора в корпуси – 3, 4 и 5, за които има изготвен технически проект и проектно-сметна документация...“;</p> <p>- по пр. 1.13: „В работните обекти към ДП „ФЗД“ под. Сливен е установена практика за прилагане на гъвкаво работно време при установени трайно високи външни температури. Решенията за</p>
--	--	--	--	--

				<p>предприемане на гъвкаво работно време през летните месеци се вземат ежегодно от представители на Медицински център към Затвора след замерване на температурата в работните помещения, иницирано от експерт стопанска дейност към ДП „ФЗД“ и съгласно наредба РД-07-03/18.07.2014 г. на МТСП и МЗ. През м. юли във връзка с установените завишени температури, отразени в докладна записка № 12-877-66/29.07.21 г. на експерт стопанска дейност бе издадена заповед № 359/29.07.2021г. на началника на затвора и ръководител на ТП на ДП ФЗД /преди посещението на екипа на Омбудсмана/, с която бе въведен 5-часов работен ден за работещите в обектите на ТП на ДП „ФЗД“ Сливен с начален час на работното време 06:40 ч и краен час на работното време 11:40ч.“</p> <p>- по пр. 1.14: „Технически е невъзможно подаване на топла вода целодневно, т.к. се ползва оптималния капацитет на бойлерите и технологичното време за подгряване на това количество вода е около 3-4 часа. Според данните от изготвен анализ на разходите в затвора гр. Сливен, средният разход за вода на един лишен от свобода за месец е около 16,4 мЗ. Съгласно чл. 151, ал. 1, т. 4 на лишените от свобода се осигуряват условия за къпане по възможност всеки ден, но най-малко два пъти седмично.</p> <p>Предвид гореизложеното, администрацията на затвора гр. Сливен, съобразявайки се със законово установените норми и капацитета на наличните ресурси е създала максимално</p>
--	--	--	--	--

				<p>възможни условия за поддържане на хигиената на лишените от свобода и подаване на топла вода.“</p> <p>„Увеличаване времето за ползване на електрозахранване вечер ще противоречи на основното право на лицата визирано в чл. 84, ал. 1, т. 2 ЗИНЗС – осигуряване на непрекъснато време за сън не по-малко от 8 часа на денонощие, като правилото е обвързано с чл. 153, ал. 1 от ППЗИНЗС – на лишените от свобода се осигурява гледане на телевизионни и видеопрограми до 22.00 ч., а с разрешение на началника на затвора и до по-късно, както и с дневния режим на лишените от свобода и задържани лица. След 22 ч. остава дежурно осветление в коридорите и жилищните помещения на лишените от свобода.“</p> <p>„В затвора гр. Сливен не е ограничено правото за ползване на лични вентилатори от лишени от свобода, тъй като същите са част от списъка на разрешените вещи.“</p> <p>- по пр. 2.1: „В ЗО „Дебелт 1“ открит тип, са взети необходимите мерки за спазване на разпоредбата на чл. 71а от ППЗИНЗС. Същевременно се работи по усвояването на корпус „С“ в ЗО „Дебелт“, където да бъдат настанени л. св. от открит тип при спазване на всички законови норми.“;</p> <p>- по пр. 3.1: /няма конкретна информация/.</p> <p>2. Затвор - гр. Бургас – вх. № 0407-56/17.11.2021 г.</p>
--	--	--	--	--

				<p>- по пр. 1.1: „Дадени са конкретни указания на ръководството на ЗО „Житарово“ за стриктно изпълнение на издаваните заповеди и по конкретно моя заповед № 350/04.06.2021 г. разрешаваща при ползване на престой на открито да се ползва подходящо лятно облекло с къси панталони и къси ръкави.“;</p> <p>- по пр. 1.2: „Във връзка със ЗО „Строител“ е предвидено изграждането на изцяло ново общежитие чрез финансиране на Норвежкия финансов механизъм, в момента е на етап одобрение на изготвените строителни планове и документация, като очакваме да започнат строителни дейности през 2022 г.“;</p> <p>- по пр. 1.3: „Предвиждаме през 2022 г., да продължим с ремонтните дейности в Арест Бургас“;</p> <p>- по пр. 1.6: „Подали сме заявка към ГДИН за ОП през 2022 г., за закупуване и доставка на дюшеци и възглавници.“;</p> <p>- по пр. 1.8: „...както и да увеличим броя на помещенията за настаняване на задържани лица чрез реорганизация на разположението на отделни зони на първия етаж от корпуса на затвора“;</p> <p>- по пр. 2.1: „В ЗО „Дебелт 1“ открит тип, са взети необходимите мерки за спазване на разпоредбата на чл. 71а от ППЗИНЗС. Същевременно се работи по усвояването на корпус С в ЗО „Дебелт“ където да бъдат настанени л. св. от открит тип при спазването на всички законови норми.“;</p>
--	--	--	--	--

				<p>- по пр. 3.2: /няма конкретна информация/;</p> <p>- по пр. 3.3: /няма конкретна информация/;</p> <p>- по пр. 4.1: /няма конкретна информация/.</p>
02.08.- 05.08.2021 г.	<p>1. Затвор – гр. Варна;</p> <p>2. ЗООТ „Варна“;</p> <p>3. ЗООТ „Разделна“;</p> <p>4. ЗОЗТ „Разделна Г“;</p> <p>5. Арест – Варна;</p> <p>6. 01 РУП-гр. Варна;</p> <p>7. 03 РУП-гр. Варна</p>	<p>1. МП;</p> <p>2. МВР;</p> <p>3. ГД „ИН“;</p> <p>4. Затвор – гр. Варна</p> <p>Изх. № 0407-55/19.10.2021г.</p>	<p>1. По отношение на материално-битовите условия:</p> <p>1.1 МП да разшири списъка на разрешените вещи, като бъде допуснато закупуването и използването на препарати за борба с хлебарки и дървеници от лишените от свобода;</p> <p>1.2 МП да премести Арест-гр. Варна на територията на Затвора-гр. Варна;</p> <p>1.3 МВР – да бъде извършен ремонт на санитарния възел на 03 РУП-гр. Варна;</p> <p>1.4 ГД „ИН“ да предостави информация относно взетите мерки за отстраняване на системния и задълбочаващ се проблем с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода;</p> <p>1.5 ГД „ИН“ да разгледа възможността за осигуряване на финансиране през следващата година за изграждане на водопроводна мрежа и присъединяване на ЗО „Разделна“ към „ВиК“ – гр. Варна;</p>	<p>1. МВР – вх. № 0407-55/22.11.2021 г.</p> <p>- по пр. 1.3: „Уведомяваме Ви, че служители от ОД на МВР извършиха оглед на място на санитарния възел. В резултат на предприетите действия е отремнтиран моноблока и е подменен смесителя за топла и студена вода с нов.“</p> <p>2. ГД „ИН“ – вх. № 0407-55/11.11.2021 г.:</p> <p>- по пр. 1.1: „препаратите са биоциди и дейностите по дезинфекция, дезинсекция и дератизация се извършват само от лица, притежаващи необходимата квалификация, съгласно изискванията на Наредба № 1 от 5 януари 2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации“;</p> <p>- по пр. 1.2: „Капацитетът и възможностите на сградата на затвора гр. Варна не позволяват да бъдат обособени арестни помещения, в които да бъде преместен арест Варна.“</p> <p>- по пр. 1.4: „Обработките по дезинсекция и дератизация в /ДД/ в териториалните служби на ГДИН през 2021 г. са извършвани съгласно сключен договор № 650/20.01.2021 г. с фирма ДЗЗД „ФАВОРИТ МЕНИДЖМЪНТ“ за извършване на дезинсекция и дератизация в сградите на ГД „Изпълнение на наказанията“ и териториалните й служби.</p>

			<p>1.6 Затвор-гр. Варна да извърши цялостен ремонт на помещенията и подмяна на електроуредите в Медицинския център на затвора;</p> <p>1.7 Затвор – гр. Варна да бъде ремонтирана кухнята на затвора и наличните електроуреди да бъдат подменени.</p> <p>2. По отношение на администрацията, административният капацитет и техническото обезпечение:</p> <p>2.1 МП да промени кадровата политика за медицинските специалисти, като се подобрят условията на труд и трудовите възнаграждения на специалистите, осигури се възможност за поддържане и повишаване квалификацията им и в по-дългосрочна перспектива да бъде обмислена възможността за договаряне на квоти за обучение на медицински специалисти за пенитенциарната система във Висши учебни заведения.</p> <p>3. По отношение на режим и спорт:</p> <p>3.1 Затвор-гр. Варна – да бъдат взети необходимите мерки за спазване разпоредбата на чл. 71а</p>	<p>Договорът е сключен за 36 месеца от датата на подписването му. Съгласно договора обработките по дезинсекция се извършват осем пъти годишно или двадесет и четири пъти за целия срок на договора. Дератизация се извършва два пъти годишно или шест пъти за целия срок на договора.</p> <p>Обработки се извършват по график и при възникване на необходимост, при регистрирано наличие на инсекти или гризачи до 12 часа от подаване на заявката. До момента в териториалните служби на ГДИН са извършени 6 обработки, като в настоящия месец се извършва поредната обработка. Конкретно за затвора гр. Варна и ОСИН Варна освен плановите има по две извънредни обработки.“;</p> <p>- по пр. 1.5: „От страна на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ са предприети мерки за възможността за включване на водопровода на ЗО „Разделна“ към мрежата на ВиК гр. Белослав. В момента се извършват проучвания, изготвяне на проекти и съгласувателни действия.“;</p> <p>- по пр. 1.6 и 1.7: „При наличие на финансов ресурс от държавния бюджет ще се предвидят средства през календарната 2022 г. да се извършат ремонтни дейности в медицинския център и кухнята на затвора гр. Варна.“;</p> <p>- по пр. 2.1: „ГДИН подкрепя медицинските лица в желанието им за професионално развитие. Предоставяла е възможност на лекари да провеждат обучение за придобиване на специалност в системата на здравеопазването, а</p>
--	--	--	--	--

			от ППЗИНЗС на територията на ЗООТ „Разделна“.	<p>професионалистите по здравни грижи да посещават курсове за поддържане на квалификацията си.“;</p> <p>- по пр. 3.1: „Разпоредено е на ръководството на затвора гр. Варна и в частност на ЗО „Разделна“ да се спазват разпоредбите на чл. 71а от ППЗИНЗС, а именно: лишените от свобода могат да се движат в района на затворническото общежитие от открит тип самостоятелно или на групи без придружител, а в заведенията от закрит тип придвижването се извършва с придружител от надзорно-охранителния състав. Лишените от свобода, които могат да се движат в заведенията от закрит тип без охрана и поединично, се обявяват със заповед на началника на затвора, поправителния дом или затворническото общежитие. Те носят пропуски или отличителни знаци по установен образец.“</p>
19.10.- 22.10.2021 г.	1. Затвор – гр. София; 2. ЗООТ „Казичене“; 3. ЗОЗТ „Крепиковци“	1. МП; 2. ГД „ИН“; 3. Затвор – гр. София	<p>1. По отношение на материално-битовите условия:</p> <p>1.1 МП – да бъде предоставена информация за причината, поради която северното крило на затвора-гр. София не е предвидено в експлоатация и предвижда ли се в близко бъдеще лишени от свобода да бъдат настанени там;</p> <p>1.2 МП да закрие ЗОЗТ „Крепиковци“;</p> <p>1.3 МП да предостави подробна информация за предприетите действия и изпълнението на заложените цели в т.9.5 и т.11.1</p>	

			<p>от Стратегията през 2021 г., като бъде предоставен и разработеният идеен и инвестиционен проект за изграждане на пилотен затвор свързан с учебен център и предходно отделение (half way house) в Самораново и документацията, касаеща обявената обществена поръчка и избор на изпълнителя за изграждане (СМР) на пилотен затвор;</p> <p>1.4 МП – при евентуална невъзможност да се осигурят хладилни витрини за съхранение на хранителните продукти в затворите, които се закупуват от лавките и, за които се изисква определена температура за съхранение, да бъде актуализиран списъкът на разрешените вещи, като в частта за хранителни продукти се допускат само такива, които да се съхраняват при стайна температура.;</p> <p>1.5 ГД „ИН“ да осигури хладилни витрини за съхранение на хранителните продукти в затворите, които се закупуват от лавките и, за които се изисква определена температура за съхранение.</p>	
--	--	--	---	--

			<p>2. По отношение на администрацията:</p> <p>2.1 ГД „ИН“ да обнародва регистъра за капацитета на затворите, общежитията и арестите по отделни помещения на интернет страницата си;</p> <p>2.2 ГД „ИН“ да внедри електронно здравно досие на лишените от свобода в пенитенциарната система, с начало на изготвяне на електронното здравно досие в арестите и впоследствие допълвано от медицинските специалисти на затворите, което да бъде съвместимо по данни на това в гражданската система;</p> <p>2.3 ГД „ИН“ – СБАЛЛС – гр. София да се пререгистрира, като болница за продължително лечение и рехабилитация.</p> <p>3. По отношение на медицинското обслужване:</p> <p>3.1 Затвор-гр. София – лишените от свобода с тежки хронични заболявания в ЗОЗТ „Кремиковци“ да бъдат преместени от помещенията на първо спално помещение /8 група/ в килии с нормални</p>	
--	--	--	---	--

			хигиенно-битови условия за живот.	
м. 08.2021 г. изх. № 12-38/ 13.08.2021 г.	Отдел ПМЗ към РПЦ-гр. София, кв. „Военна рампа“	ДАБ при МС Изх. № 12-38/13.08.2021 г.	<p>1. По отношение на материално-битовите условия:</p> <p>1.1 В най-кратък срок да се обособи допълнителна Сигурна зона с подходящи условия за живот за непридружени деца-бежанци.</p> <p>2. По отношение на администрацията на отдел ПМЗ към РПЦ-гр. София, кв. „Военна рампа“, административният капацитет и техническото обезпечение:</p> <p>2.1 Да се назначат допълнителни специалисти за работа с непридружени деца-бежанци.</p> <p>3. По отношение на медицинското обслужване:</p> <p>3.1 Да се предприемат действия по спазване на противоепидемичните мерки в ПМЗ-кв. „Военна рампа“ да се прецени включването на непридружените деца-бежанци в Националния план за ваксиниране срещу Ковид-19 на Република България.</p>	<p>1. ДАБ при МС – вх. № 12-38/20.09.2021 г.: - по пр. 1.1: „изисква значителен финансов и човешки ресурс, с какъвто ДАБ при МС не разполага към момента“</p> <p>„Предвид увеличени брой непридружени деца, търсещи международна закрила, се обсъжда временно разширяването на Сигурната зона в отдел „ПМЗ-кв. Воженна рампа“, като на този етап са предприети действия за настаняване в помещения на втория етаж, непосредствено до действащата Сигурна зона.“;</p> <p>- по пр. 2.1: „от 5 август 2021 г. в ДАБ при МС е осигурено допълнително назначаване на 5 служители с профил „социални дейности“ в РПЦ-София. До момента са назначени 3 нови служители, четвърти ще започне работа на 20.08.2021 г. и предстои пети социален работник да бъде ангажиран до края на месеца.“</p> <p>- по пр. 3.1: „От месец февруари 2020 г. ДАБ при МС прилага превантивни противоепидемични мерки с цел недопускане на разпространение на КОВИД-19 сред служителите и сред настанените чужденци в териториалните поделения на агенцията. Изпълняват се заповедите на министъра на здравеопазването и дадените препоръки, насоки и предписания за работа в епидемична обстановка от Регионалните здравни инспекции.</p> <p>Осигурени са дезинфектанти и лични предпазни средства за служителите и настанените</p>

				чужденци, диагностика на коронавирусна инфекция с бърз антигенен тест, извършва се редовна дезинфекция на работните и жилищни площи, както и на външни съоръжения в териториалните поделения на агенцията“.
14.09.- 15.09.2021 г. 11.10.- 15.10.2021 г.	1. СДВНЧ-София; 2. ЦНЧ-Елхово; 3. ТЦ – Пъстрогор; 4. СДВНЧ-Любимец; 5. РПЦ-Харманли	1. Дирекция „Миграция“-МВР; 2. ДАБ-МС; 3. ДСП-Харманли Изх. № 91-06/24.11.2021 г.	1. По отношение на материално-битовите условия: Дирекция „Миграция“-МВР: 1.1 Да обсъди с фирмата, извършваща дезинфекция, дезинсекция и дератизация в СДВНЧ-София използването на посочените в доклада препарати за борба с дървеници; 1.2 Да бъде извършен освежителен ремонт в СДВНЧ – София; 1.3 Да бъдат извършени ремонтни дейности по дефектните външни стълбища пред сградите за настаняване в СДВНЧ-Любимец 2. По отношение на медицинското обслужване: Дирекция „Миграция“-МВР: 2.1 Да бъдат положени усилия за преодоляване на езиковата бариера между медицински персонал на чужденците с оглед правилно диагностициране на здравословното им състояние;	1. Дирекция „Миграция“ –МВР вх. № 91-06/14.12.2021 г. - по пр. 1.1: „дейностите по дезинфекция, дезинсекция и дератизация в обектите на Министерство на вътрешните работи се осъществяват от служители на сектор „Държавен здравен контрол“ при Медицински институт на МВР. Многократно е поставян въпросът за смяна на препарата за обработка срещу дървеници поради неефективността му, но по информация на служителите на МИ-МВР, те не разполагат с друг аналогичен. От друга страна, тъй като тази дейност е обезпечена от друга структура на МВР, дирекция „Миграция“ е в невъзможност да разходва средства от бюджета си за наемане на специализирана външна фирма.“; - по пр. 1.2: „При планиране на средствата за бюджета за следващата година ще бъде заложено финансиране на освежителни ремонтни дейности в СДВНЧ-София.“; - по пр. 1.3: „Препоръката е изпълнена и дефектните участъци от стълбищата пред сградите за настаняване в СДВНЧ-Любимец са ремонтирани“; - по пр. 2.1 и 2.2: „По отношение на дадените препоръки в доклада относно предоставяната медицинска грижа за настанените чужденци в

			<p>2.2 Да бъдат подобрени условията за предоставяне на лекарска и зъболекарска помощ на чужденците;</p> <p>2.3 Да се следи стриктно спазването на мерките за предотвратяване на разпространение на КОВИД-19 от страна на персонала и настанените чужденци;</p> <p>2.4 ДАБ – да бъде потърсено съдействие от Регионалната здравноосигурителна каса-гр. Хасково за определяне на служебен лекар по дентална медицина за РПЦ-Харманли.</p> <p>3. По отношение на мерките за закрила:</p> <p>3.1 ДСП-Харманли – да се предприемат спешни мерки по извеждане на децата, получили хуманитарен статут от РПЦ-Харманли, като бъдат настанени в подходяща социална услуга за деца.</p>	<p>СДВНЧ към ДМ Ви информирам, че същите са от компетентността на Медицински институт на МВР, под чието ръководство са медицинските служби в домовете и медицинския персонал. В тази връзка копие от доклада на НПМ е изпратен до директора на МИ-МВР за вземане на отношение по препоръките в рамките на компетентността на структурата.“;</p> <p>- по пр. 2.3: „В специалните домове за временно настаняване на чужденци се изпълняват стриктно дадените указания за прилагане на противоепидемични мерки от Държавен здравен контрол при МИ-МВР и съответните Регионални здравни инспекции.“</p> <p>2. ДАБ-МС – вх. № 91-06/16.12.2021 г.</p> <p>- по пр. 2.4: „Държавната агенция за бежанците е отправила писмено запитване до директор на РЗОК-Хасково за назначаване на служебен лекар по дентална медицина.</p> <p>В отговор до агенцията, директорът на РЗОК-Хасково заявява, че се е обърнала за съдействие към Районната колегия на Българския зъболекарски съюз-Хасково. Проведен е бил и разговор с председателя на Районната колегия на Българския зъболекарски съюз, която е изразила готовност за координация.</p> <p>При отговор на РК БЗС и проявен интерес от изпълнители на извънболничната дентална помощ, ДАБ при МС ще бъде уведомена своевременно.“</p> <p>3. АСП-МТСП – вх. № 91-06/03.12.2021 г.</p>
--	--	--	---	--

				- по пр. 3.1: „В качеството си на орган по закрила на детето, дирекциите „Социално подпомагане“ в страната ще продължат да изпълняват държавната политика за закрила на детето и да предприемат действия и мерки в интерес на непридружените малолетни и непълнолетни деца чужди граждани и деца бежанци в България. От страна на АСП се оказва методическа подкрепа на териториалните поделения.“
21.06. – 25.06.2021 г.	1. ДПБ – гр. Пазарджик; 2. ДПБ – с. Церова кория; 3. ДПБ – гр. Бяла; 4. ДПБ – с. Царев Брод; 5. „ЦПЗ-Велико Търново“ ЕООД	1. МЗ; 2. МТСП	1. МЗ: 1.1 Да се увеличи фонд „Издържка“ на всички държавни психиатрични болници за 2022 г.; 1.2 Да се преразгледа Правилника за устройството и дейността на лечебните заведения за стационарна психиатрична помощ в частта численост на персонала за преодоляване на наличния дисбаланс в кадровата обезпеченост и гарантиране на равна здравна грижа за всички психично болни в ДПБ; 1.3 Да се извърши системен контрол от регионалните здравни инспекции за спазване на изискванията на Наредба № 49 от 18 октомври 2010 г., относно изискуемите 6,5 кв. м. на едно болнично легло; 1.4 Да се актуализира бюджета на всички ДПБ със заявените средства за обезщетение на	1. МЗ – вх. № 0404-45/29.11.2021 г. - по пр. 1.1 и пр. 1.4: „През годината периодично се прави анализ на разходите и при необходимост от допълнителни средства, същите се включват в разчетите за изпълнение на бюджета при изготвяне на годишното ПМС за вътрешно компенсирани промени на утвърдените разходи по области на политики/бюджетни програми по бюджета на Министерство на здравеопазването.“ „МЗ осигурява лекарствени продукти предназначени за лечение на психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на опиоиди, синдром на зависимост, на лечебните заведения, които са определени за крайни получатели по реда на Наредба № 34 от 25.11.2005 г. за реда за заплащане от държавния бюджет на лечението на българските граждани за заболявания, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване.“; - по пр. 1.2: /няма конкретна информация/; - по пр. 1.3: „При извършване на текущия здравен контрол в лечебните заведения за болнична психиатрична помощ освен всичко

			<p>персонал по чл. 222 и чл. 224 от КТ, които се изплащат при прекратяване на трудовото правоотношение, поради придобиване правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст.;</p> <p>1.5 Да се извършат необходимите ремонтни дейности във всичките държавни психиатрични болници.</p> <p>2. МТСП:</p> <p>2.1 Да се предприемат действия по извеждане на трайно настанените пациенти във всички държавни психиатрични болници и настанени в подходящи социални услуги.</p>	<p>друго се извършват и проверки относно спазване изискването за осигуряване на нормативно определените 6,5 кв. м. на едно болнично легло.“;</p> <p>- по пр. 1.5: „за реновиране на материално техническата база (основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи) на Държавните психиатрични болници /ДПБ/ през 2019 г. са отпуснати средства в размер на 1 806 077 лв., през 2020 г. – 162 466 лв., а през 2021 г. до момента в размер на 853 631 лв.“</p> <p>2. МТСП – вх. № 0404-45/12.11.2021 г.</p> <p>- по пр. 2.1: „След готовността на общините за предоставянето на новите услуги поетапно ще започне и процесът по извеждането на подготвените за това лица от специализираните институции за хора с увреждания и от ДПБ.“</p>
29.06.2021 г.	ЦНСТДМУ-гр. Мездра	<p>1. МТСП;</p> <p>2. ДСП-гр. Мездра;</p> <p>3. Община Мездра</p> <p>Изх. № 04-368/02.07.2021 г.</p>	<p>1. МТСП</p> <p>1.1 Да преустанови настаняването на деца и лица (над 18 годишна възраст) в една и съща социална услуга;</p> <p>1.2 Настаняването на деца и лица в дадена социална услуга трябва да бъде съобразено с психическото им състояние и физическо развитие.</p> <p>2. ДСП – гр. Мездра</p> <p>2.1 Да се предприемат спешни мерки по реинтеграция на Г. С. Т.</p>	<p>1. МТСП – вх. № 04-368/02.08.2021 г.</p> <p>- по пр. 1.1: „По отношение на направените от Вас препоръки, следва да се има предвид, че съгласно дефиницията в § 1 от Допълнителната разпоредба на Закона за социалните услуги (ЗСУ) резидентската грижа е „дейност за осигуряване на място за настаняване на деца, младежи до 25-годишна възраст, лица с трайни увреждания и лица в надтрудоспособна възраст и в зависимост от индивидуалните потребности и потребностите от развитие на лицата или за осигуряване на подкрепа за водене на самостоятелен начин на живот.“ Дефиницията по никакъв начин не предполага, че отделните</p>

			<p>– и моменталната му подготовка и преместване в подходяща социална услуга за лица.</p> <p>3. Кмета на община Мездра</p> <p>3.1 Да се окаже психологическа подкрепа на Г. С. Т. и Ю. Ю. И. – работа с психолог;</p> <p>3.2 Да се изготви план за обучение на всички служители от Комплекс за социални услуги за деца и лица с увреждания гр. Мездра, свързан с разпознаване и превенция на агресията при деца и лица, настанени в институции.</p>	<p>целени групи трябва да ползват услугата в обща специализирана среда, т.е. в едно място за предоставяне. Освен това, доставчиците имат възможност така да организират работата в социалните услуги, че тя да е съобразена с потребностите на потребителите, включително и с тяхната възраст.“</p> <p>„в Наредбата за планирането на социалните услуги са регламентирани различни критерии за социалните услуги за резидента грижа за деца без увреждания, резидентна грижа за деца с трайни увреждания и резидентна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания. По този начин тези услуги се планират профилирано за всяка отделна целева група. На общините е предоставена и много по-голяма гъвкавост да планират и организират работата в услугите, така че да се избягва настаняване на деца с голяма възрастова разлика в една социална услуга за резидентна грижа, и те да се профилират за отделните възрасти, съобразно спецификите и потребностите на местно, респективно регионално ниво.“;</p> <p>- по пр. 1.2: „Ползването на социални услуги се основава на индивидуална оценка на комплексните и специфични потребности на лицето, въз основа на които са определени и конкретните цели, които следва да бъдат постигнати в рамките на услугата, както и проследяването на резултатите от постигнатото.“</p> <p>- по пр. 3.2: „В закона изрично е определено задължение на служителите, осъществяващи дейност по насочване за ползване и по</p>
--	--	--	--	---

				<p>предоставяне на социални услуги, за участие в обучения, включително и участие в организираните за тях дейности за обмяна на опит и запознаване с добри практики. Също така с Наредбата за качеството на социалните услуги ще се определят нови и по-прецизни стандарти за качество на социалните услуги, които ще са за организацията и управлението на услугата, за квалификацията и професионалното развитие на служителите, както и за ефективността на услугата с оглед постигнатите резултати за лицата, които я ползват.“</p> <p>2. ДСП-гр. Мездра вх. № 04-368/21.07.2021 г. - по пр. 2.1: „поради навършване на пълнолетие настаняването на Г. като дете в услугата е прекратено. Като лице има сключен договор № 1/01.12.2020 г. с община Мездра за предоставяне на дългосрочна социална услуга в ЦНСТДМУ Мездра.</p> <p>До м. 06.2021 г. не е бил поставен под запрещение. По информация от социалния работник вече има издадено разпореждане на Врачански окръжен съд 260158/30.06.2021 г. за поставянето му под пълно запрещение, което се очаква да влезе в сила.“</p> <p>„От 19.07.2021 г. с Г. е започнала работа с психолог за кризисни ситуации от ДАЗД. Привързан е към персонала и потребителите и не е подготвен за извеждане. Предоставен е комплект от документи на социалния работник</p>
--	--	--	--	---

				<p>от Центъра, в случай че лицето пожелае само това.</p> <p>От страна на ДСП Мездра са дадени препоръки за незабавно осигуряване на специалисти – психолог и психиатър за назначаване на медицинска терапия на Г. С.Т.“</p> <p>3. Община Мездра – вх. № 04-368/06.08.2021 г. - по пр. 3.1: „По отношение на потребителите Г. С. Т. и Ю. Ю. И. са предприети спешни мерки. Оказана им е психологическа подкрепа от специалист по приложна психология, консултант по кризисна интервенция на Държавна агенция за закрила на детето. Извършени са две посещения, при които е осъществено посткризисно консултиране на потърпевшото дете и младежа, иницирал инцидента.“; - по пр. 3.2: „Изготвен е план за обучение на всички служители от Комплекс за социални услуги за деца и лица с увреждания гр. Мездра. Обученията са свързани с разпознаване и превенция на агресията при деца и лица, обмяна на опит и обучителен тренинг. Обученията се провеждат по график, утвърден от директора на Комплекс за социални услуги за деца и лица с увреждания – Мездра.“</p>
16.08.- 20.08.2021 г.	1. ЦНСТДБУ – 1, 2 и 3 – гр. Добрич; 2. ЦНСТДМУ – 1, 2, 3 и 4 – гр. Добрич	1. МТСП; 2. Кмета на община Добрич Изх. № 91-05/18.11.2021 г.	1. МТСП 1.1 Да се увеличи броят на детегледачите в центровете за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания.	1. МТСП – вх. № 91-05/08.12.2021 г. - по пр. 1.1: „Министерството на труда и социалната политика няма правомощия и пряка компетентност по назначаването на служителите в социалните услуги.“

			<p>2. Кмета на община Добрич:</p> <p>2.1 Да се предоставят на всички деца настанени в ЦНСТДДБУ компютри;</p> <p>2.2 Да се организират летни почивки на децата настанени в ЦНСТДМУ;</p> <p>2.3 Да се направи оценка от необходимостта на рехабилитационния потенциал на всяко дете, настанено в ЦНСТДДБУ от лекар по физиотерапия и рехабилитационна медицина, като се изготви рехабилитационен план с конкретни цели;</p> <p>2.4 Да се направи здравна оценка на децата в ЦНСТДМУ за необходимостта и възможността от поставяне на ваксини против COVID-19 инфекция;</p> <p>2.5 Да се включат по-голям брой деца, които да ползват външни социални услуги – работа с психолог, кинезитерапевт, логопед, рехабилитатор и др.</p>	<p>2. Община – гр. Добрич</p> <p>- по пр. 2.1: „...броят на устройствата към момента е достатъчен да задоволи потребностите за провеждане на образователен процес в онлайн среда.</p> <p>Община град Добрич ще предвиди закупуването на допълнително електронни устройства, с цел потребностите на децата от ЦНСТДДБУ от такива да бъдат напълно удовлетворени.“;</p> <p>- по пр. 2.2: „След приключване на епидемичната обстановка, те ще бъдат възобновени.“;</p> <p>- по пр. 2.3: „Община град Добрич ще извърши оценка на необходимостта от индивидуална рехабилитационна програма на всеки потребител от ЦНСТДМУ чрез привличане на лекар специалист по физиотерапия и рехабилитация. Ще бъде изготвен индивидуален рехабилитационен план въз основа на оценката, след което ще се търсят възможности за осъществяването му на място или в съпътстващите услуги, в зависимост от епидемиологичната обстановка.“;</p> <p>- по пр. 2.4: „Община Добрич и Директорът на ЦНСТДМУ стартираха проучване чрез личния лекар на потребителите и съгласно Кратката характеристика на ваксините срещу COVID- 19 за възможността за поставяне на ваксини. По голяма част от децата и младежите са с тежки увреждания, засягащи много органи и системи, което налага много прецизен анализ полза - риск, консултация с наблюдаващите ги специалисти и информирано съгласие на родителите, на които не са отнети родителските права. Този процес се</p>
--	--	--	---	--

				<p>забавя поради заболявания на потребителите или поставянето им под карантина и след нормализиране на обстановката ще продължи.“;</p> <p>- по пр. 2.5: „Основната задача пред Община град Добрич и екипа на ЦНСТДМУ в момента е да опази живота и здравето на децата и младежите. При нормализиране на обстановката и спад на заразените на територията на общината, те отново ще възстановят посещенията си в съпътстващите услуги.“</p>
20.05.2021 г.	ЦНСТПЛПР – с. Воднянци, общ. Димово	Община Димово изх. № 08-16/01.06.2021 г.	<p>1. Община Димово</p> <p>1.1 Да се предприемат незабавни мерки за защита здравето и живота на потребителите на социалната услуга, включително, при необходимост, съгласно разпоредбите на чл. 205, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс и НПМ да бъде уведомен за резултатите от назначената по случая проверка.;</p> <p>1.2. Да се уведомят ръководителите на всички резидентни социални услуги в общината за правомощията на НПМ, включително относно задължението им за осигуряване на незабавен достъп до проверяваните обекти.;</p> <p>1.3. Да се предоставят на НПМ графиците за извършване на профилактични и контролни прегледи за 2021 г. на личния</p>	<p>Община Димово – вх. № 08-16/30.06.2021 г.</p> <p>- по пр. 1.1: „Не се установиха данни за физическо или вербално насилие. Изискани писмени обяснения от управител на ЦНСТПЛПР – с. Воднянци...“</p> <p>- по пр. 1.2: „Всички ръководители на социални услуги на територията на община Димово са уведомени за правомощията на НПМ.“;</p> <p>- по пр. 1.3: „Съгласно договор от 01.02.2021 г. сключен между община Димово и д-р В. К. Център в с. Воднянци се посещава от него най-малко 2 пъти в месеца или при необходимост. С писмо изх. № 20 от 14.06.2021 г. д-р Б. С. е упоменал графика за прегледи и посещения.“;</p> <p>- по пр. 1.4: „Осъществена беше връзка с д-р В. П. – стоматолог. Той заяви, че от 2015 г. профилактични прегледи се извършват само и единствено срещу заплащане. При необходимост имаме готовност да осъществим такива прегледи.“;</p> <p>- по пр. 1.5: „Представено обяснение управител на ЦНСТПЛПР с Воднянци“:</p>

			<p>лекар и на психиатъра в ЦНСТПЛПР.;</p> <p>1.4. Да се предостави информация за това кога са насрочени прегледите при стоматолог на потребителите.;</p> <p>1.5. Да се предостави информация за резултатите от проверката относно основанието за издаване на съобщение за смърт от личния лекар на починалото през 2020 г. лице, въпреки че той не е установил смъртта лично на място.;</p> <p>1.6. Да се изготви план за обучения на служителите в специализираната институция с оглед спецификата на работа с хора с психични разстройства.;</p> <p>1.7. Да се изгради достъпна среда за лица с намалена подвижност в ЦНСТПЛПР.;</p> <p>1.8. Да бъде извършен освежаващ ремонт на спалните, общите помещения и санитарните възли и да се облагороди мястото за престой на открито.;</p> <p>1.9. Да се създаде организация настанените в центъра лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността,</p>	<p>- по пр. 1.6: „По отношение провеждането на обучения, за такива имаме готовност през остатъка от календарната година. В момента се запознаваме с предложения на обучителни организации, след което служителите в Центъра ще преминават подходящи такива.“;</p> <p>- по пр. 1.7: „Изграждането на достъпна среда за лица с намалена подвижност в Центъра към този момент не е необходима, тъй като такива лица не са наши потребители.“;</p> <p>- по пр. 1.8: „Предприели сме действия във връзка с извършване на освежаващ ремонт на помещенията и за облагородяване на мястото за престой на открито.“;</p> <p>- по пр. 1.9: „Организация за ползване на социални услуги в общността ще бъде създадена, когато епидемичната обстановка го позволява.“</p>
--	--	--	---	---

			когато епидемичната обстановка го позволява.	
17.05.- 21.05.2021 г.	1. ДПЛД – с. Бистрилица; 2. ДПЛУИ – гр. Лом; 3. ДПЛД – с. Добри Дол, общ. Лом; 4. ЗЖПЛПР – гр. Монтана	1. Община Берковица; 2. ДСП-Берговица; 3. Община Лом; 4. Община Монтана Изх. № 04-366/30.06.2021 г.	1. Кмета на община Берковица 1.1 Да се отпуснат средства за извършване на основен ремонт на покрива на дома, на банята и на коридора, който води към нея, както и на отоплителната инсталация в ДПЛД – Бистрилица; 1.2 Да се изградят съоръжения за достъп на трудноподвижни лица в ДПЛД; 1.3 Да се създаде организация настанените в дома лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността, когато епидемичната обстановка го позволява; 1.4 Да се изготви план за обучения на всички служители в специализираната институция, с оглед спецификата на работа с хора с деменции. 2. ДСП – Берковица 2.1 Да предостави информация за причините да се изисква допълнителна медицинска оценка за настаняване в дом за лица с деменции на лице с валидно експертно решение за налично психично разстройство;	1. Община Берковица – вх. № 04-366/04.08.2022 г. - по пр. 1.1: „На 29.04.2021 г. в ЦАИС ЕОП е публикувана поръчка с уникален № 00017-2021-0008 „Ремонт на общински сгради“ – Обява за събиране на оферти по обособени позиции. Обособена позиция 1 се отнася за „Ремонт на скатен покрив на общинска сграда „ДПЛД“...“ „...След ремонтването на покрива се предвижда ремонт на банята и помещенията и подмяна на отоплителната инсталация. Средствата са предвидени в бюджета за тази година.“; - по пр. 1.2: „Изграждането/закупуването на съоръжение за достъп на трудноподвижни лица до втория етаж на сградата е в процес на търсене на финансиране и е заложено за следващата 2022 г.; - по пр. 1.3: „В епидемичната обстановка, в която се намираме през последната година, с цел опазване живота и здравето на потребителите, и свеждане до минимум възможността от заразяване с Корона вирус, са забранени влизането на външни лица в ДПЛД и излизането на потребителите извън двора на СИ“ „... На територията на община Берковица няма социална услуга в общността, която да бъде в полза на потребителите на Дома за пълнолетни лица с деменция – с. Бистрилица, така както служителите на ДПЛД.“;

			<p>2.2 Да уведоми НПМ и г-жа Нора Вълчева за възможностите за преместването ѝ в подходяща социална услуга от резидентен тип, отговаряща на профила на заболяването ѝ;</p> <p>2.3 Всички лица, които имат други експертни решения или медицински експертизи, които са различни от профила на социалната услуга – Дом за пълнолетни лица с деменция, да бъдат изведени от ДПЛД – Берковица и настанени в подходящи социални услуги, съобразно профила на заболяванията и личните им предпочитания.</p> <p>3. Кмета на община Лом:</p> <p>3.1 Да се отпуснат допълнителни средства за извършване на основен ремонт на покрива на ДПЛУИ – гр. Лом, на цялостен освежителен ремонт, подмяна на подови настилки, закупуване на бойлер и допълнителна готварска печка в дома.</p> <p>3.2 Да се извършат планираните ремонтни дейности в ДПЛД – с. Добри дол.</p> <p>3.3 Да се увеличат средствата за заплати на служителите в ДПЛУИ – гр. Лом и в ДПЛД – с.</p>	<p>- по пр. 1.4: „с изключение на последната година, служителите на ДПЛД, ежегодно участват в различни обучения, с цел придобиване на допълнителни познания и умения по ключови компетентности с оглед спецификата на работа с хора с деменция. След утихването на епидемията от COVID-19 и разхлабването на противоепидемичните мерки ще бъде изготвен план за обучения на всички служители на Дома за пълнолетни лица с деменция – с. Бистрилица.“</p>
--	--	--	--	--

			<p>Добри дол реципрочно с увеличението на разходния стандарт за делегирани от държавата дейности.</p> <p>4. Кмета на община Монтана</p> <p>4.1 Да се изгради достъпна среда за лица с намалена подвижност до Защитеното жилище за пълнолетни лица с психични разстройства – Монтана.</p> <p>4.2 Да се отпуснат средства за извършване на козметичен ремонт на спалните помещения и санитарните възли в Защитеното жилище.</p> <p>4.3 Да се създаде организация настанените лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността, когато епидемичната обстановка го позволява.</p> <p>4.4 Да се изготви план за обучения на всички служители в Защитеното жилище, с оглед спецификата на работа с хора с психични разстройства.</p>	
24.11.2021 г.	Дом за възрастни хора – с. Рояк	1. МТСП; 2. ГДПБЗН Изх. № 91-07/26.11.2021 г.	1. МТСП: 1.1 Капацитетът на Агенцията за качествено на предоставяните социални услуги да бъде увеличен;	1. МТСП – вх. № 91-07/15.12.2021 г. - по пр. 1.1: „В тази връзка, подкрепяме изложената от Вас позиция, че осигуряването на АКСУ с по-малка щатна численост от първоначално предвидената в проекта на ЗСУ

			<p>1.2 Да бъдат изготвяни ежегодни доклади на Агенцията, които следва да бъдат публични, за да се гарантира абсолютната прозрачност на качеството на предоставяната социална услуга от доставчиците.</p> <p>2. ГДПБЗН</p> <p>2.1 Да бъде извършена пълна проверка за наличието и годността на противопожарната техника и алармената сигнализация в институциите на болници, хосписи, социални домове за деца и възрастни, училища.</p>	<p>крие рискове за осъществяване на същинските функции на агенцията.“;</p> <p>- по пр. 1.2: „По отношение на препоръката Ви АКСУ да изготвя ежегодни доклади, следва да се има предвид, че съгласно чл. 118 от ЗСУ АКСУ е длъжна да извършва мониторинг на социалните услуги въз основа на резултатите от контролната дейност на агенцията, информацията от годишните отчети на доставчиците на социални услуги и годишните анализи на общините относно състоянието и ефективността на социалните услуги. Ежегодният анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги, който АКСУ изготвя в резултат на осъществения от агенцията мониторинг, включва анализ относно осигуряването на достъп до социални услуги на национално ниво, изпълнението на стандартите за качество на социалните услуги и ефикасността на вложените ресурси. Освен това чл. 56 от Закона за администрацията задължава изпълнителните директори на изпълнителните агенции да представят на органа на изпълнителната власт, който ги назначава, ежегоден доклад за дейността на агенцията. Съгласно чл. 63 от същия закон докладите се публикуват в електронната страница на съответната административна структура или се оповестяват по друг обичаен начин ежегодно до 28 февруари.“</p> <p>2. ГДПБЗН – вх. № 91-07/09.12.2021 г.</p> <p>- по пр. 2.1: „Съгласно чл. 125, ал. 1, т. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи</p>
--	--	--	--	--

				<p>(ЗМВР), при упражняване на държавен противопожарен контрол, органите за пожарна безопасност и защита на населението (ПБЗН) извършват проверки за спазване на правилата и нормите за пожарна безопасност при проектиране, строителство и експлоатация на обекти. Ежегодно органите на ПБЗН планират и извършват проверки на обекти, в т.ч. болници за активно лечение, домове за медико-социални грижи, хосписи и др.</p> <p>Периодично в страната се организират и извършват тематични проверки за спазване на правилата и нормите за пожарна безопасност на лечебни заведения за болнична помощ, в т.ч. болници за активно лечение, за долекуване и рехабилитация, домове за хора с увреждания и за временно пребиваване на хора с увреждания, центрове за спешна медицински помощ, диспансери, домове за медико-социални грижи, диализни центрове, хосписи и др.“</p>
15.11.2021 г.	ДПЛД „Св. Мина“ – с. Падеш, общ. Благоевград	Кмета на община Благоевград	<p>1. МТСП</p> <p>2. Община Благоевград:</p> <p>2.1 Да бъде осигурено най-малко веднъж седмично посещение на лекар в ДПЛД „Св. Мина“, с. Падеж и да осигури автомобил с повдигаща платформа за транспорт на трудно подвижните пациенти.;</p> <p>2.2 Да бъде извършен ремонт на тавана на втория етаж на ДПЛД „Св. Мина“, с. Падеж, в частта с</p>	<p>МТСП</p> <p>- по пр. 2.1: /няма конкретна информация относно осигуряването на най-малко веднъж седмично посещение на лекар в ДПЛД „Св. Мина“, с. Падеш/</p> <p>„осигуряването на транспортно средство с повдигаща платформа предстои вземането на решения, които са от компетентността на общината, в качеството ѝ на доставчик на услугите в институцията и ръководителя на дома.“</p> <p>- по пр. 2.2: „При по-добри метеорологични условия се предвижда на стаята да бъде направен</p>

			<p>видими следи от мокри петна и теч;</p> <p>2.3 Да бъде изградена система за повикване до всички легла в стаите за настаняване и пожарно-известителна инсталация.</p>	<p>ремонт. Влага и мокри петна в коридора на втория етаж и в цитираната стая няма.“</p> <p>- по пр. 2.3: /няма конкретна информация относно изграждането на система за повикване до всички легла в стаите за настаняване/</p> <p>„по отношение на изграждането на пожаро-известителна система... предстои вземането на решения, които са от компетентността на общината, в качеството ѝ на доставчик на услугите в институцията и ръководителя на дома.“</p>
--	--	--	--	--

Адрес: гр. София 1202, ул. Георг Вашингтон №22

Тел.: 02/81-06-955;

02/980-95-10;

факс: 02/81-06-963

ел. поща: priemna@ombudsman.bg

www.ombudsman.bg